

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΣΤΕ
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανασύσταση του ιστορικού
της ευρύτερης περιοχής των
Πατρών μέσα από τα
θραύσματα του
αρχιτεκτονικού συνεχούς

[16/12/2011]

Σπουδάστριες: Μαλάμη Βασιλική, Ρουγκάλα Μαρία
Επόπτης: Π. Γεωργακόπουλος

§ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ>

I.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 3
II.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ.6
III.	ΦΡΟΥΡΙΟ ΠΑΤΡΑΣ	σελ. 7
IV.	ΤΕΙΧΟΣ ΔΥΜΑΙΩΝ	σελ. 26
V.	ΡΩΜΑΪΚΟ ΩΔΕΙΟ	σελ. 36
VI.	ΜΟΝΗ ΟΜΠΛΟΥ	σελ. 41
VII.	ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ	σελ. 49
VIII.	ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝ	σελ. 58
IX.	ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΣ	σελ. 64
X.	ΑΧΑΪΑ ΚΛΑΟΥΣ	σελ. 67
XI.	ΕΓΓΛΕΖΙΚΑ	σελ. 79
XII.	ΒΙΛΛΑ ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	σελ. 81
XIII.	ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ	σελ. 83
XIV.	ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΕΡΜΗΣ»	σελ. 88
XV.	ΣΤΑΦΙΔΑΠΟΘΗΚΕΣ ΚΑΡΑΜΑΝΔΑΝΗ-ΜΠΑΡΥ	σελ. 94
XVI.	ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ	σελ. 105
XVII.	ΠΑΛΑΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	σελ. 112
XVIII.	ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ	σελ. 118
XIX.	ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΙΝΤΕΑΛ	σελ. 126
XX.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 135
XXI.	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	σελ. 136

§ ΕΙΣΑΓΩΓΗ >

Η ιστορία της Πάτρας ξεκινά 4000 χρόνια πριν και φτάνει μέχρι τις μέρες μας. Αρχίζει, σύμφωνα με τη μυθολογία, όταν ο γιος του βασιλιά Κελεού της Ελευσίνας, Τριτοπτόλεμος, φτάνει στην περιοχή με άρμα που το έσερναν φτερωτοί δράκοντες και χρησιμοποιώντας το μαθαίνει στον Εύμηλο τον τρόπο άροσης της γης και το πώς να σπέρνει σιτάρι. Ο Εύμηλος, που ήταν βασιλιάς λίγων ανθρώπων, έμαθε πώς να εκμεταλλεύεται τη γη και τους καρπούς της και πώς να συνοικήσει μια πόλη. Έτσι, δημιουργείται η πρώτη πόλη, την οποία ονόμασε «Αρόη». Στο πέραςμα των χρόνων, ο πληθυσμός αυξάνεται και έτσι δημιουργείται η δεύτερη πόλη που ονομάστηκε «Άνθεια» (περιοχή Εγλυκάδας) από το όνομα του γιου του Εύμηλου. Όσο αυξανόταν η γεωργία, τόσο αυξανόταν και ο πληθυσμός. Για αυτό το λόγο δημιουργείται η Τρίτη πόλη «Μεσσήτιδα» επειδή ήταν ανάμεσα στις δύο προηγούμενες (περιοχή Σαμακιάς, κοντά στο Γηροκομειό).

Κάποια χρόνια αργότερα, οι πρώτοι Έλληνες οι Ίωνες, φτάνουν στην περιοχή και την κατοικούν. Με την κάθοδο των Δωριέων στην ανατολική Πελοπόννησο, οι Αχαιοί της Λακωνίας και της Αργολίδας, αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν προς τον βορρά. Ανάμεσα τους ήταν και ο Πρευγένης με τον γιο του Πατρέα. Οι Αχαιοί, φτάνοντας στην Αιγιάλεια, ζητούν καταφύγιο από τους Ίωνες. Οι σχέσεις μεταξύ τους όμως χάλασαν στην πορεία και τελικά επικράτησαν οι Αχαιοί, αναγκάζοντας του Ίωνες να μεταφερθούν στην Αττική.

Στα χέρια του Πρευγένη και του Πατρέα περνά η διοίκηση των τριών πόλεων (Αρόη, Άνθεια, Μεσσήτιδα, 1089 ή 1082 π. Χ.). Η Αρόη ήταν η μόνη που αποικήθηκε, επειδή σαν Ιωνική πόλη είχε φρούριο. Με αυτό τον τρόπο μεγάλωσε και ονομάστηκε «Πάτρα» από τον Πατρέα.

Σύμφωνα με τον Πausανία, το λιμάνι της Πάτρας, είχε σημαντικό ρόλο στη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου. Το 300 π. Χ. περίπου, η πόλη ξεκινά την ανασύσταση της Αχαικής

Συμπολιτείας μαζί με τις πόλεις Τριταία, Δύμη και Φαρραί. Ο Βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος ο Ε΄ φτάνει ως την Πάτρα (220 π. Χ.). Οργανώνει στρατόπεδο στη Δύμη και ξεκινά πόλεμο εναντίων των Αιτωλών και των Ηλείων. Το 146 π. Χ., η Αχαϊκή Συμπολιτεία διαλύεται και γίνεται ρωμαϊκή επαρχία με το όνομα «Αχαΐα». Λόγω της γεωγραφικής θέσης της Πάτρας, κοντά στην Ρώμη, το λιμάνι της αποτέλεσε σημαντικό σημείο για την αυτοκρατορία.

Την εποχή του αυτοκράτορα Αύγουστου, η πόλη γνωρίζει μεγάλη άνθιση. Γίνεται πόλη ελεύθερη με αυτονομία και αυτοδιοίκηση. Προσαρτώνται σε αυτήν η Τριταία, οι Φαρρές και στη συνέχεια η Δύμη. Πέφτει σε παρακμή, το 300 μ. Χ., εξαιτίας ενός ισχυρού σεισμού που έπληξε εκείνη την περίοδο την περιοχή.

Ο χριστιανισμός έχει φτάσει στην πόλη της Πάτρας, με την εμφάνιση του Απόστολου Ανδρέα.

Στα βυζαντινά χρόνια, η πόλη αν και εξακολουθεί να βρίσκεται σε παρακμή, αποτελεί σημαντικό λιμάνι για την

αυτοκρατορία. Η Πάτρα αρχίζει να ακμάζει, τον 9^ο αιώνα όπου αποτελούσε σημαντικό βιοτεχνικό και εμπορικό κέντρο για την εποχή.

Με την 4^η σταυροφορία, η Πάτρα πέφτει στα χέρια των Λατίνων και γίνεται έδρα του δουκάτου της Αχαΐας. Καταλαμβάνεται το 1205 από τον Γουλιέλμο Σαμπλίτη και τον Γοδεφρείδο Α΄ Βιλεαρδουίνο. Σχεδόν 200 χρόνια αργότερα, η πόλη γίνεται Ενετική και στο τέλος του 15^{ου} αιώνα διοικείται από Λατίνο αρχιεπίσκοπο.

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1458, η Πάτρα θα γίνει κατάκτηση των Οθωμανών, από τον σουλτάνο Μωάμεθ Β΄. Κατά τη διάρκεια του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα, η πόλη γνωρίζει πολλές μα αποτυχημένες πολιορκίες από του Βενετούς. Την ίδια περίοδο αναφέρεται ως μια από τις μεγαλύτερες πόλεις τις Πελοποννήσου.

Κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821, η Πάτρα μαζί με την υπόλοιπη Αχαΐα και τη Μάνη, αποτέλεσε εστία του ξεσηκωμού, μιας και ήταν η πιο μεγάλη και ευημερούσα πόλη της

Πελοποννήσου. Διάφοροι πλούσιοι ντόπιοι έμποροι είχαν οριστεί πρόξενοι σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Η επίσημη έναρξη της Επανάστασης γίνεται στην πλατεία Αγ. Γεωργίου την 25^η Μαρτίου του 1821. Οι Τούρκοι έχουν καταλάβει το φρούριο και καταφέρνουν να το κρατήσουν μέχρι το 1828, όπου τελικά απελευθερώνεται η Πάτρα από τον Γάλλο στρατηγό Μαιζών.

Ένα χρόνο μετά την απελευθέρωση ο Σταμάτης Βούλγαρης, αναλαμβάνει να συντάξει ένα νέο πολεοδομικό σχέδιο για την πόλη, η οποία βρισκόταν ακόμη σε ερείπια. Η πόλη χωρίζεται σε «Άνω πόλη» και «Κάτω πόλη». Το σχέδιο θα πραγματοποιηθεί στα μέσα του 19^{ου} αιώνα έπειτα από αλλαγές και πιέσεις ισχυρών κτηματιών. Στο τέλος του αιώνα η Πάτρα αναπτύσσεται ως το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο μετά την Αθήνα.

Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της παίζει το λιμάνι της, αφού ήταν το κυριότερο λιμάνι εξαγωγής σταφίδας. Παράλληλα, προσέφερε αποθηκευτικές, τραπεζικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, γνωρίζει κρίση εξαιτίας του

κατρακυλίσματος της τιμής της σταφίδας (μεγάλη σταφιδική κρίση). Στις αρχές του επόμενου αιώνα, η πόλη μετατρέπεται σε σπουδαίο και κοσμοπολίτικο λιμάνι. Ξεκινά επαφές και εμπορικές συναλλαγές με Βρετανία, Γαλλία και Ιταλία. Ήταν η πρώτη από τις πόλεις που εισήγαγε το δημόσιο ηλεκτροφωτισμό. Η ανάπτυξη της θα υποστεί καθυστέρηση λόγω του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου καθώς και της εισροής των προσφύγων από τη Μ. Ασία. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, οι Ιταλοί την βομβαρδίζουν και καταλαμβάνεται από γερμανικά και ιταλικά στρατεύματα. Η ανάκαμψη της θα ξεκινήσει μετά την απελευθέρωση.

Σήμερα η Πάτρα, έχει τα χαρακτηριστικά μιας σύγχρονης πόλης, που διατηρεί στοιχεία του παλιού καιρού, μέσα από μνημεία και κτίρια που έχουν παραμείνει από μια άλλη εποχή. Αρχιτεκτονικά θραύσματα που μας παρουσιάζουν την ιστορία του τόπου.

§ ΠΕΡΙΛΗΨΗ >

«Ανασύσταση του ιστορικού της ευρύτερης περιοχής των Πατρών μέσα από τα θραύσματα του αρχιτεκτονικού συνεχούς», είναι ο τίτλος της εργασίας. Χρησιμοποιώντας δείγματα αρχιτεκτονημάτων περασμένων αιώνων, που κρύβουν την ιστορία της πόλης των Πατρών αλλά και των γύρω περιοχών που σχετίζονται με αυτήν, ξετυλίγουμε το κουβάρι της ιστορίας της για να την παρουσιάσουμε στο τεύχος αυτό. Μελετώντας ιστορικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία για το Τείχος Δυμαίων, τη Μονή Ομπλού, τα Εγγλέζικα, το Σκαγιοπούλειο και όλα τα υπόλοιπα, μαθαίνουμε το ρόλο που έπαιζαν στους κατοίκους και τα δρώμενα της εκάστοτε εποχής, την ζωή των ανθρώπων και σημαντικά γεγονότα του παρελθόντος.

§ ΦΡΟΥΡΙΟ ΠΑΤΡΑΣ >

§ Μια μικρή περιγραφή

Το Κάστρο της Πάτρας έχει γραμμένη στα τείχη του, ολόκληρη την ιστορία της όμορφης αυτής πόλης. Η αρχαία Ακρόπολη, τοποθετημένη σε ένα χαμηλό λόφο του Παναχαϊκού, τον πρώτο προς βορά, ξεθεμελιώνεται και κατά το δεύτερο μισό του 6ου μΧ. αιώνα χτίζεται επάνω στα ερείπια της το φρούριο. Επιλέχθηκε το ίδιο σημείο για την κατασκευή του φρουρίου επειδή αποτελεί φυσική οχυρωματική θέση. Έχει ανεμπόδιστη θέα περιμετρικά και μπορεί κανείς από εκεί να παρατηρεί τον πατραϊκό κόλπο, την πόλη καθώς και το πίσω μέρος προς το Παναχαϊκό.

Βρίσκεται περίπου 800 μέτρα μακριά από την ακτή και αποτελεί ένα από τα πρώτα και παλαιότερα κάστρα της Ελλάδας. Εξωτερικά, τα τείχη του δημιουργούν έναν τριγωνικό περίβολο, ο οποίος ενισχύεται με διάφορους πύργους και αρκετούς προμαχώνες περικλείοντας έτσι μία έκταση 22.700 περίπου μέτρων. Αρχικά, μία βαθιά τάφος προστάτευε τρεις από τις μεριές του ενώ εσωτερικά, στη Β.Α. γωνία του υψώνεται ένας εσωτερικός περίβολος.

Οι κατασκευαστές του πολλοί, αρχαίοι Έλληνες, Βυζαντινοί, Φράγκοι, Καταλανοί και Τούρκοι. Παρόλο που έχει περάσει διάφορα χέρια κατακτητών, έχει καταφέρει να ξεπεράσει τη φθορά του χρόνου και παραμένει ακλόνητο στη θέση του να διηγείται την ιστορία του στους κατοίκους της πόλης και όχι μόνο.

Εικόνα 1 θέα προς τον πατραϊκό κόλπο

§ Ιστορικά

Στα χρόνια του Αυτοκράτορα Ιουστινιανού χτίζεται στην αρχαία ακρόπολη στο επάνω μέρος ένα μικρό φρούριο, το βυζαντινό κάστρο. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν

διάφορα υπολείμματα από προχριστιανικά οικοδομήματα. Επιπρόσθετα, χτίστηκαν χριστιανικοί ναοί, αρχιερατικό οίκημα καθώς και παλάτια για τους άρχοντες της πόλης. Την ίδια περίοδο η Πάτρα ανασταίνεται οικονομικά και πάλι ύστερα από τα χρόνια της παρακμής.

Εικόνα 2 παλιά φωτογραφία του κάστρου

Το διάστημα ανάμεσα στο 872 μ.Χ. και το 1205 μ.Χ., είναι μία περίοδος όπου η πόλη ταλαιπωρείται από διάφορους

πολιορκητές. Λόγω της θέσης της και του λιμανιού της γινόταν ποθητός στόχος κατάκτησης. Η Πάτρα πέφτει στα χέρια των Φράγκων σταυροφόρων, μετά από μία επιδρομή τους στις 3 Μαΐου το 1205. Το μισοκατεστραμμένο τότε κάστρο, επεκτείνεται και ενισχύεται από δύο Φράγκους ιππότες της Δ΄ σταυροφορίας, τον Γοδεφρείδο Βιλεαρδουίνο και τον Γουλιέλμο Σαμπλίτη. Οι οικοδομικές εργασίες τελειώσαν το 1221. Σημαντικό ρόλο στο έργο αυτό, έπαιξε και ο βαρόνος Αλαμάνος, ο οποίος ήταν υπεύθυνος για τη μετατροπή του οικήματος της αρχιεπισκοπής και του ναού των Αγίων Αποστόλων σε φρούριο καθώς επίσης και για την επέκταση του κάστρου προς τα δυτικά με την ίδρυση νέων πύργων. Με αυτές τις εργασίες, το κάστρο γίνεται πιο ισχυρό ώστε να μπορεί να ανταπεξέρχεται καλύτερα στις πολιορκίες. Επίσης, παίρνει τη μορφή που έχει περίπου και σήμερα.

Ξ Το Κάστρο του τότε.

Το κάστρο τότε, αποτελούνταν κυρίως από ένα βασικό πύργο, ο οποίος συντελούσε το εσωτερό οχυρό. Ο πύργος αυτός βρισκόταν στη Β.Α. γωνία και χρησίμευε ως διοικητήριο.

Εικόνα 3 πύργος με οδοντωτές επάλξεις

Ένας μεγάλος περίβολος, τριγυρισμένος από ψηλά τείχη και μικρότερους πύργους με οδοντωτές επάλξεις, οριοθετούσε την περιοχή του κάστρου. Τρεις από τις πλευρές του κάστρου (Α,Β,Ν) περιβάλλονταν από τάφρο και στην ανατολική πλευρά όπου βρισκόταν η κύρια είσοδος, υπήρχε κινητή γέφυρα.

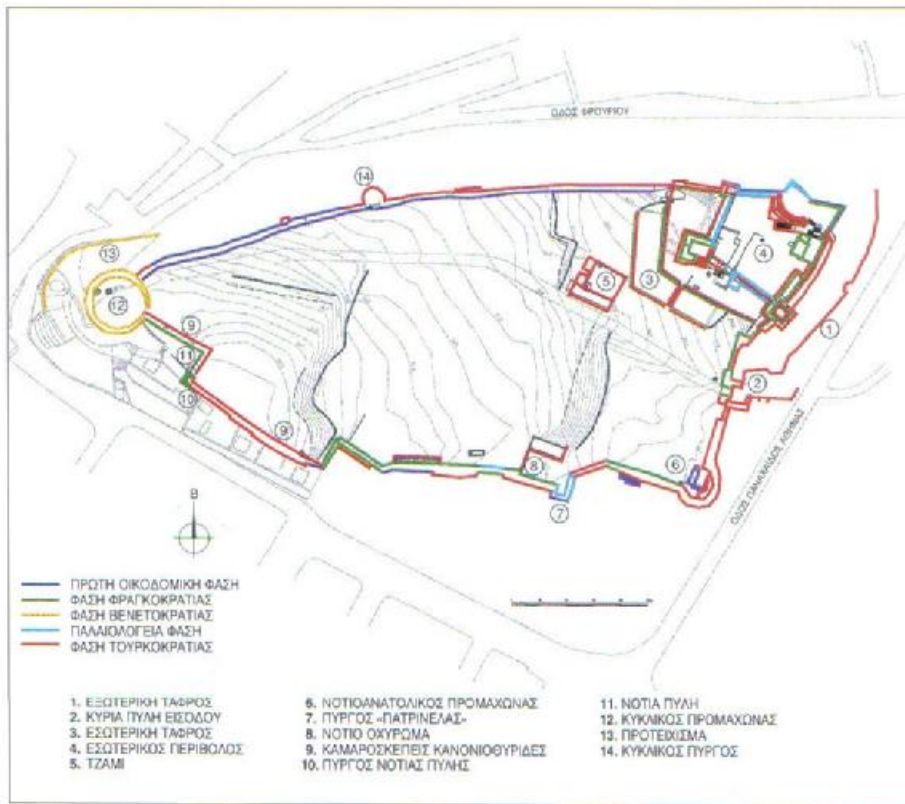
Τάφρος υπήρχε και στο εσωτερικό, στη ΒΑ πλευρά μπροστά από το μεγάλο πύργο και αποτελούσε την τελευταία άμυνα. Τις δυο πλευρές της τάφρου αυτής, ένωνε μια πέτρινη γέφυρα, δύο καμάρων η οποία σώζεται μέχρι και σήμερα.

Εικόνα 4 εσωτερική τάφος

Εικόνα 5 η είσοδος της ΒΑ πλευράς

3. Τοπογραφικό σχέδιο του κάστρου της Πάτρας. (6η ΕΒΑ)

Χρησιμοποιήθηκαν υλικά από αρχαίους ναούς και από το ναό της Αγίας Σοφίας για την κατασκευή του, καθώς επίσης και μαρμάρινα αγάλματα ή τεμάχια τους, τμήματα μαρμάρινων σαρκοφάγων, μαρμάρινες πλάκες και άλλα για την ενίσχυση του, κατά τις επεκτατικές εργασίες των κατακτητών.

Το φράγγικο πλέον κάστρο τους επόμενους δυο αιώνες το διαφεντεύουν Φράγκοι και παπικοί της Ρώμης. Το 1276 υποθηκεύεται για πρώτη φορά από το βαρόνο Αλαμάνο στο Λατίνο Αρχιεπίσκοπο έως το 1408. Την ίδια χρονιά παραχωρήθηκε από τον Πάπα για πέντε χρόνια και έναντι μισθώματος, στους Ενετούς. Στα

χέρια του Λατίνου Αρχιεπισκόπου έμεινε έως το 1430 που απελευθερώθηκε από τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο.

Οι Τούρκοι ξεκινούν να πολιορκούν το κάστρο το 1446, οι προσπάθειες τους έχουν αποτέλεσμα και το καταλαμβάνουν. Το κάστρο θα διατηρηθεί στα τούρκικα χέρια για 66 ολόκληρα χρόνια, θα διακοπεί για ένα έτος από τους Ισπανούς και θα ξαναβρεθεί στα χέρια των Τούρκων. Απόπειρες απελευθέρωσης ξεκινούν το 1645 με την πρώτη αποτυχία των Ενετών ώσπου το 1687 πολιορκείται από τον Ενετό στρατάρχη Φραγκίσκο Μοροζίνη. Στη διάρκεια αυτής της πολιορκίας ο πασάς Μεχμέτ ανατίναξε μέρος του φρουρίου. Κατά την περίοδο αυτή της Β΄ ενετοκρατίας (1687-1715) για 28 χρόνια γίνονται επιδιορθώσεις στο κάστρο.

Τον Ιούλιο του 1714, ένας δυνατός σεισμός θα προκαλέσει σοβαρές καταστροφές. Ένα χρόνο μετά περίπου, το μισογκρεμισμένο κάστρο πέφτει στα χέρια των Τούρκων για 113 χρόνια κατά την διάρκεια των οποίων έγιναν δύο σεισμοί (1787 και 1811) και δύο εκρήξεις μπαρουταποθήκης. Στον πρώτο σεισμό το

1787 γκρεμίστηκε μέρος του κάστρου προς την ανατολική πύλη, ενώ στο δεύτερο σεισμό το 1811 έπεσε έπαλξη του κάστρου και προκλήθηκαν ρωγμές στα τείχη. Την ίδια χρονιά, ανατινάχτηκε ο βορειοδυτικός προμαχώνας του κάστρου όταν ένας κεραυνός προκάλεσε έκρηξη. Τα επόμενα χρόνια οι Τούρκοι αγγάρεψαν τους Έλληνες για την επισκευή των ζημιών.

Από το 1770 ξεκινά μια νέα περίοδος πολιορκιών από Έλληνες και Γάλλους, ώσπου τελικά να φτάσουμε στην παράδοση του φρουρίου τον Οκτώβρη του 1828. Έπειτα από αυτό, Πατρινοί και Γάλλοι προχωρούν σε επιδιορθώσεις. Αποκαθιστούν την τάφρο και τα ετοιμόρροπα μέρη του κάστρου στα οποία στήθηκαν πολλά πυροβολεία.

Το καλοκαίρι του 1829, οι Γάλλοι παραδίδουν το Φρούριο και το φρούριο του Ρίου στους Έλληνες. Μερικά χρόνια αργότερα, το 1875, ο Γουλάς μετατρέπεται σε στρατώνα και φρουραρχείο, ενώ τα υπόγεια του κάστρου επαναλειτουργούν σαν φυλακές. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα πρωτακούστηκε η ιδέα στους Πατρινούς της εποχής να κατεδαφιστεί το κάστρο και στη θέση του να φτιαχτεί δασύλλιο και χώροι αναψυχής. Ευτυχώς όμως η ιδέα αυτή δεν πραγματοποιήθηκε. Παρόλα, αυτά το 1926 καταργήθηκαν οι φυλακές.

Το 1940, 111 χρόνια μετά από την απελευθέρωση του κάστρου κατά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, έπεσε το επάνω μέρος του

στρογγυλού δυτικού πύργου από βόμβες των Ιταλών. Καταστράφηκαν τα στρατιωτικά κτίρια που είχαν προστεθεί στο νοτιοδυτικό εσωτερικό χώρο (φρουραρχείο, στρατώνας, εφορεία υλικού πολέμου, στρατιωτικοί κλίβανοι και κατάστημα στρατιωτικής μουσικής). Επιπλέον καταστροφές προκλήθηκαν από τους Γερμανούς που θέλοντας να περάσουν στο χώρο τα βαριά τους άρματα, γκρεμίζουν ένα μέρος της κύριας εισόδου μαζί με την τοξωτή καστρόπορτα.

Εικόνα 6 η κύρια είσοδος με την τοξωτή καστρόπορτα

Εικόνα 7 περιβάλλοντας χώρος του κάστρου

Από το 1950 έως και το 1973 ο Δήμος καλλιεργούσε στο χώρο του κάστρου φυτώριο. Παράλληλα το 1950 έγιναν κάποιες ανασκαφικές εργασίες με διάνοιξη τάφρου δίπλα στα ερείπια της λατινικής εκκλησίας όπου βρέθηκαν ευρήματα και τμήματα οικοδομήματος. Από 1971 ως το 1973 έγιναν κάποιες εργασίες για τη στερέωση των τειχών και των πύργων, για το κλείσιμο ρωγμών, την επισκευή ετοιμόρροπων τμημάτων, τον καθαρισμό τόξων κτλ. Σε όλα αυτά επόπτης αρχιτεχνίτης ήταν ο Ευστράτιος Φεργαδιώτης. Το κάστρο βρίσκεται υπό την εποπτεία της 6^{ης} Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Από το 1973 έως το 1986 κατασκευάστηκε ξύλινο λυόμενο θέατρο στο οποίο ο Δήμος Πατρέων διοργανώνει καλλιτεχνικές κ.α. παραστάσεις μέσα από το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας.

§ Το κάστρο του σήμερα:

Το φρούριο της Πάτρας είναι χτισμένο σε ευκολοπλησίαστο λόφο του Παναχαϊκού, σημείο κατοικημένο που απέχει 800 μέτρα από την ακτή, όπως έχουμε προαναφέρει. Υπάρχουν φθορές σε πολλά σημεία του, ειδικά της άνω οχύρωσης, των πύργων, των τειχών μα περισσότερο κατεστραμμένος φαίνεται να είναι, ο κυκλικός δυτικός πύργος προμαχώνας. Ένα τμήμα του βόρειου τείχους που βρίσκεται κοντά στο μεγάλο πύργο –Γουλά (εσωτερικό οχυρό) έχει αποκοπεί και μένει γυρτό στον εσωτερικό χώρο του κάστρου.

Εικόνα 8 τμήμα του Γουλά που έχει αποκοπεί

Επίσης το κομμάτι του ανατολικού τείχους, αμέσως νότια της κύριας πύλης, λείπει μέχρι το ύψος της εσωτερικής επιφάνειας του εδάφους.

Η ανατολική κύρια πύλη (Ζευγολατιού ή εβραϊκή) με θολωτή είσοδο προστατεύεται από σχεδόν ορθογώνιο πύργο όπου μπροστά του βρίσκονται σκορπισμένα τεμάχια κολόνων και μεγάλων πελεκημένων πετρών.

§ Περιγραφή

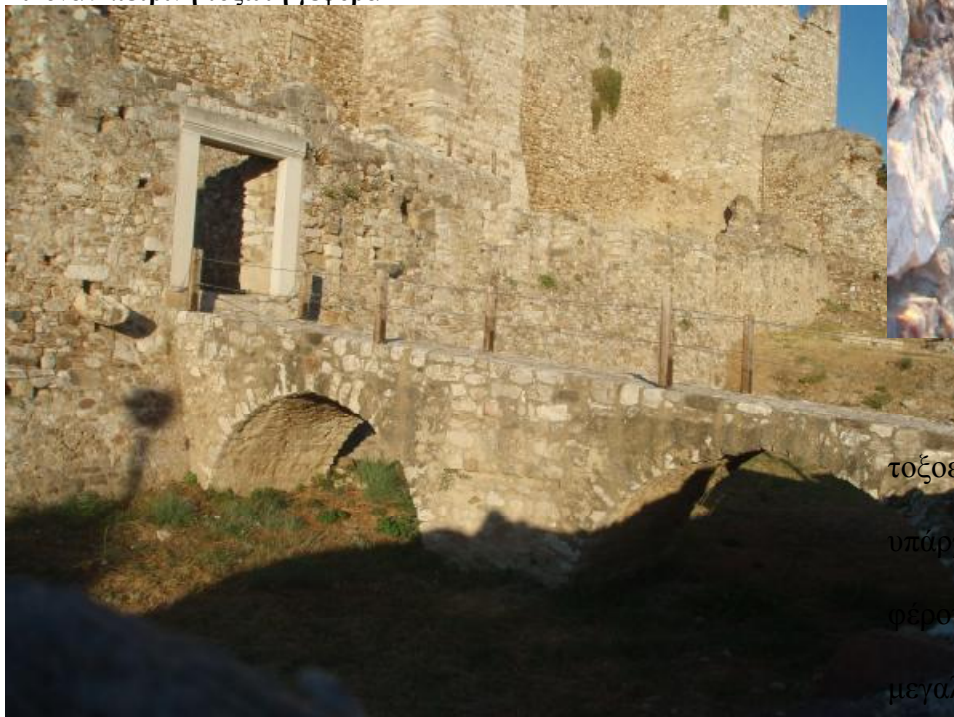
Σαν είσοδος υπάρχει ένας προστατευτικός ορθογώνιος πύργος με τοξοειδή οροφή ο οποίος είναι κατασκευή των Τούρκων και είναι χτισμένος με πέτρες, τούβλα και ασβέστη. Σώζονται καλά επτά πολεμίστρες νοτιοανατολικά και τέσσερις νότια.

Η κύρια πύλη είναι τοξοειδής και στο πάνω μέρος της υπάρχει ένα στενόμακρο άνοιγμα το οποίο καταλήγει στην επάνω οχύρωση του τείχους. Το άνοιγμα αυτό, χρησίμευε για το ανεβοκατέβασμα της συρόμενης σιδερένιας πόρτας που προστάτευε την αμέσως επόμενη πύλη, η οποία ανοιγόκλεινε προς τα μέσα

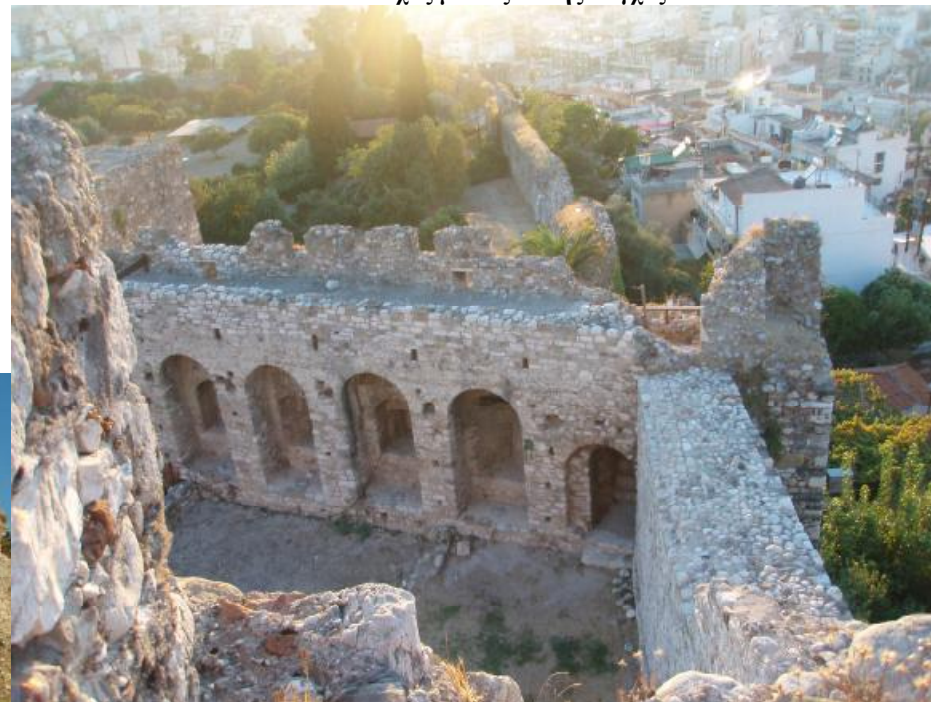
στηριζόμενη σε λίθινους μεντεσέδες που υπάρχουν ακόμη. Εσωτερικά, η πύλη αυτή προστατευόταν από 2 δυνατές αμπάρες, οι οποίες αποσύρονταν μέσα στο τείχος όταν έπρεπε να ανοίξει η κλειστή πύλη.

Στο εσωτερικό συναντάμε μια πέτρινη γέφυρα που περνά από την τάφρο, εκεί όπου βρισκόταν στην αρχαιότητα ο ναός της Λαφριάς Αρτέμιδος. Τελειώνοντας η γέφυρα και στα αριστερά της εισόδου του εσωτερικού χώρου του Πύργου (Γουλά) σώζεται ακόμα μαρμάρινη υδροροή, όπου στο κάτω μέρος της υπάρχουν ανάγλυφα παιδικά πόδια. Ανεβαίνοντας επτά πέτρινα σκαλοπάτια, συναντούμε την πύλη του Πύργου (Γουλά) η οποία είναι ξύλινη με χοντρή λαμαρίνα επενδυμένη απ' έξω. Το επάνω μέρος της είναι τοξοειδές και το δέσιμο του τοίχου στα πλάγια της πόρτας είναι από πελεκητές ορθογώνιες πέτρες που έχουν ανάλογο σχήμα για εφαρμογή.

Εικόνα 9 πέτρινη τοξωτή γέφυρα

Εικόνα 10 τοίχος με τοξοειδής κόγχες

Μπαίνοντας, αποκαλύπτεται ένας πολύμορφος χώρος με τοξοειδής μεγάλες κόγχες-πολεμίστρες, καθώς στο δυτικό τείχος υπάρχουν δύο θολωτά εσωτερικά μακρόστενα κτίσματα, τα οποία φέρουν πολλές φθορές. Βρίσκονται στο ανατολικό μέρος και το μεγαλύτερο, το οποίο έχει κατεύθυνση από δυτικά προς ανατολικά,

διατηρείται σε καλή κατάσταση. Στα αριστερά και παράλληλα της εισόδου μια άλλη τοξοειδής είσοδος οδηγεί σε μικρό τετραγωνικό δωμάτιο χωρίς σκεπή. Συνεχίζοντας, με άλλη είσοδο, επικοινωνεί με το ίδιο θολωτό κτίσμα δεξιά του άλλου, με κατεύθυνση από βορρά προς νότο, το οποίο εμφανίζει περισσότερες φθορές. Εκεί φυλάγονται αρχιτεκτονικά μέλη κλασικών ή και παλαιότερων χρόνων.

Προχωρώντας, βλέπουμε έναν οχτάγωνο πύργο-προμαχώνα στα βορειοανατολικά και άλλους τετράγωνους στις γωνίες του πύργου. Στο κέντρο, εσωτερικά του πύργου αυτού, βρίσκεται μια μεγάλη δεξαμενή με μικρό στρογγυλό στόμιο. Η δεξαμενή αυτή, χρησίμευε για να πίνουν νερό οι αμυνόμενοι πριν κατασκευαστεί το υδραγωγείο.

Βορειοδυτικά, μια μικρή σκάλα οδηγεί στο επάνω αμυντικό σύστημα, ενώ δίπλα του υπάρχει μια μεγάλη και κατεστραμμένη σχεδόν σκάλα με δυο πλατύσκαλα που οδηγεί στο ψηλότερο σημείο του Γουλά.

Εικόνα 11 οχτάγωνος πύργος-προμαχώνας

Εικόνα 12 μέρος του τοίχου με το κυκλικό άνοιγμα που έχει σωθεί

Ο εσωτερικός χώρος του κάστρου, είναι σήμερα σχεδόν ισοπεδωμένος και σκεπασμένος στο μεγαλύτερο τμήμα του από διάφορα φυτά και δέντρα όπως κυπαρίσσια, ελιές, πορτοκαλιές και

πικροδάφνες. Έχει σωθεί μέρος του τοίχου, που είναι χτισμένο με πέτρες, τούβλα και ασβέστη και έχει ένα στρογγυλό σχεδόν άνοιγμα. Φαίνεται να είναι το μόνο σωζόμενο ερείπιο μάλλον της Αγίας Σοφίας, η οποία ήταν ως το 13^ο αιώνα ο μητροπολιτικός ναός της Πάτρας.

Η ανατολική πλευρά του Γουλά, έχει διατηρηθεί μέχρι σήμερα σε καλή κατάσταση όπως επίσης το τμήμα της επάνω άμυνας της ίδιας πλευράς και ο διάδρομος των επάλξεων. Στα ανατολικά βρίσκεται μια μικρή πέτρινη σκάλα που οδηγεί στον νοτιοανατολικό προμαχώνα όπου υπάρχει διπλή άμυνα και καλοδιατηρημένο αμυντικό σύστημα. Ανατολικά και νότια, στην κάτω άμυνα υπάρχουν δύο τοξωτά παράθυρα καθώς και μια τοξωτή πόρτα στα δυτικά για να υπάρχει επικοινωνία με το αμυντικό σύστημα του νοτίου τοίχους του Πύργου.

Τα χαμηλά τμήματα έχουν αρκετά ισχυρή τοιχοδομία από λαξευτούς μεγάλους πωρόλιθους και μάρμαρα τα οποία υπάρχουν από την βυζαντινή περίοδο (ήταν το πρώτο κάστρο που είχε κτίσει ο Ιουστινιανός μετά το 551 μΧ). Το τείχος από το μέσον προς τα δυτικά είναι πεσμένο σχεδόν μέχρι την εσωτερική επιφάνεια του κάστρου, ενώ το υπόλοιπο στα ανατολικά έχει διατηρηθεί μέχρι τον διάδρομο των επάλξεων, καθώς τα δυο τμήματα του, διατηρούν την επάνω οχύρωση. Δίπλα από την δεύτερη διατηρητέα οχύρωση προς

τα δυτικά, υπάρχει ένα τμήμα τείχους πεσμένο στο εσωτερικό του κάστρου.

Ο ημικυκλικός πύργος του βόρειου τείχους είναι προσθήκη ενετική ή τουρκική και βρίσκεται περίπου στη μέση του μήκους του τείχους. Είναι τελευταία επιδιορθωμένος (φαίνεται χρήση τσιμέντου) και έχει τοιχισμένα τα ανοίγματα. Η είσοδος έχει καμάρα με οξυκόρυφο τόξο που εξωτερικά έχει μία λεπτή πέτρινη κορνίζα που εξέχει.

Μετά τον πύργο προς τα δυτικά υπάρχουν δύο μεγάλες πολεμίστρες της κάτω οχύρωσης και στο τέλος της πλευράς υψώνεται θολωτή σκοπιά με δυο ανοίγματα από τα οποία το ένα είναι κλειστό. Στη βάση του βόρειου τείχους υπήρχε τάφος (φόσα) από όπου έχει πάρει και το όνομά της η συνοικία Φόσα.

Η δυτική πλευρά είναι η μικρότερη. Εσωτερικά της υπάρχει ένας πύργος-προμαχώνας και μια τοξωτή πύλη επικοινωνεί με το χώρο του στρογγυλού πύργου. Το τόξο της πόρτας είναι τούβλινο και στα πλάγια έχει δυο τεμάχια άσπρων μαρμάρινων κολονών. Ο

στρογγυλός αυτός πύργος – προμαχώνας του δυτικού τείχους είναι βενετικής κατασκευής (1408-1413). Στο μέσον του υπάρχει ένα πηγάδι χωμένο με πέτρινο στόμιο. Η οχύρωση που είχε τα κανόνια της στραμμένα προς τον πατραϊκό είναι κατεστραμμένη. Στο εξωτερικό τείχος του πύργου εξέχει μια λεπτή κορνίζα. Στο τείχος, μετά το στρογγυλό δυτικό πύργο ως την γωνιά της νοτιοδυτικής πύλης του κάστρου, το οποίο διατηρείται σε καλή κατάσταση, σώζεται διπλή οχύρωση με διάδρομο επάλξεων, πολεμίστρες με μικρά ανοίγματα και ένα παράθυρο - πολεμίστρα με πέτρινο τόξο.

Η νοτιοδυτική πύλη του κάστρου, έχει πρόσβαση από έξω με έξι πέτρινα σκαλιά και αριστερά της πύλης υπάρχει ένα τοξοειδές παράθυρο και μία μαρμάρινη πλάκα την οποία ανάρτησε ο Δήμος Πατρέων το 1953.

Εικόνα 13 η νοτιοδυτική πύλη του κάστρου

Εικόνα 14 μαρμάρινη επιγραφή

Το μεγαλύτερο μέρος του νότιου τείχους, το οποίο και διατηρείται σε καλή κατάσταση, είναι Φράγκικης προσθήκης του 13^{ου} και 14^{ου} αιώνα. Στον τετραγωνικό πύργο υπάρχει εντοιχισμένο στην εξωτερική του πλευρά το άγαλμα της «Πατρινέλλας», το οποίο στην ουσία είναι ένα ακρωτηριασμένο μαρμάρινο άγαλμα κομμένο

στο λαιμό με γενειοφόρο κεφάλι που αναπαριστά ίσως τον Πατέρα.

Κάποια σημεία του τείχους στο εσωτερικό τους έχουν τεμάχια από αρχαίους ναούς και ανάγλυφες παραστάσεις (λιθανάγλυφα). Ακόμη, στον εσωτερικό χώρο του κάστρου υπάρχει μνημείο του Ευρίπυλου. Στη

νοτιοανατολική γωνία του τείχους υπάρχει συνάντηση με ανατολικό εφτάπλευρο προμαχώνα με διπλή οχύρωση ο οποίος είναι ενετικός και κατασκευασμένος με πορώδη πετρώματα και γραμμές από τούβλα. Τεχνική η οποία είναι απομίμηση της Βυζαντινής.

Στην κάτω οχύρωση υπάρχουν έξι θολωτά δωμάτια – πολεμίστρες τα οποία είναι όλα όμοια. Τα δύο από αυτά είναι επισκευασμένα και τα υπόλοιπα τέσσερα έχουν τα εξωτερικά τους ανοίγματα κατεστραμμένα.

Η επάνω οχύρωση του προμαχώνα είναι στο μεγαλύτερο μέρος της πεσμένη και εκεί οδηγεί μια πέτρινη σχεδόν κατεστραμμένη σκάλα. Υπάρχει ακόμα και ένας θολωτός μακρόστενος χώρος με τρεις πολεμίστρες στην βορειοανατολική γωνία της κάτω οχύρωσης του προμαχώνα. Εξωτερικά ο προμαχώνας αυτός έχει μία λίθινη λεπτή κορνίζα (όμοια με τις υπόλοιπες) καθώς και μια ανάγλυφη παράσταση. Τμήματα του τείχους δίπλα στον προμαχώνα αυτό ανήκουν στην Βυζαντινή περίοδο.

Εξετάζοντας τις ιστορικές και τεχνικές πληροφορίες που συλλέξαμε και καταγράψαμε παραπάνω, μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το Φρούριο της Πάτρας ως το πιο σημαντικό κτίσμα διότι είναι μάρτυρας όλων των χρονικών περιόδων και έχει συμβάλει σημαντικά στην ιστορία της πόλης. Μπορούμε να πούμε ότι όλα αυτά έχουν αφήσει τα αποτυπώματά τους φανερά στα τείχη του.

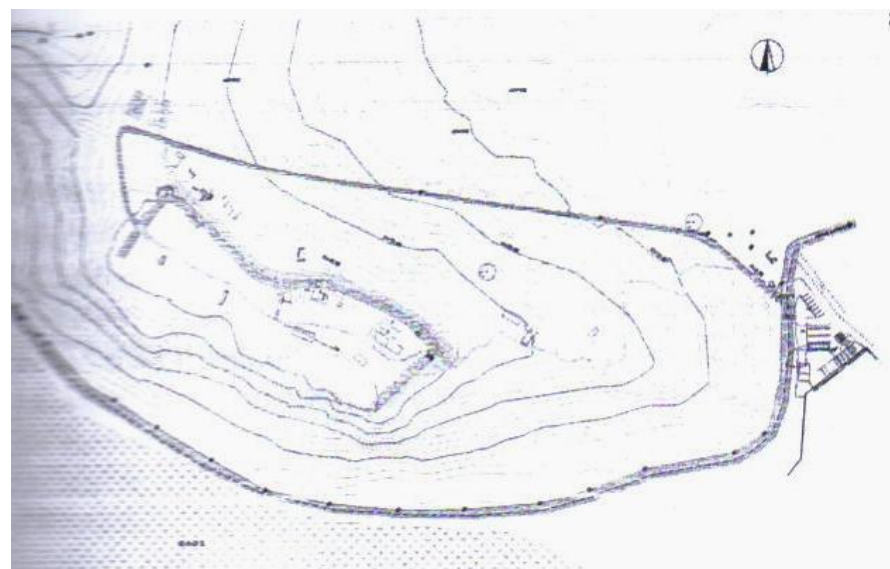
§ ΤΕΙΧΟΣ ΔΥΜΑΙΩΝ»

§ Λίγα λόγια

Το τείχος Δυμαίων ή αλλιώς τείχος Καλογοριάς, δεν αναφέρεται στην περιήγηση του Πausανία. Πρώτη φορά συναντάται στον Πολύβιο, ο οποίος αναφέρει ότι η θέση του πάντα υπήρξε ευνοϊκή. Το οχυρωματικό τείχος κατασκευάστηκε κατά την μυκηναϊκή περίοδο, ενώ το εσωτερικό φρούριο στα μεσαιωνικά χρόνια, αναφέρεται ως το μοναδικό σωζόμενο παράδειγμα οχυρωμένης ακρόπολης στην δυτική Ελλάδα. Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, από τους Γερμανούς και τους Ιταλούς για την κατασκευή πολυβολείων.

Το τείχος Δυμαίων, βρίσκεται στο Δήμο Δυμαίων, περίπου 35 χιλιόμετρα από την Πάτρα. Πήρε το όνομα του, πιθανότατα στα ελληνιστικά χρόνια, επειδή βρισκόταν στην αρχαία Δύμη (Δυμαία χώρα). Παλιότερο όνομα δεν έχει ταυτιστεί με το τείχος, αν και οι μελετητές πιστεύουν ότι θα μπορούσε να έχει σχέση με την πόλη Λάρισα (πλησίον ποταμού Λαρισού). Σήμερα ονομάζεται και τείχος Καλογριάς από την ομώνυμη παραλία που βρίσκεται δίπλα. Τα τείχη του είναι κυκλώπεια, και έχουν μήκος 300μ, με ύψος 10μ και 5μ πάχος.

Εικόνα 15 τοπογραφικό σχέδιο

Η ιστορία του φαίνεται να ξεκινά, σύμφωνα με την μυθολογία, όταν ο Ηρακλής πολεμούσε τους Ηλείους. Κατασκευάζει το τείχος και το χρησιμοποιεί σαν ορμητήριο του και σαν προστασία των Δυμαίων από τις επιθέσεις των Ηλείων και των Αιτωλών. Οι Δυμαίοι το χρησιμοποιούν και αυτοί σαν οχύρωμα στο πόλεμο με τους Ηλείους. Το 220 π. Χ. οι Ηλείοι το καταλαμβάνουν,

και οι Δυμαίοι το ξαναπαίρνουν πίσω αργότερα με την βοήθεια του Φιλίππου του Ε΄.

§ Ιστορικές πληροφορίες

Κατασκευάστηκε στην κορυφή του νοτιότερου από τα Μαύρα Βουνά. Η θέση του από ότι φαίνεται δεν είναι τυχαία, αλλά έχει στρατηγική σημασία. Από το σημείο αυτό ελέγχονται ξηρά και θάλασσα. Από εκεί οι κάτοικοι της Δύμης, λόγω της γύρω πεδιάδας, μπορούν να εποπτεύουν μεγάλη έκταση (Δυμαία χώρα, Ερύμανθο, Αροάνια, Ιόνια νησιά). Η ποικιλία και η εναλλαγή των χώρων (πεδιάδα, θάλασσα, λίμνες, δάσος) έδινε στους κατοίκους αφθονία πρώτων υλών και τροφίμων. Στη θέση αυτή σήμερα υπάρχει το προστατευόμενο δάσος της Στροφυλιάς. Η πλεονεκτική αυτή της

θέση, εξηγεί την μεγάλη διάρκεια κατοίκησης του τείχους ξεκινώντας από τους νεολιθικούς χρόνους μέχρι και την Ενετοκρατία.

Εικόνα 16 τα μαύρα βουνά

Εικόνα 17 εικόνα από δορυφόρο

Σε όλη αυτή την διάρκεια το τείχος κατοικείται. Κατά την περίοδο του Συμμαχικού πολέμου με την Αιτωλική και Αχαϊκή συμπολιτεία, το Τείχος πέφτει στα χέρια των Αιτωλών με στρατηγό τον Ευριπίδα. Λίγο καιρό αργότερα ο Μακεδόνας βασιλιάς Φίλιππος ο Ε΄ το καταλαμβάνει και το παραδίδει στους Δυμαίους. Στα ρωμαϊκά χρόνια η περιοχή της Δύμης κατοικείται από Ρωμαίους εποίκους, οι οποίοι κατοικούν και στην περιοχή του Τείχους. Στους

βυζαντινούς χρόνους, η κατοίκηση συνεχίζεται και επεμβάσεις γίνονται στην οχύρωση. Προστίθεται ένα διατείχισμα που χωρίζει την ακρόπολη σε δύο μέρη, ενώ στη βορειοανατολική γωνιά κατασκευάζεται ένας πύργος. Οι Ενετοί εγκαθίστανται το 1408, όταν η βαρονία της Πάτρας μισθώνεται σε αυτούς από τον Λατίνο αρχιεπίσκοπο. Κατά την περίοδο 1687-1715, αναφέρεται ότι περί τους 1000 Λιδωρικιώτες εγκαθίστανται στην περιοχή, όπου είχαν βρει έρημα και ακατοίκητα σπίτια. Την ίδια περίοδο φαίνεται πως χρησιμοποιούν το βόρειο τμήμα ως νεκροταφείο.

Κάποια χρόνια αργότερα η περιοχή παραδίνεται στην μονή Χρυσοποδαρίτσα Νεζερών. Από αυτό το σημείο και μετά δεν υπάρχουν άλλα ίχνη κατοίκησης του. Τον 19^ο αιώνα το Τείχος είναι ήδη εγκαταλειμμένο. Ιταλοί και Γερμανοί, καταλαμβάνουν την οχύρωση, την περίοδο της κατοχής, και το χρησιμοποιούν για να στήσουν πολυβολεία, αποθήκες και καταφύγια με αποτέλεσμα τις μεγάλες ζημιές.

§ Περιγραφή

Το τείχος Δυμαίων χτίζεται περίπου το 1300 π. Χ., με κυκλώπειο σύστημα, σε μια πλεονεκτική θέση. Οικοδομείται έτσι ώστε να προστατεύει τις τρεις πλευρές του λόφου, εκτός από την νοτιοδυτική που βρίσκεται σε μια απόκρημνη πλαγιά. Το μήκος της οχύρωσης είναι περίπου 300μ το πάχος 5μ ενώ το σωζόμενο ύψος φτάνει ως τα 8.40μ.

Εικόνα 18 η εν ξηρώ τεχνοτροπία

Η είσοδος γινόταν από τρεις πύλες, μια σε κάθε πλευρά της οχύρωσης. Στη νοτιοανατολική πλευρά βρισκόταν η κύρια πύλη η οποία προστατευόταν από πύργο. Στο εσωτερικό, έχουν βρεθεί στοιχεία κατοίκησης του από διάφορες χρονικές περιόδους. Ίχνη έχουν βρεθεί που μαρτυρούν την κατοίκηση της περιοχής πριν από την κατασκευή του τείχους.

Η κατασκευή της οχύρωσης, είναι «εν ξηρώ», χωρίς συνδετικό υλικό, με ακανόνιστους ασβεστόλιθους. Η τεχνοτροπία αυτή είναι χαρακτηριστική της περιόδου. Τα κενά μεταξύ των ασβεστόλιθων συμπληρώνονται με μικρές λίθους. Κατά διαστήματα φαίνεται η κατασκευή αποχετευτικών αγωγών για την διοχέτευση των όμβριων υδάτων εκτός των τειχών.

Η μυθολογία θέλει τον Ηρακλή να κατασκευάζει ο ίδιος το τείχος, εξαιτίας των τεράστιων διαστάσεων και βάρους των ασβεστόλιθων που συχνά φτάνουν τους 3.5 τόνους.

Το Τείχος δεν ήταν κατασκευασμένο σε ευθεία γραμμή, αλλά σχηματίζεται καμπύλες εσοχές σε σημεία του, που

προσέφεραν πλεονέκτημα στους αμυνόμενους. Οι τρεις πύλες εισόδου της οχύρωσης ήταν η «κύρια», η «μνημειακή» στο ανατολικό άκρο της νοτιοανατολικής πλευράς και η «μέση» στο μέσο της μακριάς πλευράς. Αναφέρεται και μια τέταρτη πύλη στη βορειοδυτική πλευρά, η οποία δεν σώζεται στις μέρες μας. Στην «κύρια» πύλη υπήρχε πυργόσχημη κατασκευή για την προστασία της.

Οι επεμβάσεις και οι επισκευές της οχύρωσης είναι πολλές στην διάρκεια όλων αυτών των αιώνων ζωής του. Οι περισσότερες από αυτές έγιναν κατά την μέση Βυζαντινή περίοδο (10^{ος}-12^{ος} αι). Επισκευάζεται η πυργόσχημη κατασκευή, και οικοδομείται νέα εξωτερικά της «κύριας» πύλης.

Στις μέρες μας το Τείχος Δυμαίων, έχει δεχτεί επεμβάσεις μέσω του προγράμματος «προστασία έρευνα και ανάδειξη της ακρόπολης του Τείχους Δυμαίων». Μέρος του νοτιοανατολικού τμήματος της οχύρωσης του μυκηναϊκού πύργου της κύριας πύλης

ανακατασκευάστηκαν, ενώ αποκαλύφθηκε η εξωτερική πλευρά της οχύρωσης.

Η «κύρια» πύλη, βρίσκεται νοτιοανατολικά, και αποτελούσε την κύρια είσοδο στην ακρόπολη. Στα πρώτα χρόνια ο δρόμος που οδηγούσε στην είσοδο αυτή, φαίνεται να είναι χωμάτινος και ανηφορικός. Με το πέρασμα των χρόνων, κατά την Βυζαντινή περίοδο, ο δρόμος φαίνεται να έχει στρωθεί με ακανόνιστες πέτρες, ο οποίος σώζεται μέχρι και σήμερα. Στην πύλη αυτή, φαίνεται να υπήρχε και βωμός στο πρόπυλο δεξιά προς τον εισερχόμενο. Στο βωμό αυτό φαίνονται χαραγμένα τα ονόματα των θεών που ήταν αφιερωμένος (ΑΦΗΤΟΥ, ΑΦΡΟΔΙΤΑΣ, ΕΝΥΑΛΙΟΥ, ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ). Άφητος είναι ο Απόλλωνας, που έχει σχέση με την αφή του βωμού από τον εισερχόμενο. Έχουν βρεθεί και άλλα ειδώλια θεοτήτων που πιθανώς να λατρεύονταν όπως του Πάνα.

Εικόνα 19 η κύρια πύλη εσωτερικά

Στην πύλη αυτή, κατά τους μυκηναϊκούς χρόνους, κατασκευάζεται πυργόσχημη κατασκευή σχήματος γάμμα, για να εμποδίζει την εύκολη πρόσβαση των επιτιθέμενων. Έτσι οι

επιτιθέμενοι αναγκάζονταν να πάνε πλαγίως και να εγκλωβιστούν στον στενό διάδρομο που δημιουργούνταν μπροστά από την πύλη. Η τοιχοδομία της κατασκευής αυτής, είναι ίδια με της υπόλοιπης οχύρωσης. Μεγάλο μέρος έχει καταστραφεί και ανακατασκευαστεί από τα βυζαντινά χρόνια.

Εικόνα 20 ο πύργος στην κύρια πύλη

Η νοτιοανατολική πλευρά της οχύρωσης έχει καταστραφεί από τις αρχές του 20^{ου} αι., με τους κατοίκους να παίρνουν και να χρησιμοποιούν τα υλικά για την παραγωγή ασβέστη.

Όπως προαναφέρθηκε, στο εσωτερικό της ακρόπολης, κατασκευάστηκε κατά τα Βυζαντινά χρόνια, διατείχισμα που χώριζε την ακρόπολη στα δύο. Αυτό έγινε εξαιτίας των πολλών επιδρομών που δεχόταν η περιοχή την περίοδο εκείνη, για την καλύτερη προστασία του μέρους. Η επικοινωνία των δύο μερών της ακρόπολης γινόταν με μια πόρτα, από την οποία σώζεται μόνο το κατώφλι, στο κέντρο περίπου τους διατειχίσματος. Μαρτυρίες δείχνουν την ύπαρξη δυο πύργων στα άκρα του διατειχίσματος, οι οποίοι καταστράφηκαν από τους Γερμανούς.

Εικόνα 21 Βυζαντινό διατείχιμα

Η «μεσαία πύλη» βρισκόταν στο μέσω της μακράς πλευράς της οχύρωσης. Πρόκειται για δευτερεύουσα είσοδο, που οδηγούσε απευθείας στον οικισμό. Στα Βυζαντινά χρόνια παύει να λειτουργεί και κλείνεται με μικρούς πλακοειδής λίθους και ασβεστοκονίαμα. Πιθανότατα αυτό γίνεται για την ενίσχυση της άμυνας, αφού η προσπέλαση της πύλης αυτής ήταν εύκολη.

Εικόνα 22 ο οικισμός

Ο οικισμός φαίνεται να βρίσκεται μεταξύ της κύριας πύλης και του διατειχίσματος, στο βορειοανατολικό τμήμα της ακρόπολης, μιας και το σημείο αυτό κρινόταν ασφαλές. Ακόμη, βρέθηκαν στο σημείο αυτό κεραμικά της Νεολιθικής περιόδου. Η κατοίκηση του συνεχίζεται, τα μυκηναϊκά χρόνια όμως γίνεται πιο έντονη, με οικίες

που αποτελούνται από ένα ή δύο δωμάτια. Τον 12^ο αι. ο οικισμός καταστρέφεται από πυρκαγιά, αλλά οικοδομείται άμεσα. Στα τέλη του ίδιου αιώνα φαίνονται ίχνη μιας δεύτερης πυρκαγιάς. Ο οικισμός δεν ξαναχρησιμοποιείται το ίδιο εντατικά μέχρι τα Ελληνιστικά χρόνια. Θεμέλια ρωμαϊκής αλλά και βυζαντινής περιόδου έχουν βρεθεί στα ανώτερα στρώματα του βορειοδυτικού τομέα. Δυτικά στην κύρια πύλη έχουν βρεθεί θεμέλια από δύο κτίρια με δύο δωμάτια, από την Ενετοκρατία, καθώς και μια υπόγεια δεξαμενή.

Οικισμός υπάρχει και εκτός των τειχών, κατά τη μακρά πλευρά της οχύρωσης. Εκεί έχουν βρεθεί θεμέλια οικιών πιθανότατα Βυζαντινών και Ενετικών χρόνων. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή τους είναι από υλικό που είχε καταρρεύσει από παλαιότερες κατασκευές.

Ξ ΡΩΜΑΪΚΟ ΩΔΕΙΟ>

Η Πάτρα κατά την διάρκεια του 3^{ου} π. Χ. αιώνα παίζει σημαντικό ρόλο στην ίδρυση της δεύτερης Αχαϊκής Συμπολιτείας μαζί με τις πόλεις Δύμη, Τριταία και Φαρές. Κατά τη διάρκεια των ρωμαϊκών χρόνων γνωρίζει μεγάλη άνθιση. Επί αυτοκράτορα Αύγουστου, η Πάτρα γίνεται από τις μεγαλύτερες και σημαντικότερες πόλεις. Αποκτά κτηματολόγιο, ανθίζουν οι τέχνες, χτίζονται θέατρα και ωδεία, οικοδομούνται ναοί. Η πόλη γίνεται συγκοινωνιακό κέντρο, έτσι διανοίγονται δρόμοι που επιστρώνονται με πλάκες και εισάγονται νέες θρησκείες. Η ανάπτυξη της αυτή διαρκεί μέχρι το τέλος του 3^{ου} μ. Χ. αιώνα οπότε και πλήγεται από ένα μεγάλο σεισμό που χτυπά όλη την Πελοπόννησο.

Κατά τα ρωμαϊκά χρόνια γίνονται πολλά έργα στην Πάτρα.

Το στάδιο-θέατρο που εκτίνεται, κρύβεται σχεδόν ολόκληρο κάτω από την παλιά πόλη, και το ρωμαϊκό ωδείο (σε μικρή απόσταση από το παραπάνω) βρίσκονται στην αρχαία αγορά. Με αυτό φαίνεται το ενδιαφέρον των Ρωμαίων για την μουσική παιδεία και την ψυχαγωγία του κόσμου. Την ίδια περίοδο γίνονται και άλλα έργα στην πόλη. Εκτός από μνημεία εκτελούνται και δημόσια έργα όπως γέφυρες, υδραγωγεία, λουτρά.

Ξ Το Ωδείο

Βρίσκεται δυτικά της ακρόπολης ανάμεσα από τις οδούς Γερμανού- Σωτηριάδου και Παντοκράτορος. Σύμφωνα με τον Πausανία, το ρωμαϊκό ωδείο χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 2^{ου} αι. μ. Χ. Θεωρείται αρχαιότερο από το ωδείο του Ηρώδη στην Αθήνα, αλλά και μικρότερο στις διαστάσεις από αυτό.

Εικόνα 23 άποψη του Ωδείου που φαίνονται οι τρεις οδοί

Ο Πausανίας αναφέρει πως το ωδείο της Πάτρας υπολείπεται αυτού του Ηρώδη τόσο σε διαστάσεις όσο και σε επιβλητικότητα, αλλά το επαινεί ως το πιο όμορφα διακοσμημένο μετά από το Ηρώδειο. Μαρτυρίες δείχνουν πως το ωδείο ήταν στεγασμένο στη σκηνή ή στις δύο προς τα πάνω σειρές των εδωλίων. Πιστεύεται πως δεν θα μπορούσε να ήταν στεγασμένο ολόκληρο αφού αυτό θα αποτελούσε τεράστιο επίτευγμα για την εποχή εκείνη.

Στο οικοδόμημα αυτό βρέθηκε άγαλμα του θεού Απόλλωνα, που είχε έρθει σύμφωνα με τον Πausανία, σαν λάφυρο από τον πόλεμο με τους Γαλάτες.

Το ωδείο εξαφανίζεται και κουκουλώνεται (3^{ος}-4^{ος} αι. μ. Χ.), εξαιτίας μιας πυρκαγιάς, κάτω από τα μάζα. Νέα κτίρια κτίζονται και το σκεπάζουν στο πέρασμα των χρόνων. Εξαφανίζεται για 15 ολόκληρους αιώνες για να αποκαλυφτεί τυχαία το 1889, όταν ξεσκεπάζεται τμήμα του. Στους αιώνες αυτούς, δημιουργείται μία

τρύπα στο αρχιτεκτονικό συνεχές και επομένως και στο ιστορικό συνεχές.

[Α27] Ρωμαϊκό Ωδείο (πριν την αναστήλωση).
Άποψη από την ορχήστρα. Διακρίνεται το κούλο και η αριστερά είσοδος – «πάροδος» του Ωδείου.

Το μνημείο καθαρίζεται και σώζεται σε καλή κατάσταση. Τα έτη 1934-1937, ο έφορος των Πατρών απαλλοτριώνει τα γύρω οικόπεδα και ξεκινά την ανασκαφή του χώρου. Οι διαδικασίες αναστήλωσης του ολοκληρώνονται το 1956. Ο περιβάλλον χώρος του μετατράπηκε σε έκθεση σαρκοφάγων και άλλων ευρημάτων της ίδιας περιόδου.

§ Περιγραφή

Το ωδείο της Πάτρας αποτελείται από τέσσερις κερκίδες κάτω από το διάζωμα, ενώ από πάνω, επτά κερκίδες οι οποίες και έχουν αποκατασταθεί. Οι τέσσερις πρώτες αποτελούνται από δεκαέξι σειρές εδωλίων, ενώ οι επτά πάνω κερκίδες αποτελούνται από επτά σειρές εδωλίων. Εξαιτίας της καταστροφής του εξωτερικού περιφερικού τοίχου, οι αρχαιολόγοι δεν μπορούν να

πουν με σιγουριά το ακριβές ύψος και αν υπήρχαν επιπλέον σειρές. Το κοίλο κοιτά προς τον νότο επομένως έχει τέλειο μεσημβρινό προσανατολισμό. Η πρόσοψη του ωδείου, δηλαδή ο τοίχος της σκηνής, είχε πέντε εισόδους προς την σκηνή και τα

Εικόνα 24 η πλάγια είσοδος

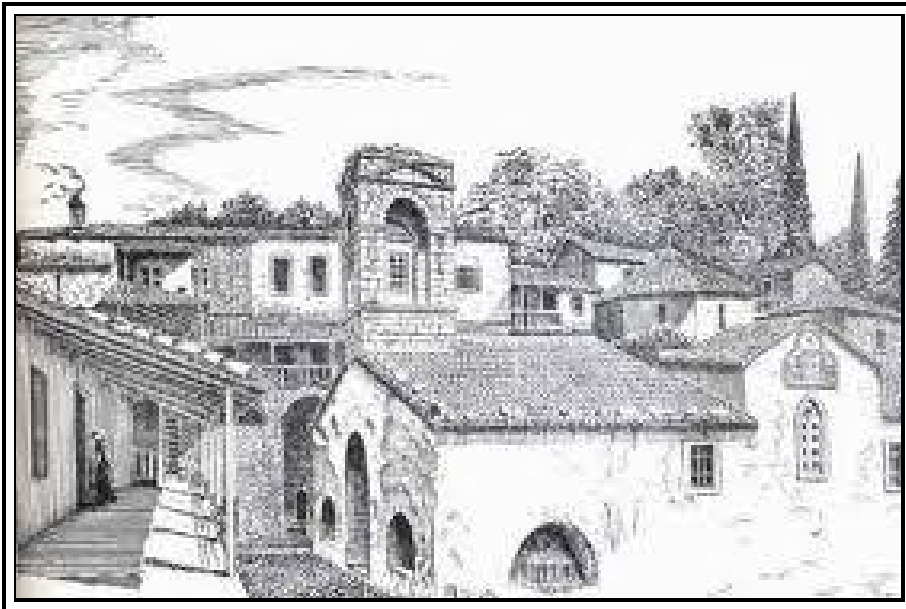
παρασκήνια. Κόγχες σχηματίζονται στον τοίχο της σκηνής. Η είσοδος στο διάζωμα γινόταν από τρεις εξωτερικές χτιστές κλίμακες, ενώ στο προσκήνιο από δυο κτιστές σκάλες, μια δεξιά και μια αριστερά. Στην σκηνή έχουν βρεθεί ίχνη ψηφιδωτού.

Το ωδείο έχει χωρητικότητα περίπου 2.500 ατόμων και χρησιμοποιείται μέχρι της μέρες μας από το Δήμο και άλλους φορείς για την διεξαγωγή φεστιβάλ χορού θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών. Γίνεται πόλος έλξης και πάλι, οπότε η ιστορία συμπληρώνεται.

Εικόνα 25 εσωτερική άποψη

§ ΜΟΝΗ ΟΜΠΛΟΥ>

Ο ποταμός Γλαύκος χωρίζει το Παναχαϊκό όρος σε δύο μικρότερα, το Σαϊνόκαστρο και του Κούκουρη. Αυτά μαζί με συνεχιζόμενους λόφους αποτελούν τον Ομπλό.

Η Μονή Ομπλού βρίσκεται σε υψόμετρο 750μ. και είναι αφιερωμένη στην Υπεραγία Θεοτόκο. Η βορινή πλευρά της μονής ακουμπά στους πρόποδες της Κούκουρης. (Κούκουρη στα αλβανικά σημαίνει το βουνό του κούκου κουκ+ούρ=όρος). Την ονομασία αυτή πήρε από τον κούκου που ακουγόταν την άνοιξη έντονα στα μέρη αυτά.

Κατά τον Τριανταφύλλου το όνομα δόθηκε από την οικογένεια Κούκουρη, στην οποία ανήκαν τα βοσκοτόπια στα μέρη αυτά.

Ενετικά κάστρα βρίσκονται διάσκορπα στο βουνό, SARRAVALLE, CASTEL DE FERRO- Σιδηρόκαστρο, Σαϊνόκαστρο, Σαρακινόκαστρο κ.α.

§ Το όνομα της Μονής

Κατά τον ιστορικό Θωμόπουλο η λέξη ομπλός προέρχεται από την Αλβανική λέξη «όμπιλε» που σημαίνει γλυκός. Αρβανίτες που κατοικούσαν στην περιοχή αυτή βρήκαν την εικόνα της Παναγίας. Η εικόνα αυτή, είναι η μοναδική εικόνα με γλυκά χαρακτηριστικά, η οποία και έδωσε το όνομα στην μονή. Όμπιλ Παναγιά Κούκουρ δηλαδή Γλυκιά Παναγιά του βουνού του κούκου.

Διάφορες εκδοχές για την ρίζα της λέξης ομπλός υποστηρίζονται από διάφορους. Ο καθηγητής Δ. Γεωργακάς υποστηρίζει πως το όνομα ομπλός έχει ρίζα ελληνική και σημαίνει πηλός (μπηλό, ομπλός). Από την άλλη ο καθηγητής Ν. Ανδριώτης υποστηρίζει ότι προέρχεται από την λέξη οπλή (νύχι ζώου ή ανθρώπου, ίχνος ποδαριού) που υπήρχαν στις εκτάσεις που ήταν πέρασμα για ανθρώπους και ζώα.

§ Η Ίδρυση της Μονής

Το πότε και από ποιόν ιδρύθηκε η μονή δεν είναι γνωστό. Ο ιστορικός Θωμόπουλος υποστηρίζει την ίδρυση της, την 9^η μ. Χ. εκατονταετηρίδα. Τα έγγραφα που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν αυτή τη χρονολογία, έχουν καταστραφεί από τις πολλές επιθέσεις κατά της μονής. Σύμφωνα όμως, με χειρόγραφο που υπάρχει μέχρι και σήμερα, το μοναστήρι ιδρύεται το 1315. Την χρονολογία αυτή ο Θωμόπουλος υποστηρίζει πως έγινε ανακαίνιση και όχι ίδρυση της μονής.

Ο Ιερομόναχος Ιωακείμ με τους μαθητές του Ιωασάφ και Παρθένιο, το 1315, φτάνουν στον Ομπλό και βρίσκουν το εκκλησάκι της «Όμπιλ Παναγιά Κούκουρ». Έτσι αρχίζει η ιστορία της μονής, με τους μοναχούς να φτιάχνουν αρχικά δύο κελιά. Με το πέρασμα των χρόνων και την αύξηση του αριθμού των μοναχών, κτίζονται καινούρια κελιά και οργανώνεται το μοναστήρι. Εξαιτίας αυτής της ακμής το μοναστήρι αναγνωρίζεται το 1581, ως Σταυροπηγιακό. Εξαρτάται δηλαδή απευθείας από το Πατριαρχείο,

από τον Ηγούμενο Παχώμιο Μπατίστα, αργότερα Οικουμενικό Πατριάρχη.

Το 1689, η μονή ανακαινίζεται από τους μοναχούς, ύστερα από λεηλασία που δέχθηκε. Τότε κατασκευάζεται και το καθολικό που υπάρχει μέχρι και τις μέρες μας, καθώς και νέα κελιά για τους όλο και αυξανόμενους μοναχούς που φθάνουν στο μοναστήρι. Την εποχή εκείνη μεταφέρεται νερό στην εσωτερική αυλή του μοναστηριού, ελαιοτριβείο κατασκευάζεται στο Σαραβάλι, φυτεύονται αμπέλια και άλλα έργα που φανερώνουν την άνθηση της Μονής.

Ξ Καταστροφές

Η μονή δέχεται λεηλασίες από τους Ενετούς και αργότερα το 1770, πυρπολείται από Τουρκαλβανούς, μετά τα Ορλωφικά υπό την αρχηγία του Σουλεϊμάν Παπούλια.

Εικόνα 26 επεμβάσεις

Τον Απρίλιο του 1770, η Πάτρα δέχεται επίθεση, και η Μονή Ομπλού καίγεται. Την αποκατάσταση του μοναστηριού αναλαμβάνουν οι πιστοί μαζί με τους μοναχούς. Τα κελιά χτίζονται από την αρχή ενώ το καθολικό επισκευάζεται και διακοσμείται. Μεγάλη άνθηση έρχεται και πάλι, σύμφωνα με έγγραφα, που δείχνουν τη μονή να βοηθά οικονομικά στην ανακατασκευή του Παναγίου Τάφου μετά από πυρκαγιά που δέχθηκε. Επίσης έπαιξε σημαντικό ρόλο στον Αγώνα του Έθνους 1821.

Η συμμετοχή του αυτή στον αγώνα είναι η αιτία για άλλη μια διπλή πυρπόληση από τους Τούρκους (Ιούνιος 1821 Ισούφ Πασάς). Με την επίθεση αυτή, ο Ηγούμενος Παρθένιος Ζουμπατιώτης και οι μοναχοί φεύγουν και διασκορπίζονται για να σωθούν.

Εικόνα 27 τα καινούρια κελιά

Επτά χρόνια αργότερα, με την εδραίωση της Ελληνικής Πολιτείας (Νοέμβριος 1828), είκοσι επτά εναπομείναντες μοναχοί επιστρέφουν πίσω στην μονή και την ανοικοδομούν για άλλη μια φορά, νέο καθολικό οικοδομείται και 30 νέα κελιά κατασκευάζονται γύρω από αυτό (το ένα μάλιστα υπάρχει μέχρι και τις μέρες μας με την επιγραφή «δια δαπάνης Διονυσίου Πλέα Μυλωνά εν έτη 1851).

§ Οι Γερμανοί (1941-1944)

«Επλήρωσε και πάλι το τίμημα της συμμετοχής της στον αγώνα της Εθνικής Αντιστάσεως και της προσφοράς της στις Ανταρτικές Ομάδες της περιοχής» γράφει ο Λύσανδρος Φάσσος.

Στους χώρους της, αλλά και τις γύρω περιοχές της οι αντάρτες βρίσκουν καταφύγιο, ενώ τα κελιά της γίνονται δωμάτια νοσοκομείου για αυτούς. Το τίμημα για αυτά, η πυρπόληση της από τους Γερμανούς.

Το Δεκέμβριο του 1943, οι Γερμανοί με δύο στρατεύματα καταλαμβάνουν την μονή και ξεσπούν την οργή τους για την συμμετοχή της και τη βοήθειά της στους Έλληνες. Η μονή πυρπολείται αλλά οι μοναχοί και οι βοσκοί της περιοχής καταφέρνουν να την σώσουν για άλλη μια φορά.

Μετά την περίοδο της κατοχής, η μονή υδροδοτείται από το υδραγωγείο στο Πλατανάκι και μεταφέρεται το νερό μέχρι τα κελιά των μοναχών. Για μια ακόμη φορά γίνονται επισκευές στον Ναό και τα κελιά, το κοιμητήριο μεταφέρεται ανατολικά δίπλα από το Ναό

των Αγίων Πάντων. Τα κτήματα της μονής καλλιεργούνται και αξιοποιούνται τα μετόχια. Την ίδια περίοδο γίνεται και διάνοιξη του δρόμου μέχρι το μοναστήρι.

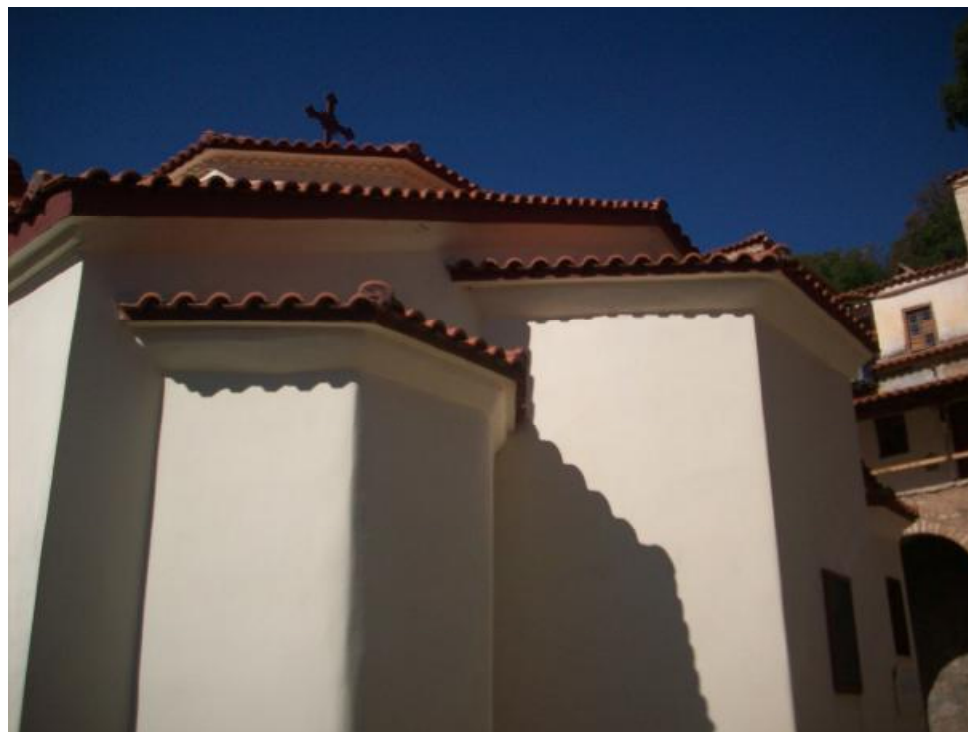

Εικόνα 28 η εσωτερική βρύση

§ Περιγραφή του Μοναστηριού

Το καθολικό της μονής βρίσκεται στο κέντρο της εσωτερικής αυλής και είναι αφιερωμένο στην μνήμη των Εισοδίων της Θεοτόκου. Το μήκος του είναι 17,40μ. ενώ το πλάτος του 11,70μ. με ύψος στα 7μ.

Είναι βυζαντινού τύπου και κτίστηκε περίπου στα 1670 από τον τότε Μητροπολίτη Τιμόθεο, με δωρεά από έναν πλούσιο γαιοκτήμονα της περιοχής τον Γεώργιο Δεμένικα. Από πληροφορίες που έχουν σωθεί για το Ναό, ξέρουμε πως ήταν στολισμένος εσωτερικά και στο νάρθηκα με αγιογραφίες, ενώ το τέμπλο, ο άμβωνας και το Δεσποτικό είχαν έργα ξυλογλυπτικής τέχνης τα οποία καταστράφηκαν από την πυρπόληση των Τούρκων το 1770.

Εικόνα 29 το καθολικό

Ο Ηγούμενος Παρθένιος, προσπαθεί να αποκαταστήσει το καθολικό και να το επαναφέρει στην αρχική του μορφή, το 1806. Το 1899 επισκευάζεται η στέγη του, και γίνεται στέγαση με γαλλικού πλέον τύπου κεραμίδια, ενώ το 1984 ρωμαϊκού τύπου κεραμίδια

αντικαθιστούν τα προηγούμενα. Το 1904 γίνεται επίσης και πλακόστρωση της μονής.

Οι μοναχοί της Μονής βρίσκονται σε επικοινωνία με το Μ. Σπήλαιο, έτσι οι μοναχοί του Μ. Σπηλαίου αφιερώνουν την εικόνα του Ιησού στο τέμπλο, αλλά και των Εισοδίων.

Ο Ναός αγιογραφείται εσωτερικά, την περίοδο 1924-1926, από πατρινό καλλιτέχνη. Το 1974 γίνεται ανακαίνιση στο διάκοσμο του καθολικού.

Εικόνα 30 το καμπαναριό

Οι Τούρκοι στην προσπάθεια τους να διαλύσουν το χριστιανισμό απαγορεύουν την κατασκευή καμπαναριού, έτσι στην μονή δεν υπήρχε εξ αρχής καμπαναριό. Το σημερινό καμπαναριό χτίζεται το Νοέμβριο του 1865 από πέτρα. Στο περίβολο του μοναστηριού υπάρχουν και άλλα παρεκκλήσια.

Ξ Παρεκκλήσια

Στην ανατολική πλευρά βρίσκεται το εκκλησάκι του Αγ. Χαραλάμπη, για το οποίο δεν υπάρχουν στοιχεία για την χρονολογία της ίδρυσης του. Στο εσωτερικό του, κατά το μεγαλύτερο μέρος αιογραφείται με βυζαντινές μορφές αγίων.

Άγιοι Πάντες

Το παρεκκλήσι αυτό είναι χτισμένο στην πλαγιά του μικρού λόφου περίπου 200μ. μπροστά από την μονή. Ανακαινίσθηκε το 1867 από τον μοναχό Δανιήλ.

Άγιος Νεκτάριος

Το παρεκκλήσι του Άγιου Νεκταρίου βρίσκεται περίπου 50μ. νότια της μονής, κτίστηκε πρόσφατα, σε βυζαντινό ρυθμό.

Αγία Παρασκευή

Τοποθετείται στα 1500μ. ανατολικομεσημβρινά της μονής, αλλά δύσκολα διακρίνονται σήμερα τα ερείπια της.

Ξ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ>

Ξ Μια μικρή περιγραφή

Κατά τα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, κάνουν την εμφάνισή τους τα γηροκομεία. Πρόκειται για οίκους περίθαλψης γέρων, ανδρών και γυναικών, τους γηροκομίτες όπως ήταν η κοινή ονομασία τους τότε. Ο μοναχισμός εμφανίστηκε στην κυρίως Ελλάδα κάπου στα μέσα του 10^{ου} αιώνα, τότε είναι που έγινε και η ίδρυση της μονής του Γηροκομείου, χτισμένη στις ανατολικές παρυφές της Πάτρας, 5 χιλιόμετρα ανατολικά του κέντρου της. Η μονή οφείλει το όνομα της, κατά κάποιους, στο γηροκομείο που προϋπήρχε στο χώρο που ιδρύθηκε η μονή το οποίο διέθετε και Ναό, ενώ κατά κάποιους άλλους στο ότι παράλληλα με την ίδρυση του μοναστηριού, μοναχοί ίδρυσαν και γηροκομείο, κάτι σύνηθες για τα μοναστήρια της βυζαντινής περιόδου. Το Γηροκομείο, είναι μια μονή, από τις πιο παλιές της Πελοποννήσου. Είναι ένα ανδρικό μοναστήρι αφιερωμένο στην Κοίμησης της Θεοτόκου, του οποίου η

ιστορία ακολουθεί την ιστορία της πόλης των Πατρών επομένως και το ιστορικό συνεχές.

§ Ιστορικά

Πολλά ιστορικά στοιχεία έχουν χαθεί από την φθορά του χρόνου και τις καταστροφές. Μια παλιά παράδοση θέλει την ίδρυση της μονής να συνδέεται με τον Άγιο Αρτέμιο και το υδραγωγείο της πόλης, κάτι που δέχεται και ο ιστορικός Θωμόπουλος. Ο Άγιος Αρτέμιος αξιωματικός του Κωνσταντίου, γιού του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Του δόθηκε η εντολή να μεταφέρει τα λείψανα του Αγ. Ανδρέα στην Κωνσταντινούπολη, με υπόσχεση να κατασκευάσει υδραγωγείο σαν δώρο του αυτοκράτορα στους πολίτες της Πάτρας.

Στο χώρο που γίνονταν οι εργασίες και υπήρχαν τα πρόχειρα καταλύματα για τους μαστόρους, σταδιακά άρχισαν να συγκεντρώνονται οι οικογένειες των εργατών και μαζί με αυτούς διάφοροι γέροντες, φτωχοί, σακάτηδες. Η γενναιοδωρία του Αρτέμιου, που μοίραζε απλόχερα φαγητό σε όλους, αποτέλεσε πόλο έλξης αυτών των άπορων. Από το άτυπο αυτό το γηροκομείο έδωσε το όνομα του στο μετέπειτα μοναστήρι.

Στα χρόνια της φραγκοκρατίας, όταν οι Φράγκοι καταλαμβάνουν την Πάτρα το 1204, το μοναστήρι βρίσκεται σε μεγάλη ακμή. Αυτός ήταν και ο λόγος που τα διάφορα ιεροπολεμικά τάγματα της Δύσης, κατά τη διάρκεια της 4^{ης} σταυροφορίας, έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους για το ποιο θα το καταλάβει. Τα τάγματα της σταυροφορίας ήταν τρία. Αποτελούνταν από τους Ναΐτες, το τάγμα των Τευτόνων και το τάγμα των ιπποτών του Αγ.

Ιωάννου (Ιωαννιτών). Οι Ναΐτες εγκαταστάθηκαν στο Ναό το 1205.

Οι Φράγκοι, ανάγκασαν τους μοναχούς να διαλέξουν μεταξύ της αφοσίωσης στην Ρώμη και τον Πάπα ή να ακολουθήσουν τον δρόμο της εξορίας. Η επιλογή τους ήταν η εξορία και οι μοναχοί διασκορπίστηκαν σε άλλα γειτονικά μοναστήρια.

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1210, ο Λατίνος αρχιεπίσκοπος Σαμπλίτ παραχωρεί το Γηροκομείο σε ένα μοναστήρι του Παρισιού (μονή του Κλουνύ) ως ένδειξη ευγνωμοσύνης. Οι Ναΐτες δεν

αναγνώρισαν την μεταβίβαση αυτή του μοναστηριού και προκλήθηκε διαμάχη. Την ίδια χρονιά, ο πάπας Ιννοκέντιος, δίνει εντολή στους επισκόπους Καρδίτσας, Δαύλιας και Ζαρατόριας να πάνε στην Πάτρα για την επίλυση των διαμαχών οι οποίοι τελικά δικαιώνουν τους Ναΐτες. Οι Ναΐτες χάνουν το μοναστήρι και μαζί με αυτό 2.618 υπέρπυρα, το οποίο ήταν μεγάλο ποσό για την εποχή εκείνη. Η διαμάχη συνεχίζεται και τα επεισόδια διαδέχονται το ένα το άλλο ώσπου τελικά την εξουσία παίρνουν οι Ιωαννίτες το 1408.

Για κάποιο χρονικό διάστημα η μονή υπήρξε και Βασιλική. Ήταν κάτω από την εποπτεία του Βασιλέα Δεσπότη του δεσποτάτου του Μυστρά, Παλαιολόγο. Κατά τους περιηγητές Σπόν και Ουέλερ, το 1676, στην μονή κατοικούν 12 μοναχοί.

Το 1770, η μονή, πυρπολείται και λεηλατείται από τους Τουρκαλβανούς, την Μ. Παρασκευή. Το μοναστήρι ερημώνεται για 7 χρόνια με τους μοναχούς να μετακινούνται στα μοναστήρια της Ζακύνθου.

Το Γηροκομειό ήταν για αρκετό καιρό Σταυροπηγιακό μοναστήρι καθώς και Πατριαρχικό. Σταυροπηγιακά, ονομάζονταν τα μοναστήρια που προστάτευε ο Πατριάρχης και υπάγονταν σε αυτόν. Έμεναν απαραβίαστα από την διοίκηση του Τουρκικού κράτους και ξέφευγαν από τη διοικητική εξουσία του επισκόπου της περιοχής. Επιπλέον, είχαν αυτοδιοίκηση υπό την επίβλεψη όμως του Πατριάρχη. Αργότερα ο Πατριάρχης, μαζί με την σύμφωνη γνώμη των μητροπολιτών, παίρνουν την απόφαση να υπάγεται το μοναστήρι απευθείας στον κάθε φορά δεσπότη της Πάτρας.

Η μονή πυρπολείται για ακόμη μία φορά την Κυριακή των Βαΐων του 1821. Την περίοδο αυτή, γίνεται μάρτυρας πολλών κρίσιμων μαχών όπως αυτή του 1822 με αρχηγό τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, όταν η μονή γίνεται το προπύργιο του στρατού των Ελλήνων κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Πάτρας. Αρνητικές συνέπειες της μάχης αυτής, η ανατίναξη των θεμελίων της μονής από τους Τούρκους ώστε να μην τα χρησιμοποιήσουν οι Έλληνες.

Παρόλα αυτά, η μάχη κερδήθηκε και η νίκη αποδόθηκε σε θαύμα της Παναγίας της Γηροκομήτισσας.

Τον Ιούλιο του 1821 οι Τούρκοι δημιουργούν φρουρά στο μοναστήρι, μετά από υποχώρηση των Ελλήνων έπειτα από συμπλοκή των δύο στρατευμάτων. Ένα μήνα αργότερα του ίδιου χρόνου, οι πατρινοί Π. Καρατζάς και Θ. Γρίβας, επιτίθενται στην μονή και οι Τούρκοι υποχωρούν μέχρι το νεκροταφείο των Αράβων στον προφήτη Ηλία. Η μάχη κρατά μέχρι το βράδυ της ίδιας μέρας με τους Έλληνες νικητές. Οι Τούρκοι υποχωρούν στην ακρόπολη και νέα μάχη ξεκινά με τον Ισούφ πασά να επιτίθεται στον Χουσεΐν αγά ο οποίος αντιστέκεται για τρεις ημέρες. Οι διαμάχες συνεχίζονται, τα γεγονότα εξελίσσονται και καθώς ο χρόνος περνά, προχωρούν και τα δρώμενα του μοναστηριού.

Στην ιστορία του Γηροκομειού εμφανίζεται ο Ηγούμενος Δανιήλ, ο οποίος συγκροτεί την βιβλιοθήκη της μονής και είναι αυτός που σώζει σημαντικά βιβλία και χειρόγραφα κατά την περίοδο των λεηλασιών από τους Τούρκους. Μετά την επανάσταση

τα βιβλία επιστρέφονται στην βιβλιοθήκη του μοναστηριού. Η βιβλιοθήκη ανακαινίστηκε το 1875.

Το έργο του Δανιήλ δεν περιορίστηκε εκεί. Πρόσφερε χρήματα, πούλησε χωράφια του μοναστηριού, δανείστηκε, πήρε βοηθήματα από τον Καποδίστρια και κατάφερε ως το 1833 όπου πέθανε, να ανοικοδομήσει τον Ναό και μερικά κελιά.

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1833 με ένα διάταγμα αποφασίζεται το κλείσιμο όλων των μοναστηριών που είχαν λιγότερους από έξι μοναχούς. Η περιουσία αυτών των μοναστηριών παραδίδεται στο κράτος για την μόρφωση του κλήρου και την διοίκηση της εκκλησίας. Συνολικά σφραγίστηκαν τετρακόσια μοναστήρια, ανάμεσα τους και το Γηροκομειό.

Λίγο καιρό αργότερα, ξεκινούν προσπάθειες για να επαναλειτουργήσει το μοναστήρι ώσπου να επαναλειτουργήσει τελικά με διάταγμα της Βασιλικής Γραμματείας τον Ιούνιο του 1836. Όταν ανοίγει είναι μία χρεοκοπημένη μονή και γι' αυτό το

λόγο εκείνο το διάστημα πουλά μεγάλο μέρος της περιουσίας της.

Από το 1836 πήρε τη μορφή που έχει και σήμερα.

Εικόνα 31 παλιά φωτογραφία από το εσωτερικό της μονής

Με τον ερχομό των προσφύγων από την Μικρασία, η περιουσία της μονής μειώνεται και άλλο εξαιτίας της ανάγκης αυτών για βοήθεια. Οι καλόγεροι προσφέρουν καταφύγιο και τροφή στους καταπονημένους αυτούς ανθρώπους με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται οικονομικά ακόμα περισσότερο.

Στις 18 Ιανουαρίου του 1943, η μονή επιτάσσεται στις δυνάμεις της κατοχής για στρατιωτικές ανάγκες. Αυτό είχε σαν συνέπεια ιερά και άλλα σκεύη, εικόνες, οστεοφυλάκια Αγίων, και αρχεία του μοναστηριού να μεταφερθούν για φύλαξη και προστασία στο ερειπωμένο μοναστήρι του Αγ. Νικόλαου Μπάλα όπου και έμειναν ως την απελευθέρωση της χώρας από τους κατακτητές.

Ξ Το μοναστήρι σήμερα

Εικόνα 32 το εσωτερικό σήμερα

Το ετοιμόρροπο μοναστήρι του Γηροκομείου ανακαινίστηκε ριζικά τα τελευταία χρόνια. Νέος ξενώνας, νέα στασίδια και έπιπλα, τοποθετούνται στο καθολικό του, όπως επίσης και άλλες σημαντικές προσθήκες έγιναν υπό την επίβλεψη των μοναχών. Σημαντικό έργο

για το Γηροκομείο, αποτέλεσε η κατασκευή της νέας πτέρυγας, που αντικατέστησε την παλιά στην νοτιοδυτική πλευρά.

Εικόνα 33 πίσω όψη

Εικόνα 34 τα κελιά

Η παλιά πτέρυγα είχε υποστεί μεγάλες ζημιές από τους σεισμούς '93 και '94 και ήταν ετοιμόρροπη. Η καινούρια πτέρυγα αποτελείται από τρία κελιά, ενώ στο ισόγειο της δημιουργήθηκε το

νέο αρχονταρίκι με παραδοσιακές προδιαγραφές, όπως επίσης το γραφείο της μονής και δύο εξομολογητήρια. Τέλος μια νέα βιβλιοθήκη κατασκευάζεται στο ημιυπόγειο της νέα πτέρυγας, όπου τοποθετήθηκαν καινούρια έπιπλα για να συμπληρώσουν τα ήδη υπάρχοντα, για να μπορεί ο χώρος να χρησιμοποιείται για τις συνάξεις των κληρικών, τα συνέδρια και σαν αναγνωστήριο.

Στον τόπο που έχει χτιστεί η μονή Γηροκομείου υπήρχε κατά την προχριστιανική περίοδο, ειδωλολατρικός ναός, αφιερωμένος πιθανότατα στη θεά Αρτέμιδα. Τμήμα από κιονόκρανο ιονικού ρυθμού, του ναού αυτού, βρίσκεται εντοιχισμένο στον τοίχο της βόρειας πτέρυγας της μονής, έξω από τα κελιά των μοναχών.

Το πρώτο καθολικό της μονής (ο ναός) ήταν βυζαντινού ρυθμού με τρούλο και κίονες όμως, το 1806 κατέπεσε από σεισμό. Έργο του 9^{ου} ή του 10^{ου} αιώνα, θεωρείται ένα μαρμάρινο ανάγλυφο με σταυρούς και άλλα σχέδια, που βρίσκεται εντοιχισμένο δίπλα στην κλίμακα της μονής.

Εικόνα 35 το καθολικό και προαύλιος χώρος

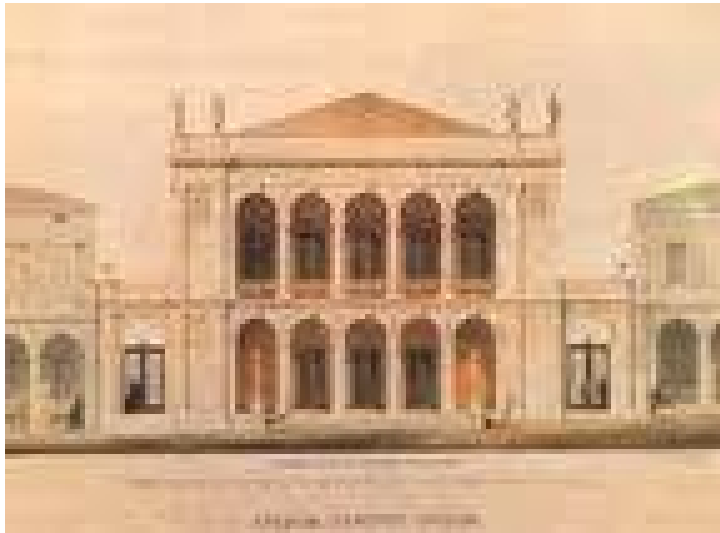
Εικόνα 36 το καθολικό και η είσοδος

Ο σημερινός ναός και τα κελιά κτίστηκαν από το 1833-1836. Το μαρμάρινο τέμπλο στο ιερό του καθολικού, κατασκευάστηκε το 1852 από Τήνιο γλύπτη. Το 1958, κατασκευάστηκε μάντρα στην ανατολική πλευρά του μοναστηριού. Μεγάλες ζημιές έχουν προκληθεί από τη φθορά του χρόνου και το σεισμό του 1993 στη μονή η οποία ανακαινίστηκε την περίοδο 1995-1999. Στην βορειοανατολική γωνιά του μοναστηριού βρίσκεται ο ναός των Αγίων Πάντων κτισμένος το 1821 από το σύλλογο βυρσοδεψών στον οποίο και ανήκει. Στο λόφο του Γηροκομείου υπάρχουν επίσης και κάποια σπουδαία ιδρύματα: το Καραμανδάνειο Νοσοκομείο Παίδων, το Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος, και ο Κωνσταντινοπούλειος Οίκος Ευγηρίας.

Η ιστορία της μονής του Γηροκομείου στο πέρασμα των χρόνων, την καθιστά από τα σημαντικότερα μνημεία της πόλης των Πατρών. Ανέκαθεν είχε σημαντικό ρόλο στις ζωές των κατοίκων της πόλης και της γύρω περιοχής. Μαζί με τη μονή Ομπλού και τη μονή Μαρίτισης, αποτέλεσαν σημείο αναφοράς σημαντικών εθνικών

και πολιτικών γεγονότων. Για το λόγο αυτό, έγιναν στόχος διαφόρων επιθέσεων και διαμαχών. Μέχρι τις μέρες μας, την περίοδο του δεκαπενταύγουστου, πληθώρα ανθρώπων φτάνουν για να προσκυνήσουν.

§ ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝ >

Το Απόλλων αποτελεί ένα θαυμάσιο δείγμα της θεατρικής εξέλιξης των νεότερων χρόνων. Το μοναδικό στην Ελλάδα που λειτουργεί αδιάκοπα μέχρι και σήμερα και αντιστοιχεί στην εξέχουσα περίοδο της νεότερης ακμής της πόλης, το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα. Την περίοδο εκείνη έχει ξεκινήσει η αστικοποίηση

και αρχίζει να γίνεται αισθητή μία στροφή προς τη Δύση που φτάνει μέχρι και τις μέρες μας. Η επιβλητική και αισθητική του παρουσία είλκυσε αξιόλογους θιάσους.

§ Περιγραφή

Το 1869, Έλληνες και ξένοι έμποροι της Πάτρας αποφασίζουν την οικοδόμηση ενός θεάτρου. Το σημείο όπου επιλέχθηκε για την ανέγερση του θεάτρου είναι στο πιο κεντρικό σημείο της Κάτω πόλης, εντός του εμπορικού κέντρου και κοντά στο λιμάνι. Το οικόπεδο, το οποίο ανήκε στους Γ. Φάρση και Ι. Κωνσταντόπουλο από τους οποίους και αγοράστηκε για 11.000 δρχ., είχε τοποθετηθεί στο πολεοδομικό σχέδιο Κάτω Πόλης του Σταμάτη Βούλγαρη (1829) και τα σχέδια για την κατασκευή του

θεάτρου, δημιουργήθηκαν από τον γερμανό αρχιτέκτονα Ερνέστο Τσίλλερ. Τα σχέδια αυτά φυλάσσονται ακόμα και σήμερα στη δημοτική βιβλιοθήκη Πατρών. Η κατασκευή του ολοκληρώθηκε μόλις σε ενάμιση χρόνο με το θεμέλιο λίθο να τοποθετείται στις 11 Φεβρουαρίου το 1871. Το συνολικό κόστος έφτασε τις 148.542 παλιές δραχμές από τα οποία ο Δήμος έδωσε μόνο 33,61 δραχμές και το υπόλοιπο ποσό πληρώθηκε από τους έμπορους και τη διοίκηση του θεάτρου.

Το Απόλλων, αποτελεί μικρογραφία της «Σκάλας του Μιλάνου» και είναι το αρχαιότερο από τα σωζόμενα κλειστά θέατρα των νεότερων χρόνων. Είναι από τα πρώτα θέατρα της Ευρώπης, μετά του Παρισιού το 1860, της Βαρκελώνης το 1862, της Βιέννης και της Δρέσδης το 1869 και ακολουθεί του Παλέρμου το 1875. Αποτελεί ένα από τα τρία νεοκλασικά θέατρα που διασώζονται μέχρι και σήμερα στον Ελλαδικό χώρο (Μαλλιανοπούλειο Τρίπολης 1910, Απόλλων Σύρου 1864). Το 1988 ιδρύεται στην Πάτρα το

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο χρησιμοποιώντας ως κεντρική σκηνή του το θέατρο Απόλλων.

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή του ήταν τα ακριβότερα και πολυτελέστερα της εποχής. Πέτρα Τεργέστης, κάγκελα Αγγλίας, αγάλματα από την Βιέννη, μάρμαρα από το Λιβόρνο, πέτρα από τον Αστακό και διάφορα άλλα από όλη την Ελλάδα. Έχει ανακαινιστεί τρεις φορές. Η πρώτη ανακαίνιση έγινε το 1899, η επόμενη το 1956 και η τελευταία το 1970.

Εσωτερικά το θέατρο διατάσσεται ως εξής: υπάρχουν τρεις σειρές θεωρείων οι οποίες χωρίζονται σε πενήντα τρία θεωρία, μία γαλαρία, υπερώο και πλατεία. Η πλατεία αποτελείται από εκατόν πενήντα έξι θέσεις. Η σημερινή χωρητικότητα του θεάτρου είναι περίπου 220-300 άτομα. Τέλος, υπάρχει η σκηνή της οποίας οι διαστάσεις είναι 13,5 μέτρα πλάτος και 7,5 μέτρα βάθος. Ο φωτισμός τα πρώτα χρόνια γινόταν με κεριά. Αργότερα χρησιμοποιήθηκε το φωταέριο (1878) και τέλος το 1899,

ακολουθώντας τις εξελίξεις της εποχής ο φωτισμός γινόταν με ρεύμα.

Εικόνα 37 τα θεωρεία

§ Επεμβάσεις

Πριν από το 1969, έγιναν εργασίες για την ενίσχυση του υπογείου της σκηνής με στοιχεία οπλισμένου σκυροδέματος. Η

παλιά κεραμοσκεπή του Τσίλλερ, αντικαταστάθηκε με στέγη από μεταλλικό σκελετό και επικάλυψη φύλλων αμιαντοτσιμέντου. Σύμφωνα με μία μεταγενέστερη μελέτη, έγιναν προσθήκες κατ' επέκταση δεξιά και αριστερά του αρχικού κτιρίου, στα τμήματα όπου υπήρχαν αυλές. Αριστερά, προστέθηκαν καμαρίνια και βοηθητικές εγκαταστάσεις ενώ δεξιά, στο τμήμα του ισογείου επεκτάθηκε το θέατρο και στους ορόφους δημιουργήθηκε το Μέγαρο Λόγου και Τέχνης.

Εσωτερικά, έγινε αντικατάσταση του αρχικού κλιμακοστασίου που αποτελούνταν από μεταλλικό σκελετό και ξύλο, με νέα κατασκευή από οπλισμένο σκυρόδεμα και επένδυση μαρμάρου. Έπειτα, αντικαταστάθηκε η πλάκα του εξώστη με πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα. Το 1999, έγινε επισκευή της ρωγμής που είχε παρουσιαστεί από σεισμό στον φέροντα τοίχο πίσω από τη σκηνή.

Ένας μεγάλος σεισμός που έγινε στην πόλη της Πάτρας το 2008, προκάλεσε αρκετές ζημιές στο κτίριο. Δημιουργήθηκε μια

κατακόρυφη διαχωριστική ρωγμή στο δυτικό όριο με την όμορη ιδιοκτησία, ενώ προκλήθηκε επίσης μια διαμπερής κατακόρυφη ρωγμή σε όλο το ύψος, στον τοίχο που χωρίζει τα θεωρεία και την πλατεία του θεάτρου από τα κλιμακοστάσια. Υπάρχουν ακόμη κάποιες μικρότερες ζημιές, όπως σποραδικές αποκολλήσεις της επικάλυψης και εμφάνιση του οπλισμού σε φέροντα στοιχεία οπλισμένου σκυροδέματος. Επιπλέον εξωτερικά, εμφανίζονται ελαφριές ρωγμές στις κορνίζες και τα επιχρίσματα της πρόσοψης. Την περίοδο αυτή, λόγω των ζημιών, έγινε αναστολή χρήσης του θεάτρου.

Ξ Η επιρροή στον κόσμο της εποχής

Στις 10 Οκτωβρίου του 1872 το Θέατρο είναι έτοιμο και παραδίδεται στις καλλιτεχνικές απαιτήσεις του κοινού της πόλης. Εντύπωση προκαλεί η ταχύτητα της κατασκευής του, που όπως αναφέρθηκε παραπάνω ολοκληρώθηκε μόλις σε ενάμιση χρόνο και το αποτέλεσμα κρίθηκε ως εξαιρετικής αισθητικής κάτι το οποίο διαπιστώνεται και σήμερα. Ο Δήμος αδυνατούσε να χρηματοδοτήσει πλήρως το έργο, για αυτό και την χρηματοδότηση της κατασκευής του ανέλαβαν περίπου εκατό συμπολίτες, οι οποίοι

προκειμένου η Πάτρα να έχει το δικό της θέατρο δαπάνησαν δικά τους κεφάλαια. Έτσι, το θέατρο μπορεί τυπικά να ανήκει στους χρηματοδότες αλλά δεν παύει να είναι ένα δώρο για τους κατοίκους της πόλεως των Πατρών.

Ο Δήμος είχε σαν στόχο μέσα σε έξι χρόνια να τακτοποιήσει όλες τις διαχειριστικές του εκκρεμότητες έναντι των μετόχων και να αναλάβει την «υιοθεσία» του θεάτρου. Σύμφωνα με δημοσίευμα της εποχής: «Πληροφορίες που διέρρευσαν τις τελευταίες ημέρες, από κύκλους των μετόχων, ωστόσο, κάνουν λόγο για κλίμα δυσπιστίας ανάμεσα τους απέναντι στις διαχειριστικές ικανότητες της δημοτικής αρχής, όχι μόνο της παρούσης αλλά και των μελλοντικών. Αυτό ακριβώς το κλίμα είναι και ο βασικός λόγος, για τον οποίο ο προσανατολισμός και το μέλλον του θεάτρου είναι μια ακόμα τρόπον τινά, από κοινού διαχειριστική πολιτική, αλλά η ακριβής «φόρμουλα» είναι κάτι που θα φανεί στο προσεχές μέλλον.»

Αποτέλεσε το μοναδικό θέατρο στην Ελλάδα που λειτουργεί αδιάκοπα έως σήμερα, και αντιστοιχεί στην εξέχουσα περίοδο της νεότερης ακμής της πόλης, το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα.

Η λειτουργία του «Απόλλωνα» θα σημάνει μια άλλη εποχή για τη θεατρική Πάτρα, την εποχή της λυρικής ακμής της, ευθέως ανάλογη προς την οικονομική ανάπτυξη της πόλης.

Και ενώ ο «Απόλλων» ανακαινίζεται, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, προσδοκώντας νέους θεατρικούς θριάμβους, ο νέος αιώνας άλλα επιτάσσει, αφού επιφυλάσσει στην πόλη εκτεταμένη οικονομική δυσπραγία.

Ο «Απόλλων» ως Δημοτικό θέατρο σε όλη τη διάρκεια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα φιλοξένησε εκτός των θεατρικών και παντός είδους εκδηλώσεις, κινηματογραφικές προβολές, ομιλίες, διαλέξεις, λογοτεχνικές παρουσιάσεις, συναυλίες κτλ, χορευτικές εσπερίδες κατά την διάρκεια των Αποκριών.

Εικόνα 38 ο χορός των μπουμπουλιών

Το μπαλκόνι του θεάτρου ήταν μέχρι και πρόσφατα το κυρίως βήμα των πολιτικών αγορητών. Πολλές κατά καιρούς απόπειρες είχαν γίνει για την αξιοποίηση του θεάτρου με την δημιουργία τοπικών σκηνών.

Εικόνα 39 το θέατρο στο καρναβάλι

ΞΗ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΣ»

Αν και η εποχή γύρω στα 1900 έχει καταγραφεί ως το απόγειο της ακμής της πόλης, η λεγόμενη «μπελ επόκ» της Πάτρας. Ωστόσο, όπως αναφέρει και ο Νικόλαος Πολίτης, τα στοιχεία εκείνα που θα δικαιολογούσαν έναν τέτοιο χαρακτηρισμό όπως οικονομική

ακμή, πολιτική σταθερότητα, πολιτιστική άνθηση και υψηλό βιοτικό επίπεδο για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, μάλλον δεν απαντούν αυτή την περίοδο.

Αντίθετα το εμπόριο και η εξαγωγή της σταφίδας στα οποία οφείλεται κατά μεγάλο μέρος η ευμάρεια του τόπου, άνησαν σύμφωνα με τις καταγεγραμμένες πληροφορίες κατά τα έτη 1833-1843 και 1860-1899 αφού τα έτη 1850-60 υπήρξε σταφιδική κρίση, η οποία επαναλήφθηκε το 1892, με σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι τα πιο σημαντικά αρχιτεκτονήματα, ιδιωτικά και δημόσια, ανεγέρθηκαν αυτά τα χρόνια, εποχή οικονομικής ανάπτυξης και πολιτιστικής άνθησης.

Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, η Πάτρα αλλάζει με τρόπο εντελώς αυθεντικό. Στις αρχές ακόμη του αιώνα, η παλιά πόλη

μοιάζει εσωστρεφής, τυλιγμένη στον οθωμανικό μανδύα της, προφυλαγμένη από το κάστρο της, με τους κήπους, τα αμπέλια και τα σιτοχώρα να αρχίζουν από εκεί που τελειώνει ο κτισμένος χώρος ή μερικές φορές και μέσα από αυτόν. Από τα τέλη του της δεκαετίας του 1820 και μετά, ο Καποδίστριας επιλέγει την Πάτρα ως πύλη εξόδου του μικρού ελληνικού κράτους στην μεσόγειο, μια καινούρια πόλη γεννιέται μέσα από την θάλασσα και τα έλη. Η παραλία γίνεται χώρος διακίνησης του εμπορίου, που δεν είναι άλλο από την σταφίδα, το εμπόριο του «μαύρου χρυσού».

Με το πέρασμα των αιώνων οδηγούμαστε από την παραλία και το εμπόριο σταφίδας, το οποίο αρχίζει να υποχωρεί παραχωρώντας την θέση του, στην βιομηχανία. Στο τέλος του αιώνα τα φουγάρα των πλοίων συναγωνίζονται τα φουγάρα των εργοστασίων. Μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο, όταν το εμπόριο της σταφίδας έχει περιέλθει σε μια ολοκληρωτική κρίση, η βιομηχανία είναι κυρίαρχη σε όλη τη διάρκεια του μεσοπολέμου.

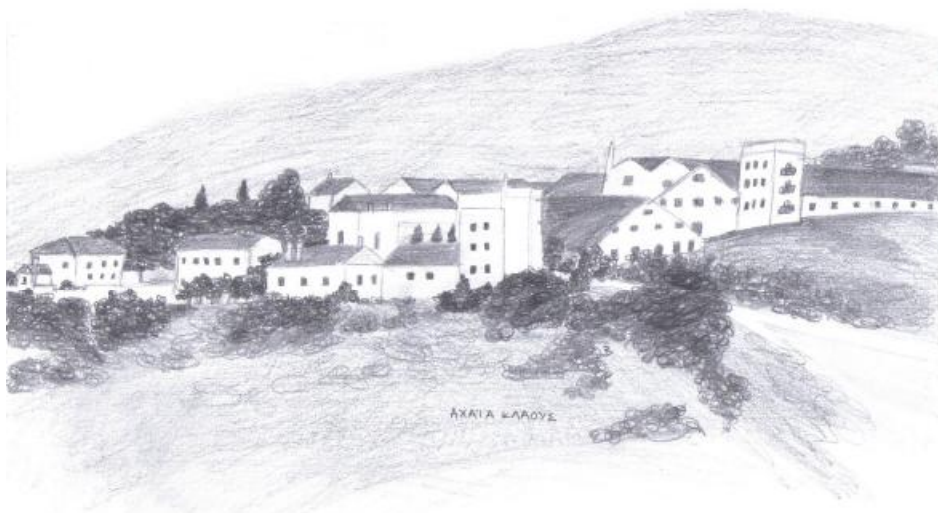
Κατά τον ίδιο τρόπο αλλάζει και η κοινωνική δομή: από μια κοινωνία, στις αρχές του αιώνα, κτηματιών και αγροτών, σε μια κοινωνία εμπόρων και επιχειρηματιών.

Εικόνες καρτ ποστάλ της εποχής, με το γοητευτικό τοπίο της εμπορικής πόλης, με τις μεγαλύτερες αποθήκες του σταφιδεμπορίου αλλά και τις καπνοδόχους που υψώνονται στον ορίζοντα. Το τμήμα της καινούριας κάτω πόλης οικοδομείται πρώτο. Εδώ κτίζονται τα πρώτα μέγαρα κατοικιών των εμπόρων, εδώ συγκεντρώνονται τα περισσότερα εμπορικά και βιομηχανικά καταστήματα, τουλάχιστον ως τα μέσα της δεκαετίας του 1870.

[A19] Μώλος Αγ. Νικολάου, Άποψη από τον Φάρο.
Διακρίνονται εμπορεύματα και κάρα για τη μεταφορά τους.

Ξ ΑΧΑΪΑ ΚΛΑΟΥΣ>

Ξ Η δημιουργία της Αχαΐα Κλάους

Ο Γουσταύος Κλάους γεννήθηκε στο Μένιγκεν της Βαυαρίας το 1825. Το 1848, αποφασίζει να μετακομίσει στην Κέρκυρα, με σκοπό να εργαστεί σε μία από τις μεγαλύτερες εταιρίες

της εποχής, την “Fels & Co”, που ασχολούνταν με το εμπόριο της σταφίδας. Η “Fels & Co”, είχε στα μέσα της δεκαετίας του 1840, δραστηριότητες που έφταναν μέχρι και στην Πάτρα. Η εταιρία προτείνει στον Κλάους το 1852, να πάει στην Πάτρα και να αναλάβει τη διεύθυνση του τμήματος εξαγωγών. Την διεύθυνση του τμήματος αυτού, είχε μέχρι τότε ο Θεόδωρος Αμβούργερ, ο οποίος είχε έρθει στην Πάτρα για τον ίδιο λόγο το 1847. Η πρόταση γίνεται δεκτή από τον Κλάους και μεταβιβάζεται στην Πάτρα.

Λίγα χρόνια αργότερα, μαγεμένος από την περιοχή, αγοράζει μία έκταση 60 στρεμμάτων στο Ριγανόκαμπο από ένα ντόπιο κτηματία με το όνομα Γεώργιο Κωστάκη, όπου φυτεύει αμπελώνες και χτίζει αρχικά μια μικρή κατοικία, αποθήκη και ένα κελάρι. Σε μια εποχή που όλο το εμπόριο περιστρέφεται γύρο από τη σταφίδα, ο Κλάους αγοράζει αμπελώνες και καλλιεργεί ποικιλίες σταφυλιών. Ο στόχος του ήταν ξεκάθαρος από την αρχή. Όλο το ενδιαφέρον του

πέφτει στην παραγωγή της μαυροδάφνης που είναι παρεμφερής με το κρασί «πόρτο» που κυριαρχούσε τότε στην αγγλική και γερμανική αγορά. Η ιστορία λέει, ότι πήρε το όνομά της από μια εργάτρια που είχε αρραβωνιαστεί και αγαπούσε πολύ. Η Δάφνη, όπως ονομαζόταν, με τα μαύρα μάτια, πέθανε σε νεαρή ηλικία και για να την τιμήσει ο Κλάους ονόμασε το κρασί που δημιούργησε μαυροδάφνη.

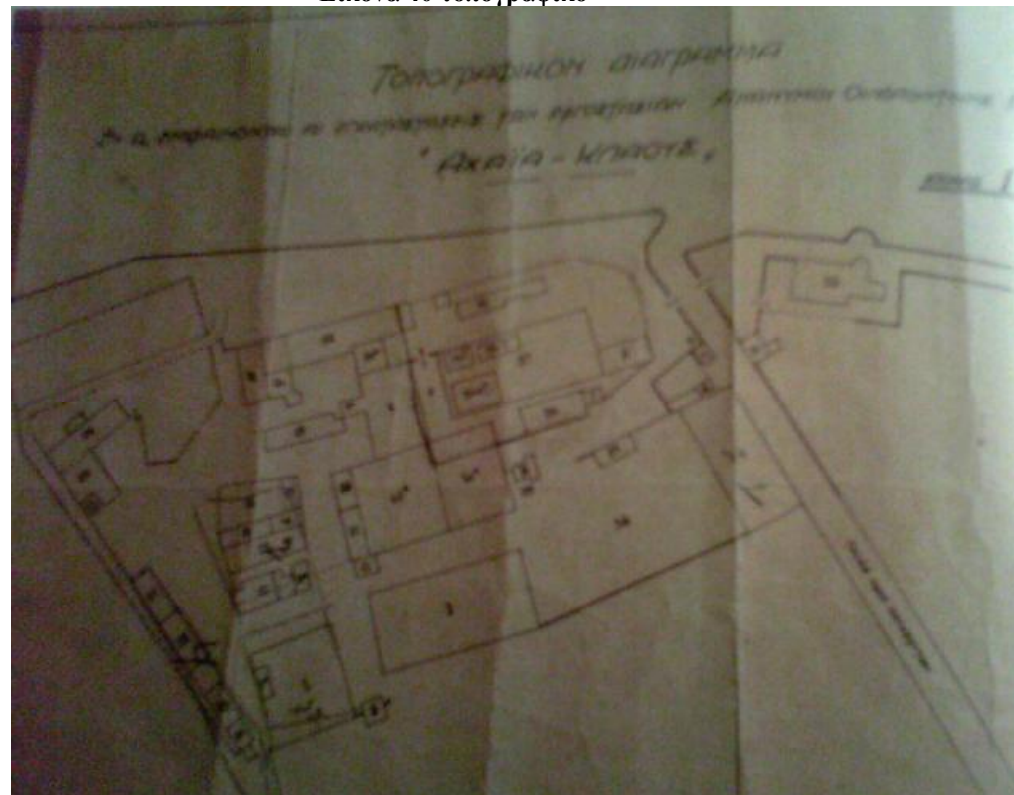
Δεν περιορίστηκε στη μικρή έκταση που είχε αγοράσει αρχικά. Μέχρι το 1861, είχε επεκταθεί και σε γειτονικά χωράφια και είχε δημιουργήσει κι άλλους αμπελώνες, με συνέπεια να ιδρύσει τελικά την οινοποιητική εταιρία «Αχάια Κλάους». Η Αχάια Κλάους θα εξελιχτεί στο μέλλον σε μία από τις μεγαλύτερες εταιρίες παραγωγής κρασιού στην Ελλάδα με φήμη που δεν περιορίζεται στα όρια της χώρας.

Ήταν παντρεμένος με τη Θωμαΐδα Καρμπούνη, κόρη του υπασπιστή του Όθωνα και μιας Βαυαρέζας από το Μόναχο, κυρίας

επί των τιμών της βασίλισσας Αμαλίας και είχε αποκτήσει μια κόρη, την Αμαλία.

Σταδιακά ο Γουσταύος Κλάους, είχε δημιουργήσει έναν οικισμό στον οποίο είχε δώσει το όνομα «Gutland» (κτήμα). Κατασκεύασε μία δεξαμενή για να φέρει νερό από τις πηγές και στο δρόμο που διασχίζει την περιοχή (Πατρών-Καλαβρύτων) χτίζει μία πέτρινη βρύση που υπάρχει μέχρι και σήμερα. Επιπλέον, κατασκευάστηκαν και διάφοροι δρόμοι και γεφύρια για να κάνουν πιο εύκολη την πρόσβαση στο κτήμα.

Εικόνα 40 τοπογραφικό

Ο Κλάους, πρόσφερε κατοικία στους εργάτες του στο κτήμα, έλληνες και ξένους, τους έδωσε εκπαίδευση και εξασφάλισε εργασία για τις επόμενες γενιές. Ο οικισμός παρόλα αυτά, θα αλλοιωθεί αργότερα με την είσοδο της βιομηχανικής εποχής.

§ Η εξέλιξη της Αχαΐα Κλάους

Η Αχαΐα, στα πρώτα χρόνια της αντιμετώπιζε διάφορες δυσκολίες, καθώς ήταν μια εποχή ληστών και οι επιθέσεις από τις διάφορες συμμορίες της περιοχής αποτελούσαν καθημερινό φαινόμενο. Για το λόγο αυτό, είχε δημιουργηθεί έντονα το αίσθημα της ανάγκης για προστασία, τόσο στον Κλάους όσο και στους υπόλοιπους κατοίκους της «Gutland». Ένας επιβλητικός πύργος με πολεμίστρες, δυτικής αρχιτεκτονικής, χτίζεται στα αριστερά της εισόδου. Χρησίμευε σαν καταφύγιο για τους κατοίκους του οικισμού σε περίπτωση κινδύνου. Θα χτιστούν άλλοι δύο πύργοι αργότερα, ο πρώτος δίπλα από το «Αμαλιείο» και ο δεύτερος στο κέντρο του οικισμού, ο οποίος ήταν και ο καλύτερα προφυλαγμένος και γι' αυτό το λόγο είχε μεταφέρει εκεί ο Κλάους το γραφείο του. Οι απόπειρες απαγωγής του ήταν πολλές. Εκεί βρίσκεται και η κάβα «Δανηλίδα». Το οινοπνευματοποιείο, παίρνει σιγά-σιγά έτσι την τελική του μορφή που θα διατηρήσει μέχρι και σήμερα.

Εικόνα 41 ο πύργος με το γραφείο του Κλάους

Εικόνα 42 ο πύργος της εισόδου με την κύρια πύλη

Εικόνα 43 η κάβα Δανηλίδα

Εικόνα 44 εσωτερικό της κάβας

Εικόνα 45 το γραφείο του Κλάους

§ Γενικότερη περιγραφή

Γύρω στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, η κατασκευή του οικισμού έχει ολοκληρωθεί. Αποτελείται από οικίες ιδιοκτητών, μετόχων και εργαζομένων, εργαστήρια οινοποιίας, κελάρια, αποθήκες, πύργους, δεξαμενές και σταύλο. Η έπαυλη όπου κατοικούσε ο Γουσταύος Κλάους με την οικογένειά του, βρίσκεται στη δυτική γωνία της έκτασης της Αχαΐα Κλάους. Δεν είναι όμως η μόνη. Εκεί βρίσκονται και άλλες διώροφες επαύλεις, όπως αυτή του Θίοντορ Αμβούργερ. Στην εσωτερική αυλή βρισκόταν το βαρελοποιείο.

Ο Κλάους, δεν παρήγαγε αποκλειστικά κρασί. Μέσα στο οινοποιείο, υπάρχει ένας χώρος μικρός, διαμορφωμένος έτσι ώστε να γίνεται η απόσταξη ενός είδους τσίπουρου, του «Κόρνερ». Η ονομασία του φαίνεται από μια επιγραφή που έχει σωθεί στο εσωτερικό της πόρτας του.

Εικόνα 46 το Αμαλείο

Εικόνα 47 ο πύργος του Αμαλείου

Καθώς περνάμε την κεντρική είσοδο της «Gutland» και στρίβοντας δεξιά στο δρόμο προς την εκκλησία του Αγίου Θωμά, συναντούμε το «Αμαλείο». Το «Αμαλείο» είναι ένα μεγάλο πέτρινο κτίσμα το οποίο πήρε το όνομά του από την κόρη του Κλάους, Αμαλία. Το χρησιμοποιούσαν ως αποστακτήριο και

αποθηκευτικό χώρο του κονιάκ, που επίσης παρήγαγε ο Κλάους. Δίπλα από το «Αμαλείο» είναι χτισμένος ο «Πύργος του Αμαλείου» ο οποίος στο παρελθόν αποτελούσε κατοικία για τους εργαζομένους του εργοστασίου και κατοικείται ακόμα και σήμερα.

Γενικότερα, ο οικισμός της «Gutland» και ο τρόπος που έχει δομηθεί η Αχαΐα Κλάους, θυμίζει μικρό χωριό. Υπήρχε ακόμα σχολείο, διάφοροι κήποι που διακοσμούσαν το κτήμα, εσωτερικοί δρόμοι από πέτρα, η ορθόδοξη εκκλησία του Αγίου Θωμά και η καθολική «Santa Anna», καθώς και νεκροταφείο. Η πέτρα και το ξύλο κυριαρχούν στις κατασκευές.

Εικόνα 48 η αυλή

Το εργοστάσιο έχει πολλούς αποθηκευτικούς χώρους με κυριότερους την αποθήκη με τις παλιές Μαυροδάφνες, την αποθήκη επιτραπέζιων οίνων, τις υπόγειες δεξαμενές καθώς και την αποθήκη με την κάβα «Δανηλίδα». Αρκετό ενδιαφέρον προκαλεί και το

«Αυτοκρατορικό κελάρι», όπως ονομάστηκε μετά από την επίσκεψη της Αυτοκράτειρας της Αυστρίας, του οποίου όλα τα βαρέλια έχουν αφιερωθεί ως αναμνηστικά των επισκέψεων διαφόρων Ελλήνων και ξένων Βασιλέων. Στο συγκεκριμένο κελάρι φυλάσσεται και η παλαιότερη μαυροδάφνη παραγωγής του 1873. Ενδιαφέρον αποτελεί επίσης και το μπαρ των εγκαταστάσεων στη «Δανηλίδα» του οποίου τα τραπέζια και οι καρέκλες έχουν κατασκευαστεί από βαρέλια. Τα φωτιστικά είναι φτιαγμένα από μπουκάλες κρασιού και οι κουρτίνες από φελλούς. Πάτοι μπουκαλιών διακοσμούν τους τοίχους και διάφορες επιφάνειες καλύπτονται από φελλούς. Στους τοίχους κρέμονται επίσης διάφορα βραβεία και διακριτικά όπως και σημαντικές φωτογραφίες.

Ξ Ο θάνατος του Κλάους και η πορεία της εταιρείας μετέπειτα

Το Σεπτέμβριο του 1908, πεθαίνει ο Γουσταύος Κλάους. Ο θάνατός του επήλθε πάνω στο αυστριακό πλοίο «Βαρόνος Μπεκ», όταν εκείνο έμπαινε στο λιμάνι της Κέρκυρας. Ο Κλάους επέστρεψε από το Μόναχο στην Πάτρα.

Δύο χρόνια αργότερα, ένα σταφιδέμπορος με το όνομα Βλάσιος Αντωνόπουλος, αγοράζει μετοχές της οινοποιίας που έβγαλε σε πλειστηριασμό το ελληνικό δημόσιο και η εταιρία περνάει στα χέρια Ελλήνων Πατρινών. Οι μετοχές αυτές, είχαν παραχωρηθεί σαν αποζημίωση πολεμική από τους Γερμανούς, στην Ελλάδα.

Η ιστορία των Πατρών του 19^{ου} αιώνα μέσα από το οινικό και σταφιδικό ζήτημα, συνυφαίνεται και αποτυπώνεται στην ιστορία του Κλάους και της «Αχαΐα Κλάους».

Η Αχαΐα Κλάους με τα τόσα χρόνια επιτυχημένης λειτουργίας της έχει βοηθήσει στην αναβάθμιση της οινοπαραγωγής και την καθιέρωση των ελληνικών κρασιών στο εξωτερικό, σε χώρες με έντονα ανταγωνιστικές αγορές, σαν ένα προϊόν ποιότητας.

Η σημερινή έκταση της, φτάνει τα 410 στρέμματα, μαζί με το οινοποιείο, το εργοστάσιο εμφιαλώσεως και τις εγκαταστάσεις παραγωγής, παλαίωσης και αποθήκευσης των προϊόντων της. Τα κτίρια της διοικήσεως καθώς και οι αμπελοκαλλιέργειες συγκαταλέγονται στις εκτάσεις αυτές. Σταφύλια από όλη σχεδόν την Ελλάδα προμηθεύουν, την εταιρεία, αφού οι αμπελοκαλλιέργειες της δεν είναι επαρκής για την παραγωγή οίνου.

Εικόνα 49 τα γραφεία της διοίκησης

Το προσωπικό της εταιρείας αποτελείται από τις οικογένειες που ζούσαν στους πύργους της εδώ και πέντε γενιές, η πείρα και η γνώση τους στις διαδικασίες παραγωγής κρασιών περνά σε κάθε μια από αυτές τις γενιές. Οι εργαζόμενοι αυτοί σήμερα φτάνουν τους 150, από τους οποίους κάποιοι είναι απόγονοι των πρώτων

εργαζόμενων της εποχής του Κλάους. Τα τελευταία έξι χρόνια έχουν πάψει να ζουν στους πύργους των εγκαταστάσεων της Αχαΐα.

Η καθιέρωση και η αναβάθμιση της ελληνικής οινοπαραγωγής και των ελληνικών κρασιών στο εξωτερικό και τις ξένες αγορές χρωστά πολλά στην λειτουργία της Αχαΐα Κλάους. Στις εκτάσεις της εταιρείας (410 στρέμματα) συγκαταλέγονται το οινοποιείο της εταιρείας, το εργοστάσιο εμφιαλώσεως, και οι εγκαταστάσεις παραγωγής, παλαίωσης και αποθήκευσης των κρασιών της και των οινοπνευμάτων της. Αμπελοκαλλιέργειες και κτίρια Διοικήσεως βρίσκονται επίσης μέσα σε αυτές τις εκτάσεις. Η εταιρεία δεν καλύπτει τις ανάγκες της από αυτές τις αμπελοκαλλιέργειες μόνο έτσι προμηθεύεται και από καλλιεργητές αμπέλων από όλα την Ελλάδα, κυρίως από Αχαΐα, Ηλεία, Αρκαδία και Μεσσηνία.

Η ιστορία της ζωής του Κλάους αλλά και της εταιρείας του «Αχαΐα Κλάους», αναδεικνύει την ιστορία της σταφίδας και της οινοπαραγωγής στην Πάτρα και κατ' επέκταση, την ιστορία της Πάτρας του 19^{ου} αιώνα.

Ξ ΕΓΓΛΕΖΙΚΑ»

Στα τέλη 19^{ου} αρχές 20^{ου} αιώνα, μια συνοικία στις Πάτρας, τα επονομαζόμενα Εγγλέζικα, απέπνεε το κοσμοπολίτικο στοιχείο της εποχής. Η συνοικία αυτή, με τις πλούσιες βίλλες, εκτίνεται στις περιοχές από Ιτιές μέχρι Μιντιλόγλι, με τις περισσότερες να τοποθετούνται στην περιοχή Παραλία Πάτρας.

Οι βίλλες αυτές κατασκευάστηκαν από Άγγλους κάτοικους των Πατρών όπως οι Χάνκοκ, Μόρφου, Πίλσχερ, Κρόου και Στίβενς καθώς και ο Πατρινός Γεροκωστόπουλος. Την ονομασία αυτή «Εγγλέζικα» πήρε από την καταγωγή των πρώτων αυτών κατοίκων της.

Η περιοχή αυτή από Ιτιές μέχρι Μιντιλόγλι, την εποχή εκείνη ήταν μακριά από την Πάτρα, έτσι σύντομα εξελίχθηκε σε τόπο παραθερισμού για τους πλούσιους. Οι βίλλες αυτές, που κάποιες είχαν και γήπεδα του τένις, υπάρχουν μέχρι και σήμερα. Η

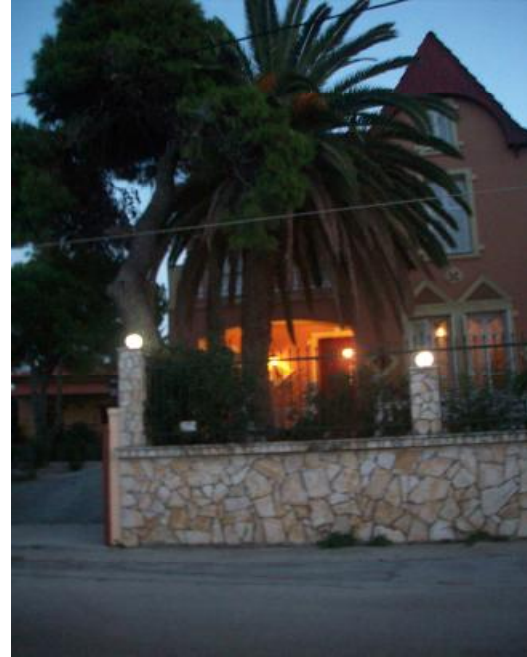
οικογένεια Μόρφου ήταν από τις πρώτες που εγκατέλειψε την περιοχή (1921) λόγω της αυξανόμενης διέλευσης αυτοκινήτων στην οδό Πατρών-Πύργου. Αργότερα ακολούθησαν και οι υπόλοιπες με πρόσφατη την αποχώρηση των Κρόου, οι οποίοι και πούλησαν την έπαυλη τους το 1990.

[23] Οι επαύλεις «Κροφθ και Στίβενς» στα Εγγλέζικα. Νοτιοδυτική πλευρά της Πάτρας. Η περιοχή πήρε την ονομασία της από τις επαύλεις που έχτισαν εκεί τα μέλη της αγγλικής παρυσίας. Σήμερα Δήμος Παραλίας.

[24] Ιαές, Επαύλιος.

Ξ ΒΙΛΛΑ ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ>

Η βίλλα Γεροκωστόπουλου, ανήκει πλέον στην οικογένεια Λαζανά, βρίσκεται στα Ροϊτικά του Δήμου Παραλίας. Η αρχιτεκτονική της βίλλας αυτής, όπως και των υπολοίπων στην ίδια

περιοχή, ανήκει στο εκλεκτικιστικό ρεύμα. Εικονογραφίες στους τοίχους θυμίζουν αυτές της αγγλικής προαστιακής αρχιτεκτονικής. Η βίλλα χρονολογείται περί τα 1890, ο ρυθμός της είναι νεομπαρόκ, με Ιταλικά αλλά και ελληνικά παραδοσιακά στοιχεία. Οι εμπορικοί δεσμοί με την Ευρώπη, αλλά και η οικονομική άνεση σε συνδυασμό με την κοσμοπολίτικη διάθεση της Πατρικής Belle Époque, επηρεάζουν την πατρική αρχιτεκτονική. Η επιρροή της Δύσης είναι πλέον αισθητή.

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή της, είναι ξύλο, πέτρα, σοβάς, τούβλα. Οι πυργόμορφες απολήξεις αλλά και τα μεγάλα γείσα στις ξύλινες στέγες και τα ανάγλυφα διακοσμητικά στοιχεία με τις έντονες σκιάσεις, είναι όλα στοιχεία πλούτου. Φανερώνουν μια επιθυμία του ιδιοκτήτη να κάνει εμφανή

την καλή οικονομική του κατάσταση του και τη διαφορετική θέση που έχει ανάμεσα στα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.

Το κτίριο αυτό είναι διώροφο με σοφίτα, που αποτελείται από ορθογώνια στοιχεία. Σκεπάζεται με δίρριχτες ξύλινες στέγες, (οξυκόρυφες), οι οποίες στηρίζονται σε ξύλινα φουρούσια τα οποία έχουν επικάλυψη με κεραμίδια γαλλικού τύπου.

Στο ισόγειο τα ανοίγματα, περιβάλλονται από πλαίσια ανάγλυφα, όπου στηρίζεται αέτωμα. Στον όροφο τα πλαίσια αυτά δεν υπάρχουν εκτός από τα ανοίγματα της βορειοανατολικής πλευράς. Τα κουφώματα είναι ξύλινα, τετράφυλλα με μικρές περσίδες. Χαρακτηριστικό της νοτιοδυτικής όψης αποτελεί η συμμετρία των ανοιγμάτων.

Στην ίδια πλευρά και επάνω από την μπαλκονόπορτα του ισογείου σχηματίζεται μία κόγχη. Κόγχη επίσης σχηματίζεται και στην σκεπαστή βεράντα της εισόδου, όπου στο ύψος του ορόφου υπάρχει και ένας εξώστης.

Κήπος με μεγάλα δέντρα (πεύκα , φοίνικες κτλ) αποτελεί τον περιβάλλοντα χώρο της βίλλας, ενώ ένας μαντρότοιχος, έχει κτιστεί προς την όψη τους δρόμου, με πεσσούς στις άκρες. Η καγκελόπορτα που αποτελεί την είσοδο στο κτήμα είναι από χυτό σίδηρο.

Εικόνα 50

Εικόνα 51

Η ελληνική κυβέρνηση παραχωρεί, το 1872, οικόπεδο στην αγγλική προτεσταντική παροικία της πόλης, οπότε και γίνεται η θεμελίωση του ναού. Ο θεμέλιος λίθος τοποθετείται από τον αρχιεπίσκοπο Πατρών Κύριλλο Β'. Η αποπεράτωση του ναού γίνεται το 1878.

Ο ναός του Αγίου Ανδρέα χτίστηκε σε νεογοτθικό ρυθμό με χαρακτηριστικά στοιχεία την απλή και λιτή μορφολογία. Γρανιτένιες πέτρες αποτελούν το κύριο υλικό κατασκευής του, που μεταφέρθηκαν από την Σκωτία με πλοίο. Εντυπωσιακά τοξωτά οξυκόρυφα παράθυρα με πολύχρωμα γυαλιά (βιτρό), οξυκόρυφο καμπαναριό, είσοδος με θολωτό πρόπυλο, στενές αντηρίδες των γωνιών και δίρριχτη στέγη δίνουν την αίσθηση της Αγγλικανικής εκκλησίας της Αθήνας, έργο του Σταμάτη Κλεάνθη (1838). Ο διάκοσμος της στέγης τερματίζει σε τριγωνοειδής λίθους και μπροστά έχει πέτρινο σταυρό.

Η Βρετανική παροικία της Πάτρας ήταν μεγάλη μέχρι τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο και η εκκλησία λειτουργούσε κανονικά, με δικό

της μόνιμο ιερέα. Η έναρξη του πολέμου, όμως, διώχνει τους Βρετανούς από την Πόλη και η εκκλησία αφήνεται στη μοίρα του πολέμου. Ιταλικοί βομβαρδισμοί αφήνουν ζημιές στην εκκλησία, δέχεται και πυρπολισμό από αγγλικό αεροπλάνο όπου καταστρέφεται η στέγη του, και αλλάζει. Μετά το πέρας του πολέμου, ο Ναός επαναλειτουργεί, μια δυο φορές το χρόνο. Λίγοι βρετανοί είναι αυτοί που επιστρέφουν στην πόλη, με συνέπεια να μην χρειάζεται η μόνιμη παρουσία ιερέα. Στις μέρες μας, ο αριθμός των Βρετανών αυξάνεται, επομένως και η εκκλησία ξαναζωντανεύει.

Το 1989 ο ναός χωρίζεται σε δύο μέρη, ένα που χρησιμοποιείται σαν εκθεσιακός χώρος από το Δήμο της Πάτρας, και το άλλο μέρος που χρησιμοποιείται από τους πιστούς για προσκύνημα και τέλεση των λειτουργιών. Αυτή η διαρρύθμιση εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι σήμερα.

Εικόνα 52

Η κοινότητα της Αγγλικανικής εκκλησίας της Πάτρας μαζί με το Υπουργείο πολιτισμού, έχει ξεκινήσει εργασίες αποκατάστασης φθορών στο οικοδόμημα. Σε αρκετά σημεία του, στους τοίχους εξωτερικά, το καμπαναριό, έχουν απομείνει σημάδια από τον βομβαρδισμό του παρελθόντος. Σημάδια που αποδεικνύουν την μαρτυρία του σε αυτά τα γεγονότα.

Η εκκλησία συντηρούνταν από συνεισφορές μεγάλων αγγλικών εταιριών, από χορηγίες του επισκόπου του Γιβραλτάρ, από δωρητές αγγλικών πλοίων που προσάραζαν στην Πάτρα και συνδρομές των αγγλικών οικογενειών της Πάτρας.

Εικόνα 53

Εικόνα 54

Ξ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΡΜΗΣ»

Στο επάνω μέρος της πλατείας Γεωργίου, στη συμβολή των οδών Γεροκωστοπούλου, Κορίνθου και Κανακάρη, βρίσκεται το κτίριο του Συλλόγου Εξαγωγικού Εμπορίου «Ερμής». Αναφερόμαστε σε ένα τριώροφο κτίσμα του οποίου η ανέγερση

τοποθετείται το 1868. Το Υπουργείο Πολιτισμού αποφασίζει το 1987 να το χαρακτηρίσει ως ένα κτίριο που αποτελεί έργο τέχνης και απαιτεί ειδική προστασία από το κράτος. Σύμφωνα με τη νομοθεσία που ορίστηκε, απαγορεύεται οποιαδήποτε επέμβαση στο κτίριο, η οποία μπορεί να έχει τη μορφή συντήρησης, επισκευής ή προσθήκης, χωρίς να έχει προηγηθεί έγκριση από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου (Διεύθυνση Πολιτιστικών Κτιρίων και Αναστηλώσεως Νεωτέρων Μνημείων).

Ξ Ανάλυση της μορφής του και ιστορικές πληροφορίες

Το κτίριο του Εμπορικού Συλλόγου «Ερμής», βρίσκεται σε ένα παραλληλόγραμμο οικόπεδο το οποίο έχει τις στενότερες όψεις του στην πλατεία Γεωργίου και την Κανακάρη, ενώ τη μακρύτερη

πλευρά κατά μήκος της Γεροκωστοπούλου. Η χαρακτηριστική αρχιτεκτονική του, σύμφωνα με τη μορφή της δομής του και τον τύπο του, τοποθετεί χρονολογικά το κτίριο στην αρχή της ώριμης φάσης των νεοκλασικών ελληνικής αρχιτεκτονικής. Ως κατασκευή της εποχής του, εναρμονίζεται με την κτιριακή τυπολογία των γειτονικών κτιρίων στο κέντρο της πόλης. Ακολουθεί το τυπολογικό στοιχείο της οδού Κανακάρη και της πλατείας, έχοντας στις δύο όψεις του αντίστοιχα τοξωτή κιονοστοιχία που δημιουργεί στοά, κάτι που δεν συναντούμε στην όψη της οδού Γεροκωστοπούλου. Οι στοές είναι κομμάτι του πολεοδομικού σχεδίου του Βούλγαρη, οι οποίες, με καταγωγή από την Ιταλία και ως λειτουργικό ρόλο την προστασία, προσδίδουν μία κομψότητα στο κτίριο και επιτρέπουν στο φως να διαχέεται μέσα από τις τοξοστοιχίες με όμορφο τρόπο. Αυτό το σκηνικό συναντάται σε όλο το κέντρο της πόλης, μιας και είναι γενικό χαρακτηριστικό.

Εικόνα 55σκαρίφημα από βιβλίο

Εικόνα 56 όψη από Γεροκωστοπούλου, κύρια είσοδος

Παρατηρώντας τον «Ερμή» από πάνω προς τα κάτω, βλέπουμε ότι ο τρίτος όροφος καλύπτει το τμήμα του οικοπέδου στο κέντρο μόνο. Δημιουργεί με αυτόν τον τρόπο δύο ταράτσες, μία στην πλευρά της πλατείας και μία επί της οδού Κανακάρη. Στην όψη από την πλευρά της Γεροκωστοπούλου, υπάρχει η κεντρική είσοδος. Το κλιμακοστάσιο που συνδέει τους ορόφους εσωτερικά, βρίσκεται στο μέσον περίπου της κάτοψης των ορόφων. Μεταγενέστερα στο σημείο αυτό εγκαταστάθηκε ανελκυστήρας. Η κάτοψη ακολουθεί τα πρότυπα του νεοκλασικού τύπου με ένα διάδρομο στο κέντρο. Από την κατασκευή του το ισόγειο αποκτά χρήση εμπορική, ενώ οι επάνω όροφοι χρησιμοποιούνται για τις διάφορες δραστηριότητες του Συλλόγου.

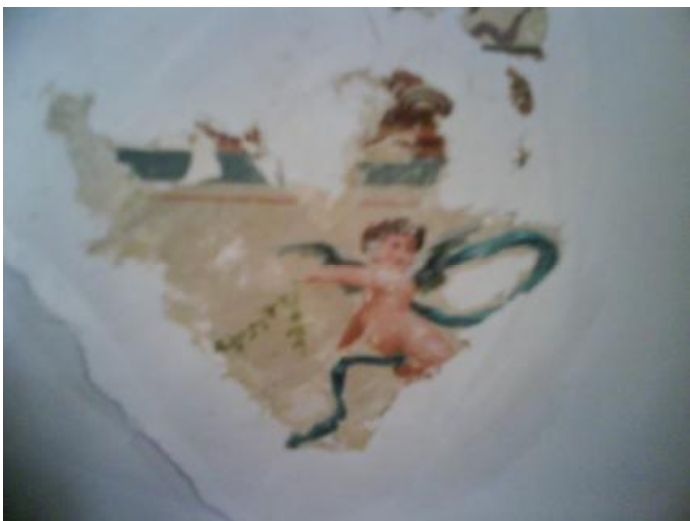
Στη μία από τις δύο ταράτσες, αυτήν επί της οδού Κανακάρη, υπάρχει προσθήκη ενός μικρού τμήματος, από ευτελή υλικά, που έγινε τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, εσωτερικά του κτίσματος του Εμπορικού Συλλόγου, υπάρχει ένας ακάλυπτος

χώρος (φωταγωγός), που έρχεται σε επαφή με τους χώρους της σκάλας και του ανελκυστήρα.

Εικόνα 57 άποψη από πάνω, αίθριο

Η οροφή του επάνω ορόφου διακοσμείται με οροφोगραφίες οι οποίες έχουν σκεπαστεί με ασβεστοχρώματα και έχουν καλυφθεί στο μεγαλύτερο μέρος τους. Έχουν γίνει κάποιες δοκιμαστικές επεμβάσεις σε αυτές, φανερώνοντας μέρη τους. Φέρουν διακοσμητικά πρωτότυπα μοτίβα, με απεικονίσεις από ζώα και φυτά. Παρόλο που καλυφτήκαν με ασβεστοχρώματα και πλαστικά, η κατάσταση τους παραμένει αρκετά καλή. Η στέγαση του κτιρίου γίνεται με τετράριχτη ξύλινη κεραμοσκεπή και χρησιμοποιούνται γαλλικά κεραμίδια καθώς και ακροκέραμοι ως διακοσμητικά στοιχεία.

Εικόνα 58 οροφोगραφίες

Το κτίριο του Εμπορικού Συλλόγου «Ερμής», αποκτά την τελική του μορφή μέσα από την αρχιτεκτονική σύνθεση που δημιουργείται από το συνδυασμό του περιγράμματος με τους πλαστικούς όγκους και τις υπόλοιπες μορφολογικές λεπτομέρειες. Τα ανοίγματα που υπάρχουν στον όροφο, αποτελούν μια ομάδα συνθετική, μαζί με τις πτυχωτές παραστάδες, τα επίκρανα τύπου κορινθιακού, το κυματοειδές γείσο, όπως και τους οδόντες και τα θωράκια που βρίσκονται σε εσοχή. Παρόλα αυτά, η κεντρική είσοδος παρουσιάζει μια ιδιαίτερη μορφολογία που δεν συναντάται συχνά σε παρόμοια κτίρια. Τοποθετημένοι στις όψεις συμμετρικά, παρατηρούνται οι εξώστες από μάρμαρο, με τα περίτεχνα διακοσμητικά και άλλα στοιχεία τους, όπως τα κιγκλιδώματα και τα σκαλιστά, επίσης από μάρμαρο, φουρούσια. Ανάμεσα στους ορόφους, ξεχωρίζουν οριζόντιες κορνίζες, ενώ στο τελείωμα του κτιρίου, το κυματοειδές γείσο, οι ακροκέραμοι και τα κολωνάκια των στηθαίων στις ταρατσες, που λέγονται και μπαλούστρες. Τα στηθαία των ταρατσών κοσμούν ακόμη αγάλματα και ανθοδοχεία.

Εικόνα 59 ακροκέραμα και ανθοδόχες

§ Ανάλυση των φθορών και της παθολογίας.

Το κτίριο του «Ερμή», μέσα από την πάροδο του χρόνου, δεν έχει παρουσιάσει ιδιαίτερα επικίνδυνες φθορές που θα μπορούσαν να διαταράξουν τη στατική ισορροπία της θεμελίωσης. Παρόλα αυτά, είχαν προκληθεί ρωγμές σε αρκετά σημεία στις όψεις του. Πιο συγκεκριμένα, ρωγμές παρουσιάστηκαν ιδιαίτερα στα

πρέκια των ανοιγμάτων του ορόφου, όπως και στις ποδιές, και σε μερικά σημεία του γείσου, από το οποίο είχαν αποκολληθεί και τμήματα του. Παράλληλα, οι σοβάδες στους τοίχους είχαν φουσκώσει και εμφάνιζαν τριχοειδείς ρωγμές σε διάφορα σημεία. Τα διακοσμητικά αγάλματα είχαν υποστεί ζημιές σε τέτοιο σημείο ώστε να χρειάζονται αποκατάσταση μιας και υπήρχε κίνδυνος να αποκολληθούν. Τέλος, μεγάλο μέρος των οροφωγραφιών έχει αποκολληθεί.

Είναι ένα κτίριο κατασκευασμένο από λίθους στον φέροντα οργανισμό του, ενισχυμένο με στοιχεία από οπλισμένο σκυρόδεμα, που έχει υποστεί κατά καιρούς διάφορες αποκαταστάσεις και επιδιορθώσεις. Το 1992 έγινε σε αυτό αποκατάσταση, ίσως η μεγαλύτερη από τις αποκαταστάσεις που υπέστη το κτίριο. Έξι χρόνια μετά από αυτό περίπου, έγιναν κάποιες άλλες εργασίες στο κτίριο του «Ερμή», ενώ το 2006 έγινε πρόταση ώστε να μετατραπεί τμήμα του ισογείου του από τέσσερα υποκαταστήματα σε ένα για περισσότερη λειτουργικότητα.

Ξ ΣΤΑΦΙΔΑΠΟΘΗΚΕΣ ΚΑΡΑΜΑΝΔΑΝΗ- ΜΠΑΡΡΥ>

Οι σταφιδαποθήκες Καραμανδάνη-Μπάρρυ, είναι ιδιοκτησίας Καραμανδανείου νοσοκομείου, οι οποίες έχουν παραχωρηθεί στο Δήμο Πατρών στα πλαίσια πολιτιστικών εκδηλώσεων. Αποτελούν μέρος συγκροτήματος, που βρίσκεται στην

οδό Όθωνος Αμαλίας και της μεταγενέστερης προσθήκης αυτού, στην οδό Σανταρόζα. Η κατασκευή του ορίζεται κάπου στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα βιομηχανικού κτηρίου της εποχής. Από εκείνη την περίοδο μέχρι και το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, επηρεάζουν σημαντικά τα κοινωνικά δρώμενα της πόλης, καθώς συνδέονται ιστορικά με την οικονομική ανάπτυξη της.

Την εποχή που η κρίση χτυπά τους γαλλικούς αμπελώνες, οι Άγγλοι στρέφονται στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας για το εμπόριο της πολυπόθητης, για αυτούς, σταφίδας. Αυτή η κίνηση ώθησε την ανάπτυξη της πατρικής βιομηχανίας. Τα πρώτα εργοστάσια ήταν αλευρόμυλοι και εργοστάσια επεξεργασίας σταφίδας και συσκευασίας της σταφίδας. Αποτέλεσμα όλων, η μετατροπή της Πάτρας του 19^{ου} αιώνα σε διεθνή πρωτεύουσα της σταφίδας, όπως επίσης και σε εμπορικό, οικονομικό, βιομηχανικό και πολιτιστικό κέντρο. Η ιστορία της πόλης, σημαδεύεται οριστικά, μιας και ο απόηχος αυτών των γεγονότων φτάνει μέχρι σήμερα στη

νεότερη ιστορία της. Αρχιτεκτονικά θραύσματα, όπως στην προκειμένη περίπτωση οι σταφιδαποθήκες, έχουν αποθηκεύσει στους τοίχους τους, την ανάπτυξη αυτή της Πάτρας, εκείνη την περίοδο και την μεταφέρουν μέχρι σήμερα.

Οι αποθήκες χωρίζονται σε δύο τμήματα. Το πρώτο βρίσκεται επί της οδού Όθωνος Αμαλίας και το δεύτερο επί της οδού Σανταρόζα. Στο τμήμα που βρίσκεται στην Όθωνος Αμαλίας, που χτίστηκε το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, το 1857 λειτούργησε η πρώτη ατμοκίνητη μηχανή επεξεργασίας «γιάμπολης». Κάποια χρόνια αργότερα, το 1871 ο Γεώργιος Κόγκος και οι αδερφοί Τριάντη, το μετέτρεψαν σε εργοστάσιο νηματοποιίας, κλωστικής και αλευροποιίας. Είκοσι χρόνια μετά την αλλαγή του αιώνα (1922), ο Φ. Μπάρρυ μισθώνει το κτίριο και το χρησιμοποιεί πλέον σαν χώρο αποθήκευσης και συσκευασίας σταφίδας. Από το 1986 χρησιμοποιείται από το Δήμο Πατρών για λειτουργίες του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας, ενώ το 1995, οι σταφιδαποθήκες Μπάρρυ συμπεριλαμβάνεται στο πρόγραμμα «Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων»

του Υπουργείου Πολιτισμού σε συνεργασία με το Δήμο Πατρέων, με στόχο τη λειτουργία τους σαν εκθεσιακοί χώροι και χώροι εκδηλώσεων. Για να επιτευχθεί αυτό, έπρεπε πρώτα να αποκατασταθούν και να προετοιμαστούν για μια τέτοια χρήση του χώρου.

Εικόνα 60 η ξύλινη γέφυρα

Εικόνα 61 όψη στην 'Οθωνος-Αμαλίας

Ξ Περιγραφή των σταφιδαποθηκών

Αποτελούνται από μία διώροφη κατασκευή με πέτρινους τοίχους εξωτερικά, ενώ εσωτερικά τα υποστυλώματα, που στηρίζουν τον όροφο και το ξύλινο πατάρι, είναι από μπετόν. Από ξύλο είναι κατασκευασμένα πολλά στοιχεία, όπως το πάτωμα, οι σκάλες, κάποια σκαλισμένα διαχωριστικά, όπως επίσης και η πόρτα εισόδου (δίφυλλη, συρόμενη πάνω σε μεταλλική κατασκευή). Μία μεταγενέστερη προσθήκη, σχήματος σχεδόν τετράγωνου, είναι χτισμένη στο πίσω μέρος των αποθηκών, με πέτρινους τοίχους που στεγάζονται με δύο δίρριχτες στέγες. Η σύνδεση μεταξύ των δύο κτιρίων γίνεται από μία ξύλινη γέφυρα.

Εικόνα 62 τα υλικά κατασκευής

Εικόνα 63

Το 1991, Μηχανικοί υποστήριξης που είχαν σταλεί από το Δήμο, παρατήρησαν έντονες φθορές στα κτίρια, τις στέγες και τις τοιχοποιίες. Οι τοίχοι είχαν αποσαθρωθεί και υπήρχε απόκλιση από την κατακόρυφο, καθώς τμήμα της ξύλινης στέγης είχε καταρρεύσει. Έγινε μελέτη για την στατική αποκατάσταση του κτιρίου και χρησιμοποιήθηκε η τεχνική του μανδύα από οπλισμένο σκυρόδεμα, ώστε να ενισχυθούν οι φέροντες τοίχοι. Επιπλέον, αντικαταστάθηκαν οι στέγες με κάποιες διαφοροποιήσεις. Συγκεκριμένα, στο κτίριο επί της Όθωνος Αμαλίας, η στέγη από τρίριχτη έγινε δίριχτη ενώ επί της Σανταρόζα διατήρησε την αρχική της μορφή. Ακόμη, στο κτίριο της Όθωνος Αμαλίας ενισχύθηκαν τα υποστυλώματα και οι δοκοί του δαπέδου του ορόφου, αφαιρέθηκε όμως η ξύλινη επίστρωση του πατώματος αυτού για λόγους διευκόλυνσης. Στο κτίριο επί της Σανταρόζα, ενισχύθηκαν οι περιμετρικοί φέροντες τοίχοι με υποστυλώματα από μέταλλο και οπλισμένο σκυρόδεμα, όπως επίσης αντικαταστάθηκε και όψη προς το αίθριο κατασκευάζοντας τοίχο από μπετόν. Οι

οικοδομικές εργασίες που έγιναν στις σταφιδαποθήκες, διήρκησαν από το 1992 μέχρι τα τέλη του 1993, με εργολαβία που είχε προηγηθεί από τον Δήμο της Πάτρας. Στα τέλη του 1996, ολοκληρώθηκε η μελέτη αποκατάστασης από το Δήμο. Οι αποθήκες, μετατράπηκαν σε μουσείο του πατρινού καρναβαλιού και σε χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων.

§ Υπάρχουσα κατάσταση

Οι σταφιδαποθήκες συγκροτούνται από 3 μέρη τα οποία είναι το κυρίως κτίριο στην οδό Όθωνος Αμαλίας, τη μεταγενέστερη προσθήκη στην οδό Σανταρόζα, τον ενδιάμεσο χώρο που συνδέει αυτά τα δύο κτίρια, το αίθριο. Το αίθριο που συνδέει τα δύο κτίρια καλύπτει μια επιφάνεια 80 τ.μ.

§ Κτίριο Όθωνος Αμαλίας

Το κτίριο αυτό είναι σχήματος παραλληλογράμμου και αποτελείται από ισόγειο και πατάρι. Το ισόγειο έχει επιφάνεια 467,90 τ.μ. ενώ το πατάρι 63,16 τ.μ. Το συνολικό ύψος φτάνει τα 14,40 μ. από τα οποία τα 4,50 μ. ανήκουν στη στέγη.

Περιμετρικά, η φέρουσα τοιχοποιία είναι πετρόχτιστη με πέτρες πάχους 60εκ. Οι όψεις εξωτερικά είναι επιχρισμένες, ενώ από την εσωτερική πλευρά έχουν ενισχυθεί με μανδύα από εκτοξευμένο σκυρόδεμα. Υπάρχουν ακόμη, 33 υποστυλώματα από μπετόν τα οποία στηρίζουν 70 μεταλλικά δοκάρια που καθορίζουν τη στάθμη του δαπέδου του ορόφου. Το ξύλινο πατάρι, που στηρίζεται σε αυτά τα υποστυλώματα, έχει μέχρι και σήμερα τα τρία παλιά μηχανήματα επεξεργασίας σταφίδας. Η στέγασή γίνεται με δίρριχτη στέγη, η οποία στηρίζεται στους πλάγιους τοίχους χωρίς ανοίγματα.

Οι μεταγενέστερες επεμβάσεις που έχουν γίνει στην κύρια όψη, έχουν αλλοιώσει τον χαρακτήρα της. Τα ανοίγματα έχουν

αλλάξει, το ίδιο και οι διαστάσεις τους και τα παλιά ξύλινα κουφώματα έχουν αντικατασταθεί με καινούργια από αλουμίνιο.

Ξ Κτίριο Σανταρόζα

Το κτίριο της Σανταρόζα είναι ισόγειο και σχεδόν τετράγωνο. Η επιφάνειά του καλύπτει 263,97 τ.μ. και το ύψος του φτάνει συνολικά τα 7,75 μ. από τα οποία τα 2 μ. είναι η στέγη. Η φέρουσα τοιχοποιία του περιμετρικά, είναι επίσης πετρόχτιστη από πέτρα 50 εκ. Οι όψεις εξωτερικά είναι επιχρισμένες, ενώ η όψη προς το αίθριο αποτελείται από ένα τοίχιο από μπετόν. Εσωτερικά ενισχύεται με μανδύα από εκτοξευμένο σκυρόδεμα. Τέσσερα υποστυλώματα εφάπτονται με τους 3 πέτρινους τοίχους, καθώς υπάρχουν και 2 σιδηροδοκοί, που υποβαστάζουν σιδερένια δοκό στον κεντρικό άξονα του κτιρίου. Η στέγαση του κτιρίου γίνεται με δύο ξύλινες δίρριχτες στέγες οι οποίες έρχονται σε επαφή. Η στήριξή τους γίνεται στους περιμετρικούς τοίχους και τη σιδερένια

δοκό. Σε αντίθεση με το κτίριο στην Όθωνος Αμαλίας, η κύρια όψη του κτιρίου αυτού έχει διατηρήσει την αρχική της μορφή.

Εικόνα 64 η προσθήκη στην οδό Σανταρόζα

§ Μια Γενικότερη Περιγραφή

Η είσοδος στο κτίριο της Όθωνος Αμαλίας βρίσκεται στο ισόγειο. Η παλιά ξύλινη πόρτα, διατηρεί την αρχική της μορφή (δίφυλλη, συρόμενη). Έχουν προστεθεί όμως στρογγυλοί φεγγίτες (φινιστρίνια), για να συνδέεται οπτικά το εξωτερικό του κτιρίου με τον δρόμο και να αφήνουν στον θεατή μια ανάμνηση πλοίου. Οι αποθήκες βρίσκονται δίπλα στο λιμάνι και από την αρχή της κατασκευής τους συνδέονται άμεσα με τα πλοία οπότε και τα φινιστρίνια αυτά επισημαίνουν την σύνδεση αυτή.

Εικόνα 65 η είσοδος με τα φινιστρίνια

Η κύρια είσοδος, δημιουργεί έναν άξονα που προεκτείνεται μέσα στο κτίριο και διαχωρίζει το χώρο σύμφωνα με τη λειτουργία του. Ένα μέρος παραμένει κλειστό, ενώ το υπόλοιπο χρησιμοποιείται ως χώρος έκθεσης. Ένας ακόμη άξονας, κατά μήκος του δαπέδου του ορόφου, βρίσκεται στο μέσον του κτιρίου

της Όθωνος Αμαλίας και συμπίπτει με τον καρφιά της στέγης. Αριστερά, τοποθετούνται οι κλειστοί χώροι (έκδοση εισιτηρίων, χώρος πώλησης, αποθήκες, WC), ενώ δεξιά αναπτύσσεται ο κύριος χώρος των εκθέσεων.

Τα υποστυλώματα δημιουργούν έναν κάναβο, ο οποίος μεταφέρεται κάθετα στο δάπεδο του ισογείου καθώς και στην οροφή. Δύο ευθύγραμμες σκάλες, που εξυπηρετούν την προσπέλαση των επισκεπτών στον επάνω όροφο, ορίζουν την αρχή και το τέλος του άξονα αυτού. Στον όροφο υπάρχουν κάποιοι κλειστοί και εκθεσιακοί χώροι, σε αντιστοιχία με τους χώρους που βρίσκονται στο ισόγειο. Το κενό που υπάρχει στο δάπεδο, ενώνει οπτικά τους δύο χώρους και αναδεικνύει τόσο την κατακόρυφη διάσταση του κτιρίου, όσο και την ξύλινη στέγη.

Ο κύριος άξονας της κεντρικής εισόδου της Όθωνος Αμαλίας, καταλήγει στην έξοδο που οδηγεί στο αίθριο. Το αίθριο αυτό, είναι ένας χώρος με μικρές διαστάσεις και χρησιμοποιείται σαν επιπλέον χώρος του καφέ-μπαρ που υπάρχει στο κτίριο της

Σανταρόζα. Ο ρόλος του αίθριου σαν στοιχείο που συνδέει τα δύο κτίρια, τονίζεται με την προέκταση σε αυτό της μεταλλικής κατασκευής, που ξεκινά από το εσωτερικό του κτιρίου της Όθωνος Αμαλίας και αποτελεί ανάμνηση του κάρναβου του ισογείου στον όροφο. Επιπλέον, η γεωμετρία του χώρου και η χάραξη της στέγης, βοήθησαν στη χωροθέτηση των λειτουργιών, καθώς και στο διακριτικό διαχωρισμό τους.

Οι όψεις, παραμένουν περίπου ίδιες με την αρχική τους μορφή, με πολύ λίγες διακριτικές επεμβάσεις σε σημεία όπου θεωρείται απαραίτητο σύμφωνα με τη νέα χρήση των σταφιδαποθηκών. Είναι χρωματισμένες γκρι με λευκά τα πλαίσια των ανοιγμάτων. Η επιλογή του γκρι χρώματος, έγινε για να εναρμονίζεται το κτίριο με τον περιβάλλοντα χώρο γύρω από αυτό, καθώς και να θυμίζει το βιομηχανικό του χαρακτήρα.

Εικόνα 66 οι χρωματισμοί στην όψη

Οι χρωματισμοί αντιστρέφονται στο αίθριο, όπου οι τοίχοι βάφονται λευκοί και τα πλαίσια των ανοιγμάτων γκρι. Γενικότερα το χρώμα ταυτίζεται με τα υλικά. Στα σημεία όπου έχει χρησιμοποιηθεί πέτρα, έχουν επίχρυσμα γκρι, εσωτερικά και εξωτερικά και χρησιμοποιείται το λευκό μόνο για να τονιστούν

κάποια συγκεκριμένα στοιχεία. Τα στοιχεία που έχουν προστεθεί μεταγενέστερα, είναι από μπετόν και φέρουν επίχρυσμα χρώματος κόκκινου Πομπηίας, μέσα και έξω. Αυτή η διαφοροποίηση, μαζί με την αλλαγή των υλικών, γίνεται για να διαχωριστεί το νέο από το παλιό.

Τελειώνοντας την περιγραφή, θα αναφέρουμε τις επιγραφές που υπάρχουν στις όψεις των σταφιδαποθηκών. Οι επιγραφές αυτές, έχει γίνει μια προσπάθεια να ταιριάζουν με την γεωμετρία της κάθε όψης και με τα υπόλοιπα στοιχεία τους, όμως παράλληλα να είναι εμφανείς και ευδιάκριτες. Υπάρχει ακόμα ένα μεγάλο μεταλλικό στέγαστρο, το οποίο επεκτείνεται κατά μήκος της στέγης στην όψη της Όθωνος Αμαλίας.

Σιδερένια φουρούσια το στηρίζουν, κατασκευασμένα σύμφωνα με τις αναλογίες του. Η επικάλυψη της οροφής, αρχικά είχε κατασκευαστεί από διαφανή υλικά και σε αντίθεση με τη σημερινή λαμαρίνα, ήταν πιο ανάλαφρη και δεν διέκοπτε τη συνέχεια της όψης, όσο αυτό ήταν δυνατόν. Αυτό το κατασκευαστικό στοιχείο, είχε συντελέσει ως χαρακτηριστικό τονισμού για την είσοδο του κτιρίου.

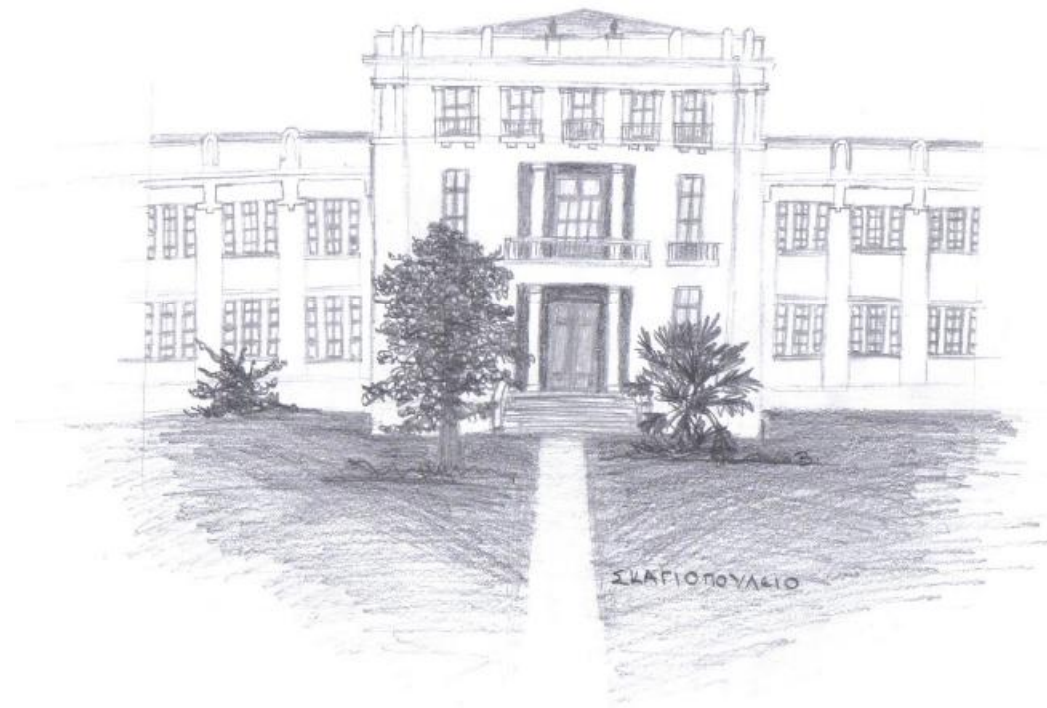

Εικόνα 67 το στέγαστρο, λεπτομέρεια, σιδερένια φουρούσια

Εικόνα 68

Ξ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ

Ξ Λίγα λόγια ιστορικά

Το Σκαγιοπούλειο πήρε το όνομα του από τον ιδρυτή του, Σκαγιόπουλο Παναγιώτη, έναν Πατρινό σταφιδέμπορο. Ιδρύθηκε το

1926 και λειτούργησε ως ορφανοτροφείο αρένων. Τα επίσημα εγκαίνια έγιναν στις 29 Δεκεμβρίου το 1929. Γενικότερα είναι ένα ίδρυμα με μεγάλη ακίνητη περιουσία που έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πόλη της Πάτρας και στην ελληνική κοινωνία για την προστασία των νέων. Πρωτοποριακό για την εποχή εκείνη, σχεδιάστηκε από Γάλλους αρχιτέκτονες, ακολουθώντας μορφολογικά τον ιστορικό κλασικισμό που πολύ συχνά εφάρμοζαν στα χρόνια του Μεσοπολέμου. Το οικόπεδο όπου κατασκευάστηκε καλύπτει μια έκταση συνολικά 32 στρεμμάτων.

§ Ο σκοπός της ίδρυσής του και ο ρόλος του μετέπειτα.

Ο Παναγιώτης Σκαγιόπουλος, βλέποντας την ανάγκη της κοινωνίας εκείνη την εποχή, καθώς και την ανεπάρκεια της κρατικής πρόνοιας να περιθάλψει τα παιδιά που έμεναν ορφανά, κυρίως σαν συνέπεια των πολεμικών περιπετειών, προχώρησε στη δημιουργία αυτού του φιλανθρωπικού ιδρύματος. Ανέλαβε με λίγα

λόγια, την ανατροφή και την εκπαίδευση ορφανών αγοριών και επειδή είχε αναλάβει ένα σημαντικό έργο, παρακολουθούσε από κοντά τη λειτουργία του ιδρύματος. Όσο ζούσε, διέθεσε για να καλύψει τις ανάγκες του ορφανοτροφείου το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του. Πέθανε το 1942, στα δύσκολα χρόνια της κατοχής, όταν γινόταν αγώνας για τη διατροφή των παιδιών, και τάφηκε στο μικρό ναό της Μεταμορφώσεως που υπήρχε στο ίδρυμα. Στην διαθήκη του όρισε σαν κληρονόμο ολόκληρης της περιουσίας του το ορφανοτροφείο, γεγονός που έδειχνε τη μεγάλη αγάπη του στο έργο του.

Ο σκοπός του ιδρύματος παρέμενε πάντα ίδιος. Παρείχε περιθάλψη, δωρεάν ανατροφή, στοιχειώδης εκπαίδευση σε ανήλικα άπορα παιδιά που έμεναν ορφανά. Με τη μορφή που είχε αρχικά, λειτούργησε ως το «Εθνικό Σκαγιοπούλειο Αγροτικό Ορφανοτροφείο Πατρών» μέχρι το 1973, καλύπτοντας τα έξοδα του από τα χρήματα του κληροδοτήματος και με χρηματοδοτήσεις από το κράτος. Επίσης, από το 1930 μέχρι το 1974, λειτουργούσε στο

ίδρυμα διθέσιο Δημοτικό σχολειό, όπως και τριετές Γεωργικό σχολειό. Το 1973 ένα προεδρικό διάταγμα, μετατρέπει όλα τα ορφανοτροφεία σε Κέντρα Παιδικής Μέριμνας.

Εικόνα 69 κύρια όψη με καγκελένια πόρτα

Η βιομηχανία ανθίζει στη χώρα και οι άνθρωποι συρρέουν στις πόλεις όπου μια νέα εποχή ξεκινά. Συνέπεια αυτού, ήταν η μείωση των αγροτών και ο περιορισμός της αγροτικής εκπαίδευσης, που είχε σαν επακόλουθο, το Σκαγιοπούλειο να αναγκαστεί να προσαρμόσει τους αρχικούς του σκοπούς και να προσαρμοστεί στις κοινωνικές εξελίξεις.

Περιγραφή

Το οικόπεδο περιτριγυρίζεται από τις οδούς Σολωμού, Ιεροθέου, Κορυτσάς και Μαυροκορδάτου. Το κυρίως κτίριο απορρέει από τη σύνθεση τριών κτιρίων, ένα κεντρικό τριώροφο και αριστερά και δεξιά του, δύο συμμετρικές διώροφες πτέρυγες οι οποίες στα άκρα τους έχουν τους χώρους υγιεινής.

Εικόνα 70 υψομετρική διαφορά των όγκων

Επίσης υπάρχει και υπόγειο. Στα κτίρια αυτά, στεγάζονται τα γραφεία, οι κοιτώνες, η τραπεζαρία, η κουζίνα και διάφορες αποθήκες που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες του Ορφανοτροφείου. Ακόμη, ένα μακρόστενο υπόστεγο χρησιμεύει σαν σύνδεση μεταξύ των κτιρίων. Από την κατασκευή τους φαίνονται κτίρια επιβλητικά,

με στοιχεία που θυμίζουν «art deco» ενώ, ανήκει στην κατηγορία των κτιρίων που έγιναν οι πρώτες εφαρμογές του μπετόν.

Στατικά το Σκαγιοπούλειο λειτουργεί σαν μια σύνθετη κατασκευή από φέροντες τοίχους και φέροντα οριζόντια στοιχεία από οπλισμένο σκυρόδεμα. Οι φέροντες τοίχοι είναι χτισμένοι με λίθους πάχους 0,75 εκατοστών και ασβεστοκονίαμα ως συνδετικό υλικό, εκτός από αυτούς στην εξωτερική φέρουσα τοιχοποιία. Δεν υπάρχει σοφίτσα. Επιπλέον, υπάρχουν τέσσερις ακόμη βασικοί τοίχοι, εγκάρσια τοποθετημένοι στην κατασκευή. Οι δύο βρίσκονται στις πλαϊνές πτέρυγες και οι άλλοι δύο περιβάλλουν το κεντρικό κτίριο.

Στο εσωτερικό του κτιρίου, υπάρχει επίσης φέρουσα τοιχοποιία με οπτόπλινθους πάχους 0,20-0,25 εκατοστών. Η πλάκα, πάχους 0,20 εκατοστών, ανήκει και αυτή στον φέροντα οργανισμό και είναι κατασκευασμένη από σκυρόδεμα. Την καλύπτει μια ξύλινη στέγη με γαλλικά κεραμίδια.

Οι όψεις, δίνουν ένα χαρακτήρα μνημειακό στο ορφανοτροφείο, δημιουργώντας απόλυτη συμμετρία με τα στοιχεία

τους, όπως ταιριάζει με την αντίληψη του νεοκλασικισμού. Χρησιμοποιώντας σαν άξονα το κεντρικό τριώροφο κτίσμα, ολόκληρη η σύνθεση αναπτύσσεται με αρχιτεκτονική συμμετρία, έχοντας σαν κέντρο της, την κεντρική είσοδο του κτιρίου.

Όταν κατασκευάστηκε το Σκαγιοπούλειο, δεν είχε παντζούρια παρά μόνο απλά ξύλινα υαλοστάσια σε όλα τα κουφώματα της έξω πλευράς. Κάποια χρόνια αργότερα, η Διοίκηση του ιδρύματος προχώρησε στην τοποθέτηση ξύλινων παντζουριών, γαλλικού τύπου σε όλα τα κουφώματα της κεντρικής πρόσοψης καθώς και στα παράθυρα των κοιτώνων της πίσω όψης.

Έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο μνημείο. Με το σεισμό του 1993, το κτίριο υπέστη σοβαρές ζημιές και κρίθηκε απαραίτητη η αποκατάσταση του. Με τις εργασίες που έγιναν τότε, έγιναν και κάποιες διαρρυθμίσεις εσωτερικά στο βοηθητικό κτίριο. Στην πίσω μεριά του οικοπέδου, έχει κατασκευαστεί τα τελευταία χρόνια ένα κυλικείο ως προσθήκη στο χώρο του ορφανοτροφείου. Δίπλα από το κυρίως κτίριο, στη γωνία του γηπέδου υπάρχει ο ναός της

Μεταμορφώσεων και ο τάφος του Σκαγιόπουλου στο προαύλιο της. Πιο πέρα έχει κατασκευαστεί ένα νέο σύγχρονο κτίριο για να στεγάσει το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας, αφήνοντας έτσι το παλιό κτίριο χωρίς χρήση. Ανάμεσα στα δύο αυτά κτίρια, στη νότια πλευρά, υπάρχουν δύο ανοιχτά γήπεδα μπάσκετ τα οποία εξυπηρετούσαν Αθλητικό Σύλλογο. Η εκκλησία και το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας λειτουργούν ως σήμερα ενώ στους κήπους του καθημερινά καταφεύγουν πολίτες και παιδιά.

Εικόνα 71 το κτίριο Μέρμινα

Εικόνα 72 γήπεδο μπάσκετ

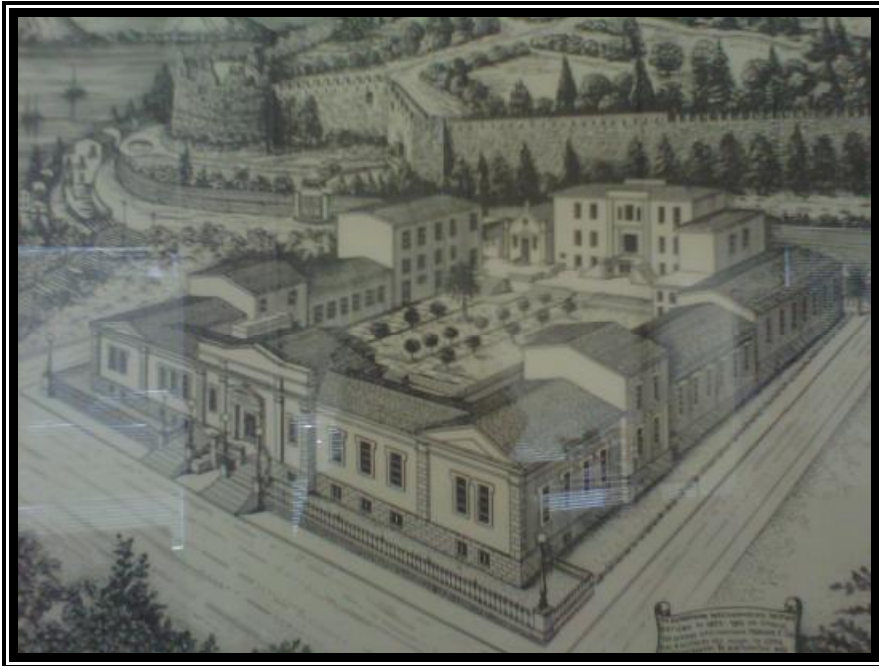

Εικόνα 73 γήπεδο μπάσκετ

§ Λίστα διεύρυνσης των σκοπών του Ιδρύματος σύμφωνα με το ομώνυμο βιβλίο:

- 1) Σκαγιοπούλειος Κήπος Νεότητας (πάρκο-παιδότοπος) στο γήπεδο του Ιδρύματος 25 στρέμματα.
- 2) Δημιουργία και λειτουργία στο υπάρχον νεοκλασικό κτιριακό συγκρότημα ενός «Σκαγιοπούλειου Μορφωτικού Κέντρου».
- 3) Ανέγερση νέου σύγχρονου και κατάλληλου κτιριακού συγκροτήματος για την μεταστέγαση του λειτουργούντος στο παλαιό «Σκαγιοπούλειο Κέντρο Παιδικής Μερίμνης» σε οικόπεδο του ιδρύματος 7,5 στεμμάτων στη θέση Ταραμπούρα Πατρών.
- 4) Δημιουργία και λειτουργία ενός «Σκαγιοπούλειου Παιδικού Σταθμού Εργαζομένων Μητέρων».

§ ΠΑΛΑΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ>

§ Λίγα λόγια γενικά

Στην ιστορία της πόλης της Πάτρας, φαίνεται να υπάρχει νοσοκομείο στα βυζαντινά χρόνια αφού υπήρχε και γηροκομείο. Αργότερα, επί φραγκοκρατίας, το υπάρχων νοσοκομείο

χρησιμοποιείται αποκλειστικά από τους Φράγκους. Το 1690 ξεσπά στην πόλη ελονοσία. Το νοσοκομείο των Πατρών είχε ανάγκη από βοήθεια, έτσι Καρμηλίτες μοναχοί βοηθούν στις ανάγκες του νοσοκομείου. Στα 1700, περίπου φαίνεται η ανάγκη της πόλης, ενός μεγαλύτερου νοσοκομείου, για την περίθαλψη περισσότερων ασθενών. Έτσι στα 1821, ιδρύεται ένα νέο νοσοκομείο το οποίο εφοδιάζεται από ντόπιους εύπορους. Αυτό λειτουργεί μόνο για 11 ημέρες, και έπειτα η μονή Ομπλού αποτελεί το νοσοκομείο για τους πληγέντες της Επανάστασης, με επικεφαλής τους Α. Ζαΐμη και Μ. Ρούφο. Ο Ναός του Παντοκράτορα χρησιμοποιείται επίσης σαν νοσοκομείο. Σε δημοσιεύματα της εποχής (1850) αναφέρεται ότι η πόλη δεν έχει ακόμα δικό της νοσοκομείο για τους ασθενείς της, και ότι έχουν συγκεντρωθεί 40.000 δρχ για το σκοπό αυτό.

§ Η Ιστορία

Το Φεβρουάριο του 1851, ο Δήμος αποφασίζει την ίδρυση Δημοτικού Νοσοκομείου, έτσι ξεκινά η εύρεση χώρου για το κτίσιμο του. Ο χώρος που χρησιμοποιείται τελικά, ανήκει στο δήμο, είναι κοντά στο κάστρο της πόλης και αποτελείται από ένα χώρο με κήπους και περιβόλια. Ο θεμέλιος λίθος μπαίνει τον Οκτώβριο του 1857 από τον Βασιλιά Όθωνα και την Βασίλισσα Αμαλία. Σε εφημερίδα της αποχής αναφέρεται πως η διαδικασία αναβάλλεται από τον ίδιο τον Βασιλιά για μια μέρα, και γίνεται την αμέσως επομένη με την επιστροφή της Βασίλισσας στην χώρα.

Εικόνα 74 η κύρια όψη

Το Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών, έχει κτιστεί σε χώρο έκτασης 3.650τ. μ. ενώ το σχέδιο του ανήκει στον Δανό αρχιτέκτονα Hansen. Την περίοδο εκείνη, Δήμαρχος της πόλης ήταν ο Μπ. Ρούφος. Το νοσοκομείο χτίζεται, αλλά η οικοδόμηση του σταματά στον 1^ο όροφο ενώ προβλέπονταν δύο σύμφωνα με τα σχέδια. Το 1870 συνεχίζεται η οικοδόμηση του υπόλοιπου κτιρίου, επί δημαρχίας Κ. Κεραμιδά. Η κατασκευή του ολοκληρώνεται το 1871 επί δημάρχου Γ. Ρούφου και η λειτουργία του ξεκινά τον Ιανουάριου του 1872. Στο κτίριο αυτό υπάρχουν δύο μεγάλες αίθουσες και τέσσερις θάλαμοι για ιατρεία και γραφεία.

Αργότερα χρησιμοποιείται και το υπόγειο του κτιρίου, μετατράπηκε σε ισόγειο και στεγάστηκαν το φαρμακείο, τα εξωτερικά ιατρεία το μαγειρείο και οι αποθήκες. Με δωρεές των Χρ. και Ν. Κορύλλου, προστίθενται δυο νέες αίθουσες ανατολικά και δυτικά. Τον Ιούνιο του 1908 γίνεται τελετή λίθου για την προσθήκη νέων πτερύγων, υπό τον βασιλιά Γεώργιο. Το χειρουργείο στη Β πλευρά κτίστηκε από διάφορες δωρεές ενώ ο

ναός του Αγ. Χαραλάμπους από τον Χ. Βλαχούτσικο. Το 1905 ιδρύεται θεραπευτήριο αφροδίσιων νόσων, κάτω από το μεσημβρινό τείχος του κάστρου, επί δημαρχίας Δ. Βότση. Το 1911 γίνεται ανασκαφή του ημιυπογείου, κατασκευάζονται στα ανατολικά του κτιρίου, του ισογείου, τουαλέτες και στη συνέχεια στα χειρουργεία προστίθενται δύο μεγάλες αίθουσες χειρουργείου, με δαπάνη του Δήμου και του Γ. Δανίκα. Το 1912 ανεγείρεται και η δυτική πτέρυγα, από τον Χρ. Κορύλλο, με την λειτουργία μικροβιολογικών εργαστηρίων. Ο Ερυθρός Σταυρός καταλαμβάνει το ένα δεύτερο του νοσοκομείο το 1916 για δύο χρόνια. Στα ΒΑ του κυρίως κτιρίου, κατασκευάζεται το 1923, νοσοκομείο φυματικών, ενώ το 1924, γίνεται ανακαίνιση στην πρόσοψη του κτιρίου και διαμορφώνεται κήπος. Το 1934 ιδρύεται μαιευτικό τμήμα και αίθουσα ανιάτων. Το 1939 το Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών φαίνεται να είναι ένα από τα καλύτερα της χώρας μιας και αποτελείται από πολλές κλινικές. Με την εισβολή των Γερμανών τον Μάιο του 1941, το νοσοκομείο μετατρέπεται σε στρατιωτικό

από τους κατακτητές, αφού έβγαλαν με τη βία τους τραυματίες και τους ασθενείς που νοσηλεύονταν σε αυτό. Στα διάστημα 1941-1943, σε νοσοκομείο χρησιμοποιούταν το Δημοτικό Βρεφοκομείο. Το 1956 κρατικοποιείται και ονομάζεται «Γενικό Νοσοκομείο Αγ. Ανδρέας». Παύει να λειτουργεί το 1966 όταν και ξεκινά η ανοικοδόμηση του νέου που λειτούργησε για πρώτη φορά το 1973. Το 1972 παραχωρείται από το Δήμο ως δωρεά στο Ελληνικό Δημόσιο για την ίδρυση μουσείου. Με την Πάτρα πολιτιστική πρωτεύουσα τους 2006, μετατρέπεται σε εκθεσιακό μουσειακό χώρο.

Με την αύξηση του πληθυσμού λόγω της αστικοποίησης και των προσφύγων, την έξαρση των ασθενειών και την ανακάλυψη νέων τρόπων ίασης, η ανάγκη για την ενίσχυση του Νοσοκομείου και τη δημιουργία κλινικών, γίνεται επιτακτική. Οι κάτοικοι αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα του προβλήματος όμως μόνο λίγοι μπορούν να συνδράμουν στο έργο αυτό.

Πολλές δωρεές φαίνεται να έχουν γίνει κατά καιρούς στο νοσοκομείο, από ντόπιους εύπορους και το Δήμο. Κάποιες χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία νέων πτερύγων και άλλες για τη συντήρηση των αναγκών του Ιδρύματος.

§ Περιγραφή του κτιρίου

Το Παλαιό Νοσοκομείο Πατρών, αποτελεί ένα ολόκληρο κτιριακό συγκρότημα και καταλαμβάνει ένα ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο. Βρίσκεται στη νότια πλευρά του Κάστρου της Πάτρας επί των οδών Παναγούλη-Παπαδιαμαντοπούλου- Κορύλλου και πλατείας Κορύλλου.

Το αρχικό κτίριο κτίστηκε, νότια επί της πλατείας Κορούλλου, το 1871 σε σχέδια του Δανού

Hansen, τα υπόλοιπα κτίσματα (δημιουργία αίθριου) γίνονται από 1872-1916. Το κτίριο Hansen όπως

ονομάζεται, αποτελείται από υπόγειο και ισόγειο. Ο φέροντας οργανισμός του είναι λιθοδομή, το πάτωμα από οπτοπλινθοδομές επί σιδηροδοκούς, ενώ η στέγη αποτελείται από ξύλινα ζευκτά που εδράζονται στις τοιχοποιίες. Ο χώρος αυτός σήμερα φιλοξενεί διάφορες εκθέσεις κατά περιόδους. Η πρόσοψη του ανακαινίζεται το 1924.

Η ανατολική πτέρυγα αποτελείται από δυο ισόγεια κτίρια το ένα κτίστηκε το 1887 και το προς τον βορά το 1911.

Βορειοανατολικά το κτίριο έχει υπόγειο, ισόγειο και 1^ο όροφο, το οποίο κατασκευάστηκε το 1897. Η πτέρυγα αυτή έρχεται σε επαφή και συνδέεται με τον μικρό ναό του Αγ. Χαραλάμπους, ο οποίος κατασκευάστηκε το 1913.

Η δυτική πλευρά αποτελείται από τα διαφορετικά κτίρια: το πρώτο βρίσκεται σε επαφή με το κτίριο Hansen, κτίστηκε το 1911, και έχει ισόγειο και όροφο. Βορειότερα και σε επαφή με το προηγούμενο, υπάρχει ένα ισόγειο κτίριο του 1887. Λίγο βορειότερα και σε επαφή με το προηγούμενο, συναντάμε τριώροφο κτίριο του 1934 με ισόγειο, Α' και Β' όροφο.

Εικόνα 75 η δυτική όψη

Στη βορειοδυτική γωνία υπάρχει ένα ισόγειο κτίριο του 1897. Ολόκληρο το κτιριακό συγκρότημα αποτελείται από λιθοδομή, ενώ η στέγη του είναι ξύλινη με ζευκτά που εδράζονται στις τοιχοποιίες, όπως ακριβώς και στη αίθουσα Hansen.

Εικόνα 76 η ξύλινη στέγη

Η τυπολογία του χαρακτηρίζεται νεοκλασική, ενώ μορφολογικά συναντάμε ποικίλα χαρακτηριστικά, αφού οι πτέρυγες του ανήκουν σε διαφορετικές χρονολογικές στιγμές. Κατά περιόδους έχουν γίνει διάφορες μελέτες για αποκατάσταση και επανάχρηση του. Έχει αποτελέσει σημαντικό κομμάτι στην ιστορία της πόλεως των Πατρών και των κατοίκων της. Σήμερα αποτελεί εκθεσιακό χώρο περιοδικών εκθέσεων.

Ξ ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ»

Λίγο πιο έξω από το κέντρο της Πάτρας, σε ένα τεράστιο οικόπεδο, που περιβάλλεται από τις οδούς Μαιζώνος, Γκότση, Κορίνθου και Παρθενάκου, βρίσκεται το Αρσάκειο Παρθεναγωγείο. Το κτίριο έχει χαρακτηριστεί ως «ιστορικό διατηρητέο μνημείο με ζώνη προστασίας τον αύλειο χώρο του». Η κατασκευή του μεγάρου

τοποθετείται το 1930 με αρχικούς ιδιοκτήτες την Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία.

Ξ Περισσότερα ιστορικά και η ίδρυση των Αρσάκειων σχολείων.

Ο Απόστολος Αρσάκης είναι ο ιδρυτής των Αρσάκειων σχολείων. Το όραμά του, ταυτίζεται με αυτό της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας, η οποία ιδρύθηκε λίγο μετά την Ελληνική Επανάσταση. Στόχος του Αρσάκη και της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας, ήταν η δημιουργία σχολείων, για τη μόρφωση και την εκπαίδευση του γυναικείου φύλλου στην Ελλάδα.

Το 1837, ιδρύεται το πρώτο σχολείο στην Αθήνα με την οικονομική ενίσχυση του Αρσάκη. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας, το εκπαιδευτήριο ονομάζεται «Αρσάκειο

Παρθεναγωγείο» προς τιμήν του ευεργέτη του. Έτσι, αρχίζουν σταδιακά να ιδρύονται σχολεία σε διάφορες περιοχές της χώρας με την ίδια ονομασία.

§ Η ίδρυση «Αρσάκειου Παρθεναγωγείου» στην Πάτρα

Το 1880 περίπου, αποφασίζεται η ίδρυση Αρσάκειου Παρθεναγωγείου στην Πάτρα. Μέχρι τότε, στον νομό υπήρχαν συνολικά 14 σχολεία και αφορούσαν όλα την στοιχειώδη εκπαίδευση αρρένων. Αρχίζει έτσι μια νέα εποχή στην ελληνική εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, ιδρύθηκαν Παρθεναγωγεία και Διδασκαλεία: «Παρθεναγωγεία ονομάστηκαν όλα τα ιδιωτικά σχολεία που ιδρύθηκαν μετά την επανάσταση του '21 και είχαν αποκλειστικό σκοπό τη μόρφωση του γυναικείου φύλλου, ενώ Διδασκαλεία ονομάζονταν τα μονοτάξια, τριτάξια ή πεντατάξια σχολεία θηλέων από τα οποία οι απόφοιτες έπαιρναν το πτυχίο της

δασκάλας, αφού προηγουμένως έδιναν εξετάσεις ενώπιων επιτροπής που την αποτελούσαν ανώτεροι εκπαιδευτικοί.».

Το Αρσάκειο Παρθεναγωγείο, στεγάστηκε αρχικά σε ένα διώροφο κτίριο στην οδό Ρήγα Φεραίου. Το κτίριο αυτό ανήκε στον Γεώργιο Νιανιέρα και μισθώθηκε από το Δήμο όπου το παραχώρησε για την λειτουργία του Παρθεναγωγείου. Στο κτίριο αυτό παρέμεινε μέχρι το 1940 και στη συνέχεια μεταφέρθηκε. Το αρχικό κτίριο επειδή προϋπήρχε, απαιτούσε πολλές επισκευές και μεταρρυθμίσεις για τη λειτουργία του οικοτροφείου και του σχολείου. Η έναρξη της λειτουργίας του, η οποία έγινε τον Ιανουάριο του 1892, αποτέλεσε ένα πολύ σημαντικό γεγονός για την πόλη.

Στο αρχικό κτίριο, άρχιζαν να εμφανίζονται έντονα οι φθορές του χρόνου, παρά τις επισκευές που γίνονταν κατά καιρούς. Για να γλιτώσουν τις δαπάνες από το συνεχές πρόβλημα των αποκαταστάσεων, άρχισαν από το 1906 συζητήσεις και διαπραγματεύσεις ώστε να βρεθεί μια λύση για τη στέγαση του

Παρθεναγωγείου. Το πρόβλημα θα λυνόταν μια και καλή εάν μπορούσε να ανεγερθεί ένα νέο κτίριο με τη βοήθεια του Δήμου Πατρέων. Ο Δήμος όμως, δεν είχε την οικονομική δυνατότητα εκείνη την περίοδο να δαπανήσει χρήματα γι' αυτό το σκοπό, παρόλο που δεν έλειπαν οι καλές ευκαιρίες.

Τη λύση βρήκε τελικά, ο τότε Δήμαρχος της πόλης Ιωάννης Βλάχος. Με επιμονή και πολλές προσπάθειες, κατόρθωσε να εξασφαλίσει την έκταση όπου βρίσκεται μέχρι σήμερα το Αρσάκειο Μέγαρο. Το οικόπεδο μεταβιβάστηκε στο Δήμο από την ηλικιωμένη ιδιοκτήτριά του, η οποία δεν είχε συγγενείς να το κληρονομήσουν. Στη συνέχεια αγοράστηκε και το διπλανό οικόπεδο, με αποτέλεσμα να εξασφαλιστεί ένα ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο για την κατασκευή του Αρσάκειου.

Εικόνα 77 το Αρσάκειο, κόρια όψη

Ο αρχιτέκτονας που ανέλαβε την κατασκευή του κτιρίου που θα στέγαζε το Παρθεναγωγείο, ήταν ένας Αθηναίος, ο Αναστάσιος Μεταξάς. Ο Μεταξάς, είχε επίσης αναλάβει τα σχέδια του Αρσάκειου Εκπαιδευτηρίου στο Ψυχικό Αττικής. Παρότι υπήρξαν κάποια οικονομικά προβλήματα, ξεπεράστηκαν και την άνοιξη του 1929 αρχίζει η κατασκευή του νέου κτιρίου.

§ Λίγα ακόμη ιστορικά

Όταν οι Γερμανοί εμφανίστηκαν στα ελληνικά εδάφη και συνεπώς την Πάτρα, το Αρσάκειο έπαψε να λειτουργεί και στεγάστηκαν σε αυτό διάφορες δημόσιες υπηρεσίες, έπειτα από εντολή της Νομαρχίας. Στους τοίχους της πίσω όψης του, φαίνονται ακόμη και σήμερα μεγάλοι κόκκινοι σταυροί. Ο λόγος αυτού οφείλεται στην μετατροπή του μεγάρου σε στρατιωτικό νοσοκομείο μετά την κατάληψή του από τους Γερμανούς, το καλοκαίρι του 1943. Οι συνέπειες για το Αρσάκειο ήταν πολύ σημαντικές, αφού προκλήθηκαν σε αυτό σοβαρές ζημιές και καταστροφές μεγάλης

έκτασης που απαιτούσαν σημαντικό αριθμό χρημάτων για επισκευές. Το κτίριο απελευθερώνεται και παραχωρείται για την επαναλειτουργία του σχολείου, αυτή τη φορά όμως βρίσκεται σε άθλια κατάσταση.

Εικόνα 78 πίσω όψη με τον κόκκινο σταυρό

Εικόνα 79 λεπτομέρεια με τον ερυθρό σταυρό

Ξ Το Αρσάκειο Μέγαρο

Η αρχιτεκτονική του είναι χαρακτηριστική και αφορά την ειδική χρήση σχολείου. Αναφερόμαστε σε ένα κτίριο με δημόσια χρήση, τοποθετημένο στον πυρήνα της Πάτρας, το οποίο συμβάλει σημαντικά στις μνήμες των κατοίκων της.

Το κτίριο έχει επισκευαστεί κατά καιρούς ώστε να επαναχρησιμοποιηθούν κάποιοι χώροι του, όμως οι επισκευές αυτές ήταν μικρής κλίμακας και δεν επηρέαζαν το κτίριο μορφολογικά και λειτουργικά με τρόπο μη αναστρέψιμο. Επίσης το 1995, αποφασίστηκε ο χρωματισμός και η αποκατάσταση όλων των προσόψεών του, από το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Νοτιοδυτικής Ελλάδος.

Οι όψεις του, αποτελούνται από όγκους που είτε προβάλλονται είτε είναι σε εσοχή. Χαρακτηριστική είναι η πρόσοψη σχήματος «Π» που βλέπει στο αίθριο. Κάθε όψη, χωρίζεται σε τρεις

ζώνες από τρείς περιμετρικές κορνίζες που εξελίσσονται σε όλο το μήκος του κτιρίου. Κοιτώντας από κάτω προς τα πάνω, στην πρώτη ζώνη βρίσκεται το υπόγειο, στην δεύτερη ο πρώτος και ο δεύτερος όροφος και στην τρίτη και τελευταία ζώνη, μια μεταγενέστερη προσθήκη τρίτου ορόφου.

Εικόνα 80

Εικόνα 81 πλάγια όψη

Εικόνα 82 πλάγια όψη

Μορφολογικά το Αρσάκειο διαφέρει από τη συνήθεια των νεοκλασικών και των ξενόφερτων αρχιτεκτονικών στοιχείων που κυριαρχούν στα υπόλοιπα γειτονικά κτίρια. Με απλά γεωμετρικά σχήματα και μία γενικότερη λιτότητα, θέτει σαν κυρίαρχο στόχο τη λειτουργικότητα του κτιρίου εφόσον αφορά ένα σχολικό χώρο.

Ανήκει στην κατηγορία των σχολείων της περιόδου του μεσοπολέμου, όμως αυτό δεν το χαρακτηρίζει σαν κατασκευή μοντέρνας αρχιτεκτονικής. Το μοντέρνο κίνημα φαίνεται μόνο στις αντιθέσεις που απορρέουν από τη μια με τη χρήση νέων υλικών και από την άλλη, με χρήση νεοκλασικών στοιχείων σε ελάχιστα σημεία του, καθώς και στην αναβίωση του κλασικού όσον αφορά τις αρχές της αυστηρότητας και της λιτότητας και της συμμετρίας αναλογικά. Ένα κτίριο με μεγάλα ανοίγματα, με τα κενά να εναλλάσσονται των πλήρων σε σειρές από ζώνες που το περιβάλλουν οριζόντια και διαστήματα που το οριοθετούν χωρικά, κάθετα. Όλα αυτά αποτελούν χαρακτηριστικά της μοντέρνας αρχιτεκτονικής.

Τέλος, το σχήμα του, (τύπου «Π») δημιουργεί έναν αύλειο χώρο τον οποίο διακοσμούν ψηλοί φοίνικες. Υπάρχει διαφορά στη στάθμη του εδάφους από την οδό Κορίνθου και την οδό Μαιζώνος, με αποτέλεσμα λόγω της κλίσης αυτής, να διαρθρώνεται και ημι-υπόγειος χώρος. Γεγονός ότι για περίπου 60 χρόνια στέγαζε σχολεία, έχει διατηρηθεί σε αρκετά καλή κατάσταση και η μόνη έντονη φθορά που παρατηρείται, είναι στα επιχρίσματα των τοίχων του εξωτερικά.

Είναι παρόν σε μία εποχή όπου αρχίζουν να θεωρούν βασική την εκπαίδευση των γυναικών, ώστε να εδραιωθεί η ελληνική οικογένεια στηριζόμενη σε μορφωμένες μητέρες. Επιπλέον, οι Ελληνίδες θα μπορούν να διεκδικήσουν τη θέση τους στην κοινωνία του ελεύθερου έθνους. Οι εκπαιδευτικές εξελίξεις όπου συμμετέχει, φτάνουν μέχρι την ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών. Σήμερα έχει κατασκευαστεί νέο σύγχρονο κτίριο, λίγο πιο έξω από την πόλη της Πάτρας που πλέον λειτουργεί μόνο σαν σχολείο και όχι σαν Παρθεναγωγείο.

Εικόνα 83 οι φοίνικες, λεπτομέρεια

Ξ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ INTEAL

Ξ Η ιστορία του INTEAL στο πέρασμα του χρόνου

Η σύγχρονη εποχή φέρνει την μοντέρνα τέχνη και από το θέατρο περνάμε στο σινεμά. Η πρώτη μικρή κινηματογραφική

ταινία προβάλλεται στο εξωτερικό και τέσσερα χρόνια αργότερα (1899–1900), οι πρώτες ταινίες καταφθάνουν στη Πάτρα. Οι πρώτες αυτές ταινίες, ήταν προβολές κινούμενων εικόνων τις οποίες παρουσίαζαν οι διάφοροι επιχειρηματίες περνώντας από την πόλη και αφορούσαν συνήθως θέματα της επικαιρότητας. Η έλλειψη σταθερής κινηματογραφικής αίθουσας, ανάγκαζε τους ενδιαφερόμενους θεατές να μαζεύονται σε διάφορους χώρους όπως, θέατρα, καφενεία, ζαχαροπλαστεία, εξοχικά κέντρα και πλατείες.

Στα τέλη του 1914, η πόλη της Πάτρας αποκτά έναν κινηματογράφο με δική του αίθουσα. Το INTEAL ανοίγει τις πύλες του και αποκτά σημαντικό ρόλο στη κοινωνική ζωή της πόλης. Αρχικά ο χώρος του στέγαζε πολυθέατρο ενώ στο μπροστινό μέρος του, λειτουργούσαν καταστήματα και πίσω βρισκόταν η αίθουσα προβολής. Οι πρώτες ταινίες βωβού κινηματογράφου προβάλλονται

στην αίθουσά του καθώς ένας πιανίστας κάλυπτε τη σιωπή με του μουσική του κατά τη διάρκεια της προβολής και των διαλλειμάτων. Περιεχόμενο για προβολές με θέματα τις επικαιρότητας, αποτελούσαν τα διάφορα σημαντικά γεγονότα της περιόδου αυτής (από τους βαλκανικούς μέχρι τον εθνικό διχασμό).

Την περίοδο του 1920, οι πατρινοί δείχνουν προτίμηση στις ταινίες γαλλικής και γερμανικής παραγωγής και φυσικά τις ταινίες του διακεκριμένου σκηνοθέτη και ηθοποιού Τσάρλι Τσάπλιν. Στο INTEAL προβάλλονται μεγάλες επιτυχίες και σπάνιες ταινίες του παγκόσμιου κινηματογράφου. Αποκριάτικοι χοροί και εκδηλώσεις με ονομαστές ορχήστρες, λαμβάνουν χώρα στην αίθουσά του, την οποία παραχωρεί για αυτούς τους σκοπούς.

Την επόμενη δεκαετία, κάνει την εμφάνιση του ο «ομιλών» κινηματογράφος, που παραμερίζει τον «βωβό» και τους αστέρες του από το προσκήνιο. Το INTEAL και οι προβολές του αποτελούν σημαντικό γεγονός για τον κόσμο. Η αφρόκρεμα της πόλης παρακολουθούσε κάθε Δευτέρα τις πρεμιέρες των ταινιών.

Επιπλέον, αρκετά σημαντικό γεγονός για την Πάτρα και τον κόσμο της, αποτέλεσε η προβολή της ταινίας «Κάιν και Άβελ» της πρώτης πατρινης παραγωγής.

Τον πρώτο χρόνο της δεκαετίας αυτής, το INTEAL εξοπλίζεται με τα απαραίτητα μηχανήματα για τις ανάγκες του «ομιλούντος» κινηματογράφου από την Western Electric. Για την συντήρησή τους ερχόταν τεχνικός της εταιρίας από το Κάιρο. Το 1932 ξεσπά πυρκαγιά προκαλώντας μεγάλες ζημιές στο κτίριο. Η καμπίνα προβολών και μεγάλο τμήμα της αίθουσας καταστρέφεται. Το κτίριο θα ανακατασκευαστεί το 1939, από τον Αρμένιο αρχιτέκτονα Νουμπάρ και θα μεταμορφωθεί στον μεγαλύτερο και πολυτελέστερο κινηματογράφο της επαρχίας. Τη μορφή αυτή θα συνεχίσει να έχει μέχρι και σήμερα.

Η δεκαετία του 1940, αρχίζει με έντονη ανησυχία να κυριαρχεί στο ευρύτερο κλίμα. Τα γεγονότα της Ευρώπης προκαλούν αναστάτωση στον κόσμο, ειδικά όταν το ξέσπασμα του πολέμου απειλεί και την Ελλάδα.

Εικόνα 84 απόκομμα από εφημερίδα της εποχής

Τη Δευτέρα στις 28 Οκτωβρίου του 1940, το INTEAL ακυρώνει την προβολή της ταινίας «Ρόμπερτ Κοχ» που είχε προγραμματίσει. Ανοίγει και πάλι τις πόρτες του τα έτη 1941-1944, όμως οι προβολές των αμερικάνικων και αγγλικών ταινιών έχουν απαγορευτεί από τους κατακτητές. Οι υπόλοιπες παίζονται στο κοινό μόνο με άδεια. Οι Γερμανοί, επιβάλλουν να παίζονται γερμανικά επίκαιρα και προπαγανδιστικά «ζουρνάλ», ανάμεσα στις προβολές, με στόχο να κάνουν πλύση εγκεφάλου στους θεατές. Η αίθουσα επιτάσσεται και επιτρέπουν τη λειτουργία της για το κοινό

έως τις 6.00μμ και μετά χρησιμοποιείται από το γερμανικό στρατό. Οι Γερμανοί κατακτητές αποχωρούν και το 1945 παίζονται πλέον ταινίες, οι οποίες περνούν από την αγγλική λογοκρισία. Η Πάτρα και οι κάτοικοι της, προσπαθούν να επανέρθουν στους ρυθμούς που είχαν πριν τον πόλεμο.

Με την αλλαγή της δεκαετίας, αλλάζει σημαντικά και ο χώρος του κινηματογράφου. Εμφανίζεται η πανοραμική οθόνη και ένας νέο τρόπος προβολής ταινιών, το «σινεμασκόπ», με αποτέλεσμα τη ραγδαία βελτίωση των συνθηκών προβολής στους κινηματογράφους. Παρόλα αυτά, ο εμφύλιος έχει αφήσει το στίγμα του στον κόσμο της εποχής εκείνης. Τα πρώτα μηχανήματα πανοραμικής οθόνης φτάνουν στο INTEAL το 1954 και ένα χρόνο αργότερα, μηχανήματα «σινεμασκόπ» με ταυτόχρονη χρήση στερεοφωνικού ήχου. Τα νέα αυτά δημοσιεύτηκαν στις εφημερίδες της εποχής.

Λίγο καιρό αργότερα, η Ελληνική Πολιτεία, είναι φανερά επηρεασμένη από το διεθνές κλίμα του «ψυχρού πολέμου» και όχι

μόνο. Αρχίζει να επιβάλλει προληπτική λογοκρισία στο γύρισμα των ελληνικών ταινιών, γεγονός που περιορίζει σημαντικά τόσο τον κινηματογράφο όσο και την ελευθερία επιλογής των θεατών.

Με το απριλιανό πραξικόπημα του 1967, οι περιορισμοί που αμέσως επιβλήθηκαν στην ελευθερία εκδήλωσης και έκφρασης, χτύπησαν τον τύπο και τον κινηματογράφο σε βαθμό που θύμισαν τις κατοχικές μέρες. Τότε ο κινηματογράφος, ως μέσο διαφυγής του δυσάρεστου κλίματος της εποχής, συνέχιζε να συγκεντρώνει κόσμο παρά το χαμηλό επίπεδο των ταινιών και την δυναμική παρουσία της τηλεόρασης.

Τη χρονιά του 1972, υπάρχουν στην Πάτρα 16 χειμερινοί και 36 θερινοί κινηματογράφοι. Οι νέοι κινηματογράφοι ιδρύονται συνεχώς, οι κακής ποιότητας ταινίες που προβάλλονται και οι συνεχείς επαναλήψεις των σεναρίων, υποχρεώνουν το κοινό να αρχίσει να απομακρύνεται σταδιακά από το χώρο του σινεμά. Ο παράγοντας τηλεόραση, που μπαίνει σιγά σιγά στα σπίτια των θεατών, βοηθά ακόμα περισσότερο στην αναμενόμενη πλέον κρίση

του κινηματογράφου. Τον επόμενο χρόνο οι Πατρινοί φοιτητές αποφασίζουν να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους και να παρουσιάσουν ποιοτικές ταινίες στο INTEAL. Δύο χρόνια αργότερα, αρχίζει η ελεύθερη προβολή τους.

Οι κινηματογράφοι που λειτουργούσαν έχουν αρχίσει να μειώνονται, ειδικότερα οι θερινοί εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που χτυπάει τις πόρτες του χώρου. Πολλοί κινηματογράφοι θα κλείσουν, κάποιοι άλλοι θα ανακαινιστούν, ενώ κάποιοι θα κατεδαφιστούν για να δημιουργηθεί κάτι διαφορετικό στη θέση τους από τους ιδιοκτήτες. Θα παραμείνουν μόλις τέσσερις χειμερινοί σε λειτουργία και επτά θερινοί στο κέντρο και τις γύρω συνοικίες.

Κάποια χρόνια αργότερα το INTEAL θα παραμείνει κλειστό για έναν χρόνο, γεγονός που προκαλεί ανησυχία για την τύχη του στους κατοίκους της πόλης, οι οποίοι θα προσπαθήσουν να βρουν έναν τρόπο αξιοποίησης του χώρου ώστε να μείνει ανοιχτός ο ιστορικός κινηματογράφος. Το διάστημα 1998-1999, το INTEAL

θα ξανανοίξει τις πόρτες του και θα κερδίσει πάλι το κοινό της πόλης. Παρόλα αυτά, με την είσοδο του 20^{ου} αιώνα, η εμφάνιση των πολυκινηματογράφων θα καταστρέψει τα μικρά σινεμά της πόλης και μαζί με αυτά, την κινηματογραφική παράδοση της πόλης της Πάτρας. Το INTEAA όμως, θα κάνει την επανεμφάνιση του μερικά χρόνια αργότερα, σαν Πολυχώρος Πολιτισμού και Ψυχαγωγίας πλέον.

Εικόνα 85 σημερινή όψη στην Αγίου Νικολάου

§ Το INTEAA

Πρόκειται για χειμερινό κινηματογράφο της πόλης των Πατρών, ιδιοκτησίας Πραπόπουλου. Το κτίριο του, έχει χαρακτηριστεί από το Υπουργείο Πολιτισμού ως διατηρητέο μνημείο, όπως και η χρήση του ως «κινηματογράφος πολιτιστικών και συνεδριακών εκδηλώσεων και συναφών χρήσεων». Το κτίριο ανήκει σε μια ενιαία ιστορική ενότητα μαζί με τα υπόλοιπα διατηρητέα της Αγ. Νικολάου, ενώ έχει χαρακτηριστεί ως ένας από τους παλαιότερους κινηματογράφους της πόλης.

Με την σημερινή του μορφή υφίσταται από το 1935. Έτσι, με διάρκεια ζωής σχεδόν 80 χρόνων, αποτελεί κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας της Πάτρας και των κατοίκων της. Η αρχική του διαρρύθμιση αποτελούνταν από ένα ημιυπόγειο, ισόγειο και Α΄ όροφο. Η επικοινωνία μεταξύ των ορόφων, γινόταν με μια μαρμάρινη εσωτερική σκάλα, η οποία ξεκινούσε από την στάθμη του δαπέδου του ημιυπογείου και κατέληγε ως τη στάθμη δαπέδου του Α΄ ορόφου, στον οποίο βρισκόταν η αίθουσα αναμονής.

Εικόνα 86 παλιά φωτογραφία

Στην Νότια πλευρά του κτιρίου, υπάρχει ένας αδιέξοδος δρόμος, ενώ ανατολικά και δυτικά εφάπτεται με διατηρητέα κτίρια. Η ανατολική πλευρά του «βλέπει» στην Αγ. Νικολάου.

Το 1995, το Υπουργείο Πολιτισμού αποφασίζει την αγορά κινηματογράφων σε όλη τη χώρα και τον χαρακτηρισμό τους σαν

διατηρητέα ως «κινηματογράφοι πολιτιστικών και συνεδριακών εκδηλώσεων και συναφών χρήσεων». Ο Δήμος Πατρών θα προτείνει το INTEAL ως ένα από αυτά και η πρόταση του θα γίνει δεκτή στην απόφαση του Υπουργείου. Η αγορά όμως δεν έγινε ποτέ εξαιτίας της άρνησης του ιδιοκτήτη.

Εικόνα 87 παλιά φωτογραφία (το Ιντεάλ σινεμά)

Τη χρονιά του 1998, έγινε μελέτη επισκευής και αποκατάστασης. Σκοπός ήταν ο χρωματισμός της κύριας όψης, διατηρώντας τους αρχικούς του χρωματισμούς, καθώς και η επισκευή της στέγης με αντικατάσταση των σαθρών ξύλων και των σπασμένων κεραμιδιών.

Το 2003, σύμφωνα με δημοσίευμα στην εφημερίδα Πελοπόννησος, γίνεται αλλαγή της χρήσης του και ζητείται η αποδέσμευση του από τον Δήμο, ο οποίος το είχε δεσμεύσει για τρία χρόνια χωρίς αποζημίωση προς τους ιδιοκτήτες. Αυτήν την περίοδο στο κέντρο της Πάτρας, γίνονται διάφορες χωροταξικές αλλαγές, οι οποίες επηρεάζουν την χρήση του κτιρίου, με κίνδυνο την μακροχρόνια εγκατάλειψη του για άλλη μια φορά. Τελικά με απόφαση του 2004, το κτίριο σώζεται από την εγκατάλειψη αυτή.

Το 2005 γίνεται η μελέτη ανακαίνισης του χώρου του, με τις ακόλουθες προτάσεις :

Ημιυπόγειο (σαν παρασκευαστήριο)

Ισόγειο (μπαρ, εστιατόριο, χώρος εκθέσεων, wc, και

ανελκυστήρες για ΑΜΕΑ)

Α΄ όροφος (χώρος εκθέσεων, wc, αίθουσα κινηματογράφου)

Β΄ όροφος (χώρος για τους εργαζόμενους του πολυχώρου)

Ελάττωση του ύψους της στάθμης του δαπέδου του ισογείου, αφαιρώντας 3 σκαλοπάτια (0.54 εκ.)

Αποκατάσταση και επισκευή: κατασκευή εξ΄ αρχής κεντρικών εξωτερικών θυρών στην αρχική τους μορφή με τη διαφορά ότι το ύψος θα είναι μεγαλύτερο από το αρχικό.

Το INTEAL αποκτά νέο μισθωτή ο οποίος φτιάχνει σε αυτό μια νέα επιχείρηση. Δημιουργεί στον όροφο μια σύγχρονη αίθουσα κινηματογράφου-συνεδρίων-θεάτρου 200 θέσεων, ενώ παραχωρεί τον ισόγειο χώρο για περιοδικές εκθέσεις ζωγραφικής και φωτογραφίας παράλληλα με το cafe-bar που λειτουργεί στον ίδιο όροφο. Στον τελευταίο όροφο δημιουργείται μια αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, μεγάλης σημασίας για την επιχείρηση αυτή. Τις χρονιές 2007-2009 η αίθουσα προβολών του σινεμά επαναλειτουργεί σε συνεργασία με την ODEON, και κλείνει

οριστικά το 2008 λόγω χαμηλής προσέλευσης του κοινού. Η Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας συνεχίζει να φιλοξενείται στην αίθουσα του μέχρι και το 2009.

§ Το INTEAL σήμερα

Ο επάνω όροφος, στις μέρες, χρησιμοποιείται ελάχιστα. Μέσα σε αυτές τις περιπτώσεις είναι οι περιστασιακές ομιλίες και τα φεστιβάλ ανεξάρτητου κινηματογράφου. Έχει δε κριθεί αναγκαία η αναζήτηση και άλλων χρήσεων, πιο αποδοτικών οικονομικά, έτσι ώστε το ακίνητο αυτό να μην πάψει να λειτουργεί, και να συνεχίσει να αποτελεί «σημείο αναφοράς για τους Πατρινούς».

Οι διαρρυθμίσεις που έχουν γίνει, επιτρέπουν την ξεχωριστή λειτουργία του ισογείου με τον όροφο. Η όψη του χαρακτηρίζεται

από λιτότητα, είναι επιβλητική και καθαρή από διακοσμητικά στοιχεία. Αποτελείται από τρία τμήματα, με προεξοχή του μεσαίου ελαφρά στο ισόγειο και πιο έντονα στον όροφο. Ο τονισμός αυτός επιτυγχάνεται με συνεχείς εκφορές. Το τελείωμα του κτιρίου είναι οδοντωτό, με υπερυψωμένο το μεσαίο τμήμα, το οποίο ακολουθεί την δίρριχτη στέγη. Φεγγίτες στην οροφή αποτελούν τα ανοίγματα του ορόφου. Στο ισόγειο εξωτερικά, δημιουργείται μια στοά, η οποία διαμορφώνεται από 4 πεσσούς, που υποβαστών τον προεξέχοντα όροφο.

Η μορφή του διαφοροποιείται από τον κλασικισμό που χαρακτηρίζει άλλα κτίρια της περιόδου αυτής.

Το INTEAL, έχει αποτελέσει μέσω ενημέρωσης και διαφυγής για τους πολίτες αλλά έχει χρησιμοποιηθεί και ως μέσο πλύσης εγκεφάλου από τους Γερμανούς στα χρόνια της κατοχής. Την περίοδο που παρέμεινε κλειστό και προκάλεσε ανησυχία στους κατοίκους, οι οποίοι προσπαθούν να το ξανανοίξουν, καθώς και η περίοδος όπου ο Δήμος προσπαθούσε να το αξιοποιήσει, μας

φανερώνουν το πόσο σημαντικό ήταν για αυτούς αλλά και για την ιστορία της πόλης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρχείο Αχαΐα Κλάους

Το Αρσάκειο Πατρών 1892-1992

Το Σκαγιοπούλειο 1926-1983

Αρχείο ΥΝΕΜΤΕΔΕ

Άρθρα εφημερίδων εποχής

Χρονικό του Μορέως

Οδηγός Πάτρας-Βρεττός

Πηγές ΙΝΤΕΡΝΕΤ

Πριγκηπέσα Ιζαμπώ

Γεννήθηκα το 1402 Α΄ τόμος

Το Κάστρο της Πάτρας- Λάμπρος Βρεττός

IDEAL – Γιάννη Μουγγόλια (100 χρόνια κινηματογράφου στην Πάτρα)

Πάτρα σύγχρονη πρωτεύουσα της Ευρώπης (Σύγχρονοι Ορίζοντες)

Τα μεγαλύτερα ρεπορτάζ της Πάτρας (Εκδόσεις περί τεχνών)

Πάτρα τότε και τώρα (εκδόσεις ΟΛΚΟΣ)

Το ιστορικό λεξικό των Πατρών- Τριανταφύλλου

Το Τείχος Δυμαίων-Λάζαρος Κολώνας (Υπουργείο Πολιτισμού, Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την εκτέλεση αρχαιολογικών χώρων.)

Πάτρα από την Αρχαιότητα έως σήμερα

Πάτρα (παλαιά σπίτια, κτίσματα και Μνημεία) Μαρία Κακούρη-Βουδούρογλου-κείμενα Ευγενία Γατοπούλου

Ιστορία της Πάτρας (εξέλιξη μια πρωτοποριακής πόλης)-Αλέκος Α. Μαρασλής.

Η Μόβρη ως επίκεντρο Ιστορίας, θρησκείας και πολιτισμού της Δυτικής Αχαΐας.

Πάτρα 1900-Αλέκος Μαρασλής

Πάτρα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα μέσα από γυάλινες φωτογραφικές πλάκες-ανέκδοτο υλικό.-ΤΥΡΟΡΑΜΑ.

Πάτρα 2005

Παυσανίας Αχαϊκά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Φρούριο Πάτρας

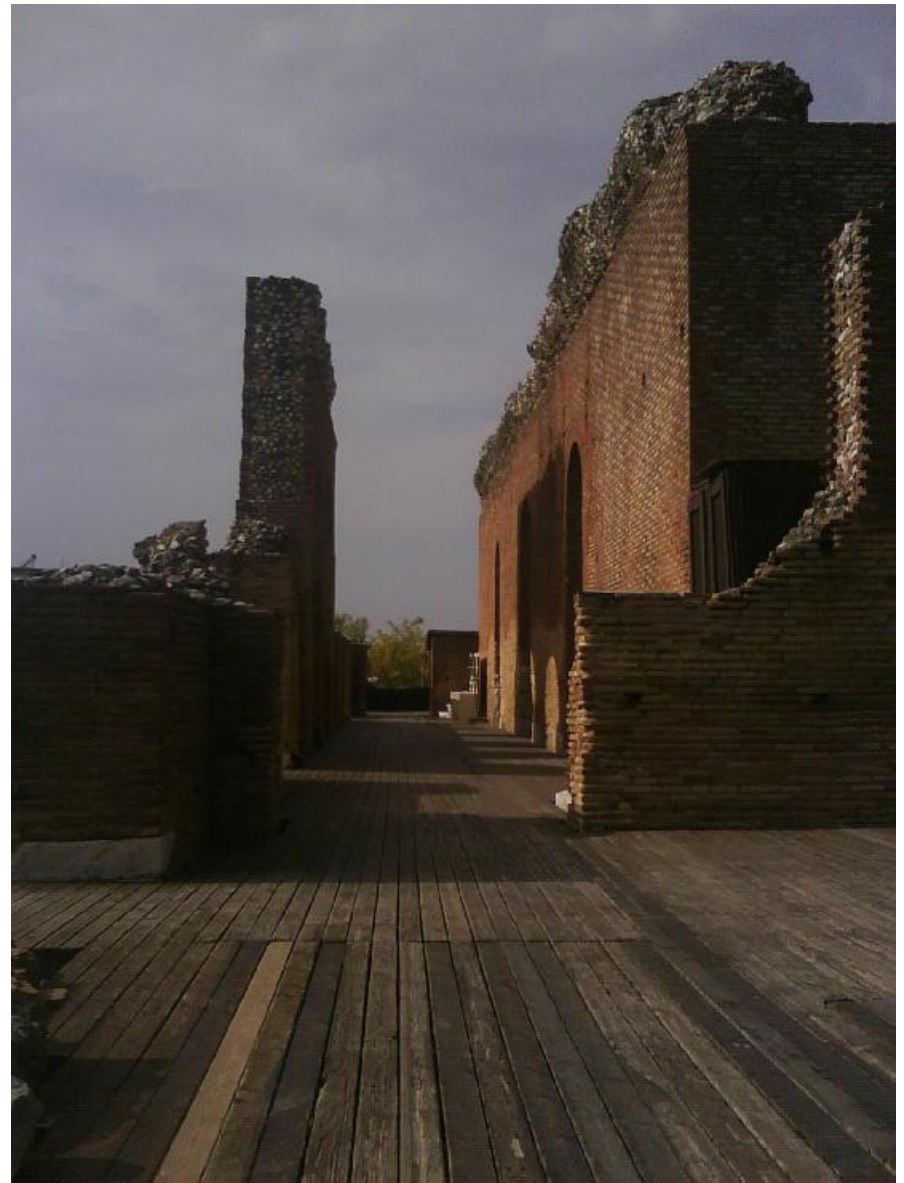

Ρωμαϊκό Ωδείο

Μονή Ομπλού

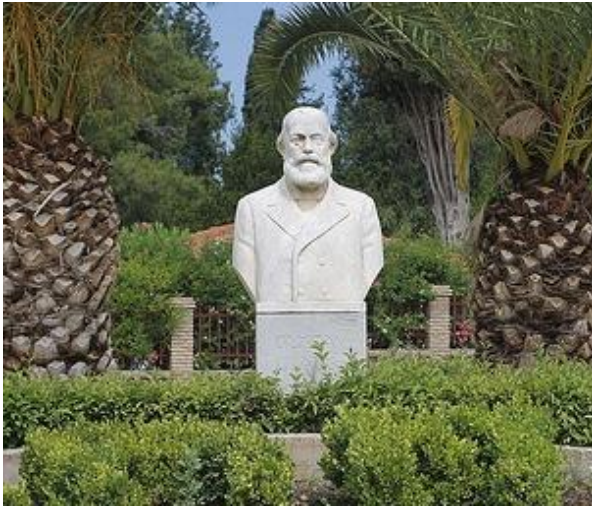

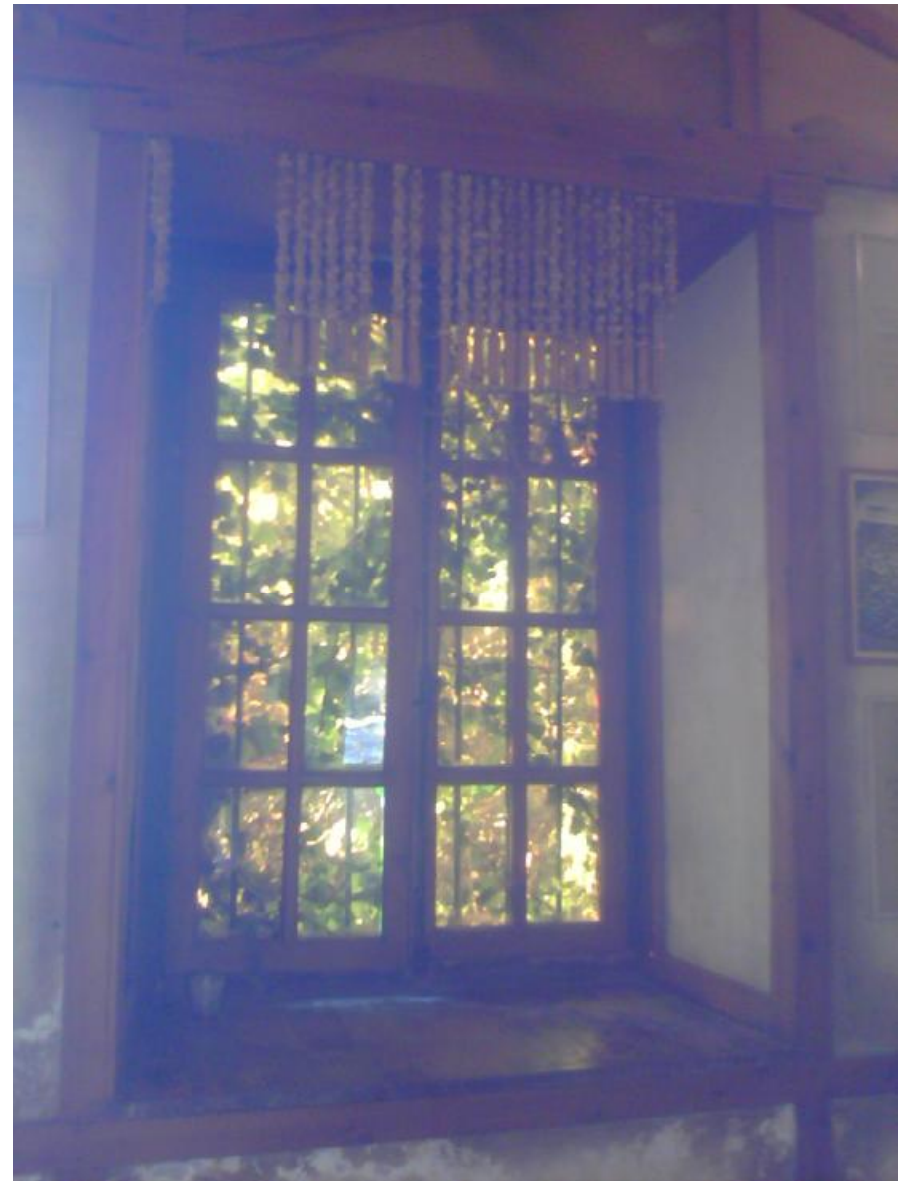

Αγία Κλάους

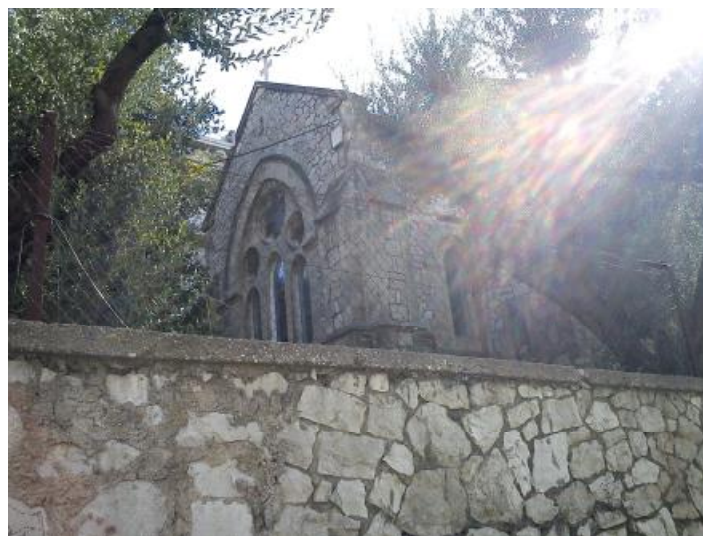

Αγγλικανική εκκλησία

Σκαγιοπούλειο

